

τμήμα
Οικονομικών Επιστημών
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΥΛΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2021/2022

Ρέθυμνο, 29 Σεπτέμβριος 2021

**ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ:
ΜΙΑ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ -
ΣΚΕ3306**

Σκοπός Μαθήματος --

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).	Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
	52	0	88	140

ΜΑΡΞΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ - ΟΙΚ3303

Σκοπός Μαθήματος

Το μάθημα αποσκοπεί σε μία εισαγωγή στη μαρξική θεώρηση της Πολιτικής Οικονομίας. Κατά τις παραδόσεις αναπτύσσονται βασικές έννοιες της μαρξικής θεωρίας για την κατανόηση και μελέτη του καπιταλισμού όπως η έννοια της αξίας, του χρήματος, του κεφαλαίου και η διαδικασία παραγωγής υπεραξίας. Παρουσιάζονται επίσης η σύγκρουση κεφαλαίου και εργασίας, η δυναμική του καπιταλισμού, η καπιταλιστική συσσώρευση και η αναπαραγωγή του συνολικού κοινωνικού κεφαλαίου, η θεωρία του Μαρξ για το χρηματοπιστωτικό σύστημα, οι οικονομικοί κύκλοι και η θεωρία των κρίσεων.

Διδάσκοντες

Λαπατσιώρας Σπύρος

Ηλεκτρονική σελίδα μαθήματος

http://econservices.soc.uoc.gr/econ_classes/enrol/index.php?id=31

Απαιτούμενες γνώσεις

Το μάθημα αυτό δεν προϋποθέτει κατανόηση άλλων μαθημάτων που διδάσκονται στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών.

Μαθησιακά Αποτελέσματα και Γενικές Ικανότητες

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε θέση να εκτελεί τα εξής:

- Να έχει αποκτήσει γνώση και κατανόηση των κύριων θεμάτων και εννοιών της Μαρξιστικής Οικονομικής Θεωρίας και να κατανοήσει τους λόγους που απέκτησε επικαιρότητα μετά την παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008.
 - Να έχει αποκτήσει γνώση των βασικών και θεμέλιων εννοιών της μαρξικής οικονομικής θεωρίας καθώς και τις ενστάσεις ή κριτικές συμβολές σε αυτήν άλλων θεωρητικών, μαρξιστών και μη και τις οποίες μπορεί να αναπτύξει εννοιολογικά και διαγραμματικά.
 - Να γνωρίζει και να μπορεί να παρουσιάσει βασικές διαφορές με άλλες σχολές οικονομικής σκέψης, τόσο ως προς την θεωρητική διάρθρωση όσο και ως προς τη μεθοδολογία.
 - Να μπορεί να αναλύσει και να εξηγήσει βασικά ή σύγχρονα οικονομικά φαινόμενα με τη χρήση της μαρξικής θεωρίας, έχοντας κατανόηση των ορίων της και των διαφορών της από άλλες θεωρητικές προσεγγίσεις.
 - Να βελτιώσει τις ικανότητες κριτικής σκέψης, συνθετικής ανάλυσης και μελέτης, τοποθέτησης κάτω από διαφορετικές οπτικές γωνίες και θεωρητικά πλαίσια, οικονομικών και κοινωνικών φαινομένων.
- Οι γενικές ικανότητες που θα αποκτήσει ο/η φοιτητής/τρια με την ολοκλήρωση του μαθήματος είναι:
- Λήψη αποφάσεων.
 - Αυτόνομη εργασία.
 - Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
 - Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.

Τρόπος αξιολόγησης

Η βαθμολόγηση του μαθήματος βασίζεται σε μια τελική γραπτή αξιολόγηση κατά την διάρκεια της κανονικής και επαναληπτικής εξεταστικής περιόδου του Τμήματος. Η γραπτή αυτή αξιολόγηση περιλαμβάνει ερωτήσεις σύντομης απάντησης (διαμορφωτική, συμπερασματική) και ερωτήσεις ανάπτυξης δοκιμίων (διαμορφωτική, συμπερασματική).

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Βασικό εγχειρίδιο

Μηλιός, Γ., Δημούλης, Δ. και Οικονομάκης, Γ. (2005). **Η Θεωρία του Μαρξ για τον Καπιταλισμό**, Εκδόσεις Νήσος, Αθήνα.

Βλάχου, Α. (Επιμ.) (1999). **Πολιτική Οικονομία του Καπιταλισμού**, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Μαρξ, Κ. (1980). **Το Κεφάλαιο, Τόμοι I-II-III**, Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα.

Μαρξ, Κ. (1991). **Εμπόρευμα και Χρήμα**, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Dobb, M. (1980). **Θεωρίες της Αξίας και της Διανομής**, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Haug, W.F. (1980). **Εισαγωγικά Μαθήματα στο Κεφάλαιο**, Εκδόσεις Νέα Σύνορα, Αθήνα.

Hilferding, R. (1980). **Χρηματιστικό Κεφάλαιο**, Εκδόσεις Διεθνής Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Mattick, P. (1981). **Μαρξ, και Κέννς**, Εκδόσεις Οδυσσέας, Αθήνα.

Moszkowska, N. (1988). **Θεωρίες για τις Οικονομικές Κρίσεις**, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Sweezy, P.M. (1993). **Η Θεωρία της Καπιταλιστικής Ανάπτυξης**, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Θεοτοκάς Ν., Μυλωνάκης, Δ. και Σταθάκης, Γ. (Επιμ.) (1996). **Αναδρομή στον Μαρξ**, Εκδόσεις Δελφίνι, Αθήνα.

Θεοτοκάς Ν. και Σταθάκης, Γ. (1996). **Δοκίμια για τον Μαρξ**, Εκδόσεις Ο Πολίτης, Αθήνα.

Σταμάτης, Γ. (1993). **Τεχνολογική Εξέλιξη και Ποσοστό Κέρδους στον Μαρξ**, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

**Φόρτος εργασίας
εξαμήνου (σε ώρες).**

Διαλέξεις
52

Φροντιστήρια
0

Αυτοτελής μελέτη
88

Σύνολο
140

Διαλέξεις

1η Εβδομάδα: Η Μέθοδος Προσέγγισης στο Αντικείμενο της Πολιτικής Οικονομίας στο Μαρξικό Έργο

Σημειώσεις του διδάσκοντος; Μηλιός, Δημούλης και Οικονομάκης, Κεφ. 1; Βλάχου, Κεφ. 1, 2

2η Εβδομάδα: Η Ανάλυση της Αξιακής Μορφής

Σημειώσεις του διδάσκοντος; Μηλιός, Δημούλης και Οικονομάκης, Κεφ. 2; Βλάχου, Κεφ. 3.1, 3.3

- Εργασιακή θεωρία της αξίας,
 - Εμπόρευμα και χρήμα.
-

3η Εβδομάδα: Η Μορφή της Αξίας και η Χρηματική Θεωρία του Μαρξ

Σημειώσεις του διδάσκοντος; Μηλιός, Δημούλης και Οικονομάκης, Κεφ. 3

- Η καπιταλιστική οικονομία ως χρηματική οικονομία.
-

4η Εβδομάδα: Από το Χρήμα στο Κεφάλαιο

Σημειώσεις του διδάσκοντος; Μηλιός, Δημούλης και Οικονομάκης, Κεφ. 3; Βλάχου, Κεφ. 3.2, 3.4

- Η διαδικασία εργασίας και η διαδικασία αξιοποίησης.
- Θεωρία της υπεραξίας.
- Απόλυτη υπεραξία.

5η Εβδομάδα: Θεωρία της Υπεραξίας

Σημειώσεις του διδάσκοντος; Βλάχου, Κεφ. 5

- Απόλυτη και σχετική υπεραξία.

6η Εβδομάδα: Συσσώρευση του Κεφαλαίου και Δυναμική του Καπιταλισμού

Σημειώσεις του διδάσκοντος; Βλάχου, Κεφ. 5

7η Εβδομάδα: Συνολικό Κοινωνικό Κεφάλαιο και τα Μαρξικά Σχήματα Αναπαραγωγής του Κεφαλαιοκρατικού Τρόπου Παραγωγής

Σημειώσεις του διδάσκοντος; Μηλιός, Δημούλης και Οικονομάκης, Κεφ. 5

8η Εβδομάδα: Το Ποσοστό Κέρδους

Σημειώσεις του διδάσκοντος; Μηλιός, Δημούλης και Οικονομάκης, Κεφ. 7; Βλάχου, Κεφ. 6

- Η τεχνική, αξιακή και οργανική σύνθεση του κεφαλαίου.
- Η «πτωτική τάση του ποσοστού κέρδους».

9η Εβδομάδα: Η Θεωρία του Μαρξ για το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα

Σημειώσεις του διδάσκοντος

10η Εβδομάδα: Ο Μαρξ για τις Κρίσεις του Κεφαλαιοκρατικού Τρόπου Παραγωγής

Σημειώσεις του διδάσκοντος; Μηλιός, Δημούλης και Οικονομάκης, Κεφ. 8, 9; Βλάχου, Κεφ. 8

11η Εβδομάδα: Ο Φετιχισμός του Εμπορεύματος, του Χρήματος και του Κεφαλαίου

Σημειώσεις του διδάσκοντος; Μηλιός, Δημούλης και Οικονομάκης, Κεφ. 4

- Οικονομικές κατηγορίες και η συγκρότηση των κοινωνικών σχέσεων.

12η Εβδομάδα: Κεφαλαιοκρατικές Κοινωνικές Σχέσεις

Σημειώσεις του διδάσκοντος; Βλάχου, Κεφ. 11.2 - 11.4, 14

- Η κοινωνικοποίηση των μέσων παραγωγής.
- Ο κοινωνικός εργατικός έλεγχος ως εμμενής τάση των κεφαλαιοκρατικών σχέσεων παραγωγής.

- Οι κρατικές οικονομικές πολιτικές.

13η Εβδομάδα: Επανάληψη και Προετοιμασία για τις Τελικές Εξετάσεις

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ - ΣΚΕ3309

Σκοπός Μαθήματος

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η ανάλυση του περιεχομένου των πολιτικών επιστημονικής και τεχνολογικής ανάπτυξης (Ε&ΤΑ) τόσο σε επίπεδο ιστορικής και θεωρητικής θεμελίωσης όσο και σε επίπεδο εφαρμοσμένων πολιτικών. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην εξέταση αναλυτικών εργαλείων που σχετίζονται με την κατανόηση των διαδικασιών παραγωγής γνώσης, το ρόλο και τη σημασία των επιστημονικών διεργασιών στις σύγχρονες κοινωνίες καθώς και τη σημασία των αναδυόμενων τεχνολογικών εξελίξεων και της καινοτομίας στις παραγωγικές διαδικασίες και την κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη. Επιπροσθέτως, επεξηγούνται τα βασικά συστατικά και οι νέες μορφές των πολιτικών επιστημονικής και τεχνολογικής ανάπτυξης, υπό το πρίσμα της αλληλεπίδρασης τους με το ευρύτερο πλαίσιο κρατικών πολιτικών. Αντιστοίχως, στο πλαίσιο του μαθήματος αναδεικνύεται η ολόενα και εντονότερη σύνδεση των πολιτικών Ε&ΤΑ με τα ζητήματα οικονομικής μεγέθυνσης και κοινωνικο-οικονομικής ανάπτυξης. Τα προτεινόμενα συγγράμματα συγκεντρώνουν όλες τις σύγχρονες εξελίξεις και τον επιστημονικό διάλογο γύρω από τα θέματα που θα διδαχτούν. Ιδιαίτερο βάρος θα δοθεί στα εποπτικά μέσα που θα χρησιμοποιηθούν (π.χ. παρουσιάσεις, αναρτήσεις συμπληρωματικού υλικού στην ιστοσελίδα του μαθήματος, μελέτες περίπτωσης, άρθρα ειδικού ενδιαφέροντος ανά ενότητα) προκειμένου οι φοιτητές να λάβουν την πληροφορία από συνδυασμένους διαύλους.

Τα προτεινόμενα συγγράμματα συγκεντρώνουν όλες τις σύγχρονες εξελίξεις και τον επιστημονικό διάλογο γύρω από τα θέματα που θα διδαχτούν. Ιδιαίτερο βάρος θα δοθεί στα εποπτικά μέσα που θα χρησιμοποιηθούν (π.χ. παρουσιάσεις, αναρτήσεις συμπληρωματικού υλικού στην ιστοσελίδα του μαθήματος, μελέτες περίπτωσης, άρθρα ειδικού ενδιαφέροντος ανά ενότητα) προκειμένου οι φοιτητές να λάβουν την πληροφορία από συνδυασμένους διαύλους.

Η υλοποίηση του μαθήματος περιλαμβάνει την εκπόνηση ασκήσεων προόδου κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, ενώ προβλέπεται επίσης η εκπόνηση εργασιών από τους φοιτητές και η μελέτη σχετικής βιβλιογραφίας σε κάθε υπο-ενότητα (reading assignments).

Μελέτες περίπτωσης: Στο πλαίσιο του μαθήματος, προβλέπεται η ανάλυση μελετών περίπτωσης (case studies). Η ανάλυση των μελετών περίπτωσης ακολουθεί τα εξής κάτωθι ενδεικτικά βήματα:

1. Κατανόηση των σχετικών εννοιών και τεχνικών που υποβοηθούν την εξέταση των περιπτώσεων υπό νέα και διαφοροποιημένα πρίσματα.
2. Εμβριθής ανάγνωση και αναγνώριση των σημαντικών δεδομένων, στοιχείων και ερωτημάτων.
3. Δόμηση της απαραίτητης πληροφορίας και αναγνώριση περαιτέρω στοιχείων που τυχόν απαιτούνται.
4. Αξιοποίηση των κατάλληλων εννοιών και τεχνικών του μαθήματος, με σκοπό την πλήρη ανάλυση της εκάστοτε περίπτωσης.
5. Συγκέντρωση και καταγραφή αρχικών πορισμάτων.
6. Ανάπτυξη περαιτέρω κριτικής ανάλυσης.
7. Ανάπτυξη τελικών και τεκμηριωμένων συμπερασμάτων.
8. Σταχυολόγηση των τεχνικών που αξιοποιήθηκαν και κατέστησαν αποτελεσματική την ανάλυση της περίπτωσης.

Εποπτικά Μέσα (π.χ. χρήση ppt, videos, υλικά επίδειξης): Το μάθημα συνοδεύεται από σχετικές παρουσιάσεις (PowerPoint) καθώς και μελέτες περίπτωσης, τα οποία θα αναρτηθούν στο e-learn του Πανεπιστημίου Κρήτης. Στην ιστοσελίδα του μαθήματος θα αναρτηθούν πρόσθετες πληροφορίες για κάθε ενότητα όπως βιβλιογραφικές πηγές (reading assignments).

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

- Borrás, S. & Edquist, C. (2019) *Holistic Innovation Policy: Theoretical Foundations, Policy Problems, and Instrument Choices*, Oxford University Press.
 - Τύμπας, Τ. & Μεργούπη-Σαβαΐδου, Ε. (2013) (Επιμ.) *Ιστορίες της τεχνολογίας του εικοστού αιώνα. Ηλεκτρικά αυτοκίνητα, ξύλινα αεροπλάνα, γαλλικοί αντιδραστήρες, γυναίκες υπολογιστές*, μετ. Μεργούπη-Σαβαΐδου, Ε. & Σακορράφου, Σ., Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
 - Γαβρόγλου, Κ. (2004) *Το παρελθόν των επιστημών ως ιστορία*, Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
 - Dodgson, M., Gann, D. & Phillips, N. (Eds.) (2015) *The Oxford Handbook of Innovation Management*, Oxford University Press.
 - Fagerberg, J., Mowery, D. & Nelson, R. (Eds.) (2015) *The Oxford Handbook of Innovation*, Oxford University Press.
 - Dodgson, M., Gann, D.M. and Salter, A. (2008) *The Management of Technological Innovation: The Strategy and Practice*, 2nd Edition. Oxford University Press, Oxford.
 - Mazzucato, M. (2021) *Mission Economy: A Moonshot Guide to Changing Capitalism*, Allen Lane.
 - Mazzucato, M. (2015) *Το Επιχειρηματικό Κράτος*, μετ. Π. Παπαζαχαρίου, Εκδόσεις Κριτική.
 - Schumpeter, J.A. (1934) *The Theory of Economic Development*, Harvard University Press, Cambridge.
 - Schumpeter, J.A. (1939) *Business Cycles: a theoretical, historical and statistical analysis of the capitalist process*, McGraw-Hill: New York.
 - Tidd, J., Bessant, J. (2009) *Managing Innovation: Integrating Technological, Market and Organisational Change*, 4th Edition. John Wiley & Sons, Chichester.
- Βασικά επιστημονικά περιοδικά στη σχετική θεματική: *Research Policy*, *R&D Management*, *Technovation*, *Regional Studies*, *Technology Analysis, Industry and Innovation*, *Journal of Business Strategy*, *Long Range Planning*, *MIT Technology Review*, *Science*, *Nature*.

Διδάσκοντες

Αγγελάκης Αντώνιος

Μαθησιακά Αποτελέσματα και Γενικές Ικανότητες

Το περιεχόμενο του μαθήματος στοχεύει στην:

1. κατανόηση των βασικών εννοιών του αντικείμενου των πολιτικών επιστημονικής και τεχνολογικής ανάπτυξης στο σύγχρονο κοινωνικο-οικονομικό και τεχνολογικό περιβάλλον.
2. ανάλυση της ιστορικής διαδρομής, των βασικών υποδειγμάτων και των αναδυόμενων τάσεων σε επίπεδο σχεδιασμού και υλοποίησης πολιτικών επιστημονικής και τεχνολογικής ανάπτυξης (π.χ. ψηφιακή και πράσινη μετάβαση).
3. εμβάθυνση σε εξειδικευμένα ζητήματα που άπτονται συμπληρωματικών και αλληλένδετων παραμέτρων που συγκροτούν τη σύγχρονη τεχνολογική πραγματικότητα (π.χ. συστήματα καινοτομίας, χρηματοδότηση δραστηριοτήτων επιστημονικής και τεχνολογικής ανάπτυξης, μεταφορά τεχνολογίας και διανοητική ιδιοκτησία).
4. ανάλυση επιμέρους διαστάσεων του επιστημονικού και τεχνολογικού περιβάλλοντος και κατανόηση εννοιών που σχετίζονται με την αλληλεπίδραση επιστήμης, τεχνολογικής

εξέλιξης και καινοτομίας, τη διείσδυση νέων τεχνολογιών σε διαφορετικά πεδία εφαρμογής (π.χ. βιομηχανικός μετασχηματισμός) καθώς τις πολυεπίπεδες επιδράσεις της επιστημονικής και τεχνολογικής ανάπτυξης σε κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο (π.χ. γεωγραφία της τεχνολογίας).

Η επίτευξη των ανωτέρω μαθησιακών στόχων διασφαλίζεται από την επιλογή των θεμάτων που θα διδαχθούν, από τον τρόπο διδασκαλίας, από την επιλογή της βιβλιογραφίας και από τα μέσα που θα αξιοποιηθούν. Η μέθοδος διδασκαλίας που θα εφαρμοστεί θα περιλαμβάνει μια ολοκληρωμένη επιστημονική προσέγγιση των θεμάτων μέσα από την παρουσίαση πλήθους παραδειγμάτων (μελέτες περίπτωσης).

Τρόπος αξιολόγησης

Η μέθοδος εξέτασης περιλαμβάνει:

1. Άσκηση προόδου-assignment (30%).
2. Γραπτή εξέταση (70%).

Τεχνικές λεπτομέρειες πραγματοποίησης της εξέτασης θα οριστικοποιηθούν στην πορεία του μαθήματος.

Βασικό εγχειρίδιο

Mazzucato, M. (2015). **Το Επιχειρηματικό Κράτος**, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Bowler, P. & Morus, I.R. (2014). **Η Ιστορία της Νεότερης Επιστήμης. Μια Επισκόπηση**, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο.

Ρίφκιν, T. (2017). **Η Κοινωνία του Μηδενικού Οριακού Κόστους. Το Διαδίκτυο των Πραγμάτων, ο Συνεργασιακός Κοινόκτητος Χώρος και η Έκλειψη του Καπιταλισμού**, Εκδόσεις Ενάλιος, Αθήνα.

Tidd J. & Bessant J. (2017). **Στρατηγική Διοίκηση Καινοτομίας**, Broken Hill Publishers, Λευκωσία.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).

Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
52	0	104	156

Διαλέξεις

1. Εισαγωγή - βασικές έννοιες και περιεχόμενα

Η συγκεκριμένη εισαγωγική ενότητα παρουσιάζει μια επισκόπηση των βασικών εννοιών που συνθέτουν το βασικό αντικείμενο του μαθήματος. Προς την κατεύθυνση αυτή, θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση σε συγκεκριμένα περιεχόμενα και αναλυτικά εργαλεία που σχετίζονται με την κατανόηση των διαδικασιών παραγωγής γνώσης, το ρόλο και τη

σημασία των επιστημονικών διεργασιών στις σύγχρονες κοινωνίες καθώς και τη σημασία των αναδυόμενων τεχνολογικών εξελίξεων και της καινοτομίας στις παραγωγικές διαδικασίες και την κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη. Επιπλέον, θα προσδιορισθούν τα βασικά συστατικά των πολιτικών επιστημονικής και τεχνολογικής ανάπτυξης (E&TA) καθώς και η αλληλεπίδραση τους με το ευρύτερο πλαίσιο κρατικών πολιτικών και την ολόενα και εντονότερη σύνδεση τους με τα ζητήματα οικονομικής μεγέθυνσης και κοινωνικο-οικονομικής ανάπτυξης.

2. Θεωρητική θεμελίωση πολιτικών E&TA

Αντικείμενο της συγκεκριμένης ενότητας είναι η παρουσίαση και ανάλυση του βασικού θεωρητικού πλαισίου των πολιτικών επιστημονικής και τεχνολογικής ανάπτυξης. Οι πολιτικές ETK αποτελούν ένα πεδίο όπου συντήκονται διαφορετικές θεωρητικές θεμελιώσεις τόσο σε επίπεδο οικονομικής θεωρίας όσο και σε επίπεδο πολιτικής ανάλυσης. Τις τελευταίες δεκαετίες, η οικονομική θεωρία έχει τοποθετήσει στο επίκεντρο της συζήτησης για την οικονομική μεγέθυνση, τη σημασία της γνώσης, της τεχνολογίας και της καινοτομίας ως βασικών παραμέτρων για την ενίσχυση της παραγωγικότητας και την προώθηση της επιχειρηματικής ανάπτυξης, της βιομηχανικής μετάβασης και της αναπτυξιακής προώθησης. Αντιστοίχως, ο σχεδιασμός των πολιτικών E&TA διακρίνεται από διαφοροποιήσεις που συσχετίζονται με τα κυρίαρχα υποδείγματα διαμόρφωσης κρατικών πολιτικών, τα διαφοροποιημένα «τεχνο οικονομικά παραδείγματα», το βαθμό εστίασης των σχετικών μέτρων πολιτικής και τα διαφορετικά επίπεδα παρέμβασης. Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα ενότητα επιχειρεί να απαντήσει ερωτήματα που σχετίζονται με τη θεωρητική θεμελίωση, τη σημασία, το ρόλο, την ορθολογικότητα και το εύρος επικέντρωσης των κρατικών πολιτικών στο πεδίο της επιστήμης και της τεχνολογίας.

3. Ιστορική διαδρομή πολιτικών E&TA

Η ιστορική πλαισίωση αποτελεί ένα σημαντικό αναλυτικό εργαλείο για την πλήρη κατανόηση της ορθολογικότητας των πολιτικών επιστημονικής και τεχνολογικής ανάπτυξης. Η συγκεκριμένη ενότητα μελετάει την ιστορική διαδρομή, τα βασικά υποδείγματα και τις βασικές τάσεις που διαμόρφωσαν τη μορφή των πολιτικών E&TA, κατά τις τελευταίες δεκαετίες σε συνάρτηση με βασικά ορόσημα της εξέλιξης της επιστημονικής και τεχνολογικής ιστορίας. Η ενότητα εξετάζει διαφορετικές μελέτες περιπτώσεων σε διεθνή προοπτική, τόσο σε επίπεδο διαφορετικών οικονομιών όσο και σε επίπεδο κρίσιμων τεχνολογικών οικοσυστημάτων (π.χ. πολιτικές υποστήριξης τεχνολογίας ημι-αγωγών, πολιτικές ανάπτυξης πυρηνικής ενέργειας).

4. Σημασία, ρόλος και υποδείγματα πολιτικών E&TA

Η συγκεκριμένη ενότητα εξετάζει το βασικό περιεχόμενο των πολιτικών επιστημονικής και τεχνολογικής ανάπτυξης ως προς τις κυρίαρχες μορφές τους σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Το κεντρικό τμήμα της ενότητας αφορά στην λεπτομερή εξέταση επιμέρους υποδειγμάτων και σύγχρονων μέτρων πολιτικής καθώς και την αναγνώριση λειτουργικών διασυνδέσεων, σε συνάρτηση με τα ίδια τα χαρακτηριστικά συν-εξέλιξης του καθαντού επιστημονικού και τεχνολογικού περιεχομένου. Ταυτόχρονα, επιπλέον βασικό τμήμα της παρούσας ενότητας αφορά στην παρουσίαση, ανάλυση και ολοκληρωμένη κατανόηση των επιμέρους σταδίων εκπόνησης πολιτικών E&TA (π.χ. σχεδιασμός, παρακολούθηση, αξιολόγηση). Σε αυτό το επίπεδο, ιδιαίτερη αναφορά πραγματοποιείται σε εφαρμοσμένα παραδείγματα πολιτικών σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο (π.χ. στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης, διαδικασίες επιχειρηματικής ανακάλυψης, δείκτες εκροών και αποτελέσματος, συγκριτική ανάλυση δεικτών, αξιολόγηση αποδοτικότητας, αποτελεσματικότητας και μακροπρόθεσμων επιδράσεων).

5. Η ανάδυση των συστημάτων καινοτομίας

Η έννοια των «συστημάτων καινοτομίας» αποτελεί θεμελιώδες συστατικό στοιχείο των σύγχρονων πολιτικών επιστημονικής και τεχνολογικής ανάπτυξης. Η συγκεκριμένη ενότητα μελετάει λεπτομερώς την εξέλιξη των πολιτικών επιστημονικής και τεχνολογικής ανάπτυξης εν σχέσει με την ευρύτερη έννοια, την ιστορική εξέλιξη, τη θεωρητική θεμελίωση και τις εμπράγματες λειτουργίες των εθνικών συστημάτων καινοτομίας. Βασικό αντικείμενο της ενότητας είναι η αναλυτική παρουσίαση των συστατικών μερών και δραστηριοτήτων των συστημάτων καινοτομίας, τόσο σε επίπεδο θεσμικής τους συγκρότησης όσο και σε επίπεδο επιμέρους δραστηριοτήτων (π.χ. πρότυπα ποιότητας, θεσμοί και μηχανισμοί, υποδομές υποστήριξης καινοτομίας, χρηματοδότηση). Στο πλαίσιο αυτό, πραγματοποιείται ιδιαίτερη αναφορά σε μελέτες περίπτωσης και διαφορετικά επίπεδα πλαισίωσης (π.χ. κλαδικά συστήματα καινοτομίας) καθώς και αναφορά σε συγκεκριμένους παραγωγικούς κλάδους και αντίστοιχες πολιτικές.

6. Πολιτικές και συστήματα μεταφοράς τεχνολογίας

Η μεταφορά τεχνολογίας αποτελεί ένα βασικό κρίκο των σύγχρονων πολιτικών επιστημονικής και τεχνολογικής ανάπτυξης. Επιπρόσθετα, συνιστά μια κρίσιμη διαδικασία και λειτουργία

των συστημάτων καινοτομίας που καθιστά δυνατή τη διασύνδεση μεταξύ ερευνητικών μηχανισμών και δομών παραγωγικής ή κοινωνικής αξιοποίησης και διάχυσης της γνώσης. Η συγκεκριμένη ενότητα μελετάει τα βασικά δομικά στοιχεία που συγκροτούν το περιεχόμενο της έννοιας και των αλληλένδετων πολυ-επίπεδων διαστάσεων σε θεσμικούς, τεχνικούς, λειτουργικούς και επιχειρησιακούς όρους. Αντιστοίχως, εξετάζονται εξειδικευμένες μορφές αξιοποίησης τεχνολογικών αποτελεσμάτων (π.χ. τεχνοβλαστοί). Η ενότητα παρουσιάζει επίσης τους βασικούς σταθμούς στην ανάπτυξη των δομών μεταφοράς τεχνολογίας, το ρόλο τους στην προώθηση της τεχνολογικής ανάπτυξης καθώς και τη σύγχρονη λειτουργική τους μετεξέλιξη. Τέλος, η ενότητα περιλαμβάνει την παρουσίαση επιλεγμένων πολιτικών, δομών και μελετών περίπτωσης σε διεθνές επίπεδο (π.χ. φαρμακευτική βιομηχανία βιοτεχνολογία, τεχνολογίες πληροφορικής).

7. Συστήματα Διαχείρισης Διανοητικής Ιδιοκτησίας

Η συγκεκριμένη ενότητα μελετάει την εξειδικευμένη και δι-επιστημονική διάσταση της διανοητικής ιδιοκτησίας (βιομηχανική και πνευματική ιδιοκτησία) ως μέρους του θεσμικού πλαισίου οργάνωσης, προστασίας και αξιοποίησης των υλικών και άυλων αποτελεσμάτων που προκύπτουν ως αποτέλεσμα ανθρώπινης σκέψης, επινοητικότητας και δημιουργικότητας (π.χ. ευρεσιτεχνίες). Η ενότητα περιλαμβάνει την κατανόηση των βασικών εννοιών, του θεσμικού περιβάλλοντος, των συναφών διαδικασιών καθώς και των βασικών υποδειγμάτων προστασίας των στοιχείων του διανοητικού κεφαλαίου. Επιπλέον, η ενότητα εξετάζει τη θέση και το ρόλο της διανοητικής ιδιοκτησίας στις σύγχρονες πολιτικές επιστημονικής και τεχνολογικής ανάπτυξης σε διεθνές επίπεδο (π.χ. συστήματα διαχείρισης ευρεσιτεχνιών). Τέλος, πραγματοποιείται ιδιαίτερη αναφορά στις βασικές διεθνείς τάσεις κατοχύρωσης διανοητικού κεφαλαίου συναρτήσει των αναδυόμενων τεχνολογικών εξελίξεων και των διεθνών παραγωγικών δυναμικών.

8. Χρηματοδότηση πολιτικών Ε&ΤΑ

Η διάσταση της χρηματοδότησης και η κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων αποτελεί κομβική συνιστώσα του περιεχομένου των πολιτικών επιστημονικής και τεχνολογικής ανάπτυξης. Η συγκεκριμένη ενότητα μελετάει το ρόλο και τη σημασία της χρηματοδότησης για την ανάπτυξη των γνωσιολογικών πόρων μιας κοινωνίας τόσο σε επίπεδο επένδυσης πόρων σε έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη όσο και σε επίπεδο προώθησης της καινοτομικής δραστηριότητας. Η χρηματοδότηση της έρευνας και της τεχνολογίας συνδέεται με τις επικρατούσες επιλογές και τα κυρίαρχα υποδείγματα κοινωνικο-οικονομικής διαχείρισης και ανάπτυξης. Αντιστοίχως, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που διακρίνουν το πεδίο της γνώσης, της τεχνολογίας και της καινοτομίας (π.χ. άυλος και σωρευτικός χαρακτήρας, υψηλός βαθμός αβεβαιότητας) έχουν δημιουργήσει την ανάγκη για την ανάδυση νέων εξειδικευμένων εργαλείων

χρηματοδότησης. Υπό αυτό το πρίσμα, η ενότητα μελετάει τη σχέση χρηματοδότησης και γνώσης τόσο σε μακροσκοπικό επίπεδο κρατικών πολιτικών για την προώθηση ευρύτερων τεχνολογικών επιλογών όσο και σε επίπεδο ανάλυσης του χαρακτήρα των νέων μορφών και εργαλείων χρηματοδότησης.

9. Η γεωγραφία της γνώσης και της τεχνολογίας

Η παρούσα ενότητα αναδεικνύει το σημαντικό ρόλο της γεωγραφίας, της χωρικής εγγύτητας αλλά και της θεσμικής πυκνότητας (relational proximity) στην ανάπτυξη της γνώσης και της τεχνολογίας. Η έννοια του «χώρου» συνιστά κεντρικό στοιχείο στο σχεδιασμό και την υλοποίηση κρατικών πολιτικών E&TA. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάζεται η σημασία των σχέσεων αλληλεπίδρασης μεταξύ γνώσης, τεχνολογίας και χωρικής διάστασης. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην περιγραφή και το ρόλο των περιφερειακών συστημάτων καινοτομίας ως προς την ανάπτυξη της καινοτομικής δραστηριότητας, ενώ παρουσιάζεται μια αναλυτική τυπολογία περιφερειακών συστημάτων καινοτομίας (π.χ. συστήματα με υψηλό βαθμό ενθήκευσης territorially embedded, περιφερειακά συστήματα με υψηλό βαθμό θεσμικής ωρίμανσης, συστήματα προσανατολισμένα σε υποδείγματα αναλυτικής ή συνθετικής γνώσης). Αντιστοίχως, αναδεικνύεται η σημασία των περιφερειακών συνεργατικών σχημάτων και βιομηχανικών συννοικιών εν σχέσει με το ρόλο των διαχεόμενων γνώσεων (knowledge spillovers), της περιφερειακής εξειδίκευσης και των οικονομιών συγκεντρώσης. Επιπλέον, εξετάζεται η σχέση περιφερειακών συστημάτων και δια-περιφερειακών παραγωγικών σχέσεων (π.χ. global pipelines) καθώς και διάσταση των διεθνών αλυσίδων αξίας και των δια-περιφερειακών και δι-ηπειρωτικών παραγωγικών αλυσίδων με αναφορά σε συγκεκριμένα κλαδικά και τεχνολογικά παραδείγματα (π.χ. περίπτωση ημιαγωγών).

10. Συγκριτική ανάλυση – μελέτες περίπτωσης (case studies) πολιτικών E&TA

Η παρούσα ενότητα παρουσιάζει τα βασικά σημεία των πολιτικών επιστημονικής και τεχνολογικής ανάπτυξης σε διαφορετικές χώρες (π.χ. Γαλλία, Μ. Βρετανία, Γερμανία, Ιαπωνία, ΗΠΑ, Κίνα, Ν. Κορέα). Το αρχικό μέρος της ενότητας αναδεικνύει τα βασικά κοινά σημεία που διατρέχουν τις πολιτικές E&TA κατά τα τελευταία έτη, τόσο σε επίπεδο στόχευσης και περιεχομένων πολιτικής όσο και σε επίπεδο επιμέρους εργαλείων. Εν συνεχεία, η ενότητα παρουσιάζει διαφορετικά υποδείγματα πολιτικών καθώς και συγκεκριμένες εμβληματικές πρωτοβουλίες σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, ενώ ιδιαίτερη αναφορά πραγματοποιείται επί της σχέσης μεταξύ τεχνολογικών πολιτικών, πολιτικών καινοτομίας και νέων βιομηχανικών στρατηγικών.

11. Αναδυόμενες τεχνολογίες, διεθνές παραγωγικό περιβάλλον και διεθνείς παραγωγικές αλυσίδες

Η παρούσα ενότητα παρουσιάζει το περιεχόμενο της λεγόμενης «4ης Βιομηχανικής Επανάστασης» τόσο σε επίπεδο τεχνολογικών και παραγωγικών μεταβολών όσο και σε επίπεδο πολιτικών προώθησης της παραγωγικής και βιομηχανικής αλλαγής. Το πρώτο μέρος της ενότητας επικεντρώνεται στις αναδυόμενες τεχνολογίες που συγκροτούν και συναποτελούν το τρέχον τεχνολογικό κύμα. Υπό το πρίσμα αυτό, παρουσιάζονται παραδείγματα υφιστάμενων και επικείμενων σχετικών μεταβολών σε επίπεδο παραγωγικών διαδικασιών, δραστηριοτήτων και τομέων.

Το δεύτερο μέρος της ενότητας επικεντρώνεται στις δομημένες πολιτικές που εκπονούνται σε αρκετές ανεπτυγμένες οικονομίες τα τελευταία χρόνια, με στόχο την ενίσχυση των παραγωγικών μετασχηματισμών. Οι πολιτικές αυτές που σε αρκετές περιπτώσεις αποτελούν μέρος ευρύτερων βιομηχανικών πολιτικών, συναπαρτίζονται από ένα πλήθος διαφοροποιημένων εργαλείων κατά μήκος των επιμέρους κλαδικών και θεματικών «αλυσίδων καινοτομίας» (π.χ. εφαρμοσμένη έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη, βιομηχανική εφαρμογή).

12. Πολιτικές «πράσινης μετάβασης» και τεχνολογικής ανάπτυξης

Η παρούσα ενότητα παρουσιάζει δυο βασικές πτυχές της λεγόμενης «πράσινης μετάβασης». Αφενός, εξετάζονται οι αναδυόμενες πολιτικές «πράσινης μετάβασης» και οι παράγοντες που συντελούν στην οικοδόμηση ανεπτυγμένων ερευνητικών και τεχνολογικών πολιτικών προς την κατεύθυνση της πράσινης οικονομίας. Στο πλαίσιο αυτό, μελετώνται αναδυόμενες τάσεις, έννοιες και στοχευμένες πολιτικές (π.χ. «κυκλική οικονομία»). Αφετέρου, στην παρούσα ενότητα εξετάζονται οι αναδυόμενες «πράσινες τεχνολογίες» (π.χ. τομέας καθαρής ενέργειας, συσσωρευτές, υδρογόνο) καθώς και οι συμπληρωματικές ψηφιακές τεχνολογίες που καθιστούν εφικτή την ανάδυση νέων παραγωγικών οικοσυστημάτων και δραστηριοτήτων (π.χ. τεχνητή νοημοσύνη, αισθητήρες). Στο πλαίσιο αυτό, παρουσιάζονται παραδείγματα σχετικών πολιτικών και πεδίων εφαρμογής (π.χ. αστική και κάθετη γεωργία, διαχείριση υδατικών πόρων).

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ II - ΟΙΚ4303

Σκοπός Μαθήματος

Ο σκοπός του σεμιναρίου είναι διττός. Με τη συμμετοχή στο σεμινάριο επιδιώκεται αφενός η εμβάθυνση των γνώσεων σε μία θεματική ενότητα του αντικειμένου της Πολιτικής Οικονομίας του Αγροτικού Τομέα (βλ. Πολιτική Οικονομία του Αγροτικού Τομέα I), αφετέρου η εξοικείωση με την αυτοδύναμη εργασία. Όσον αφορά την εξοικείωση με την αυτοδύναμη εργασία, επιμέρους στόχοι είναι: η εξοικείωση με τη χρήση των πηγών (βιβλιοθήκη, διαδίκτυο, κ.ά.) η επαφή με την διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία, η γνωριμία με τη διαδικασία της έρευνας, ή εκμάθηση της συγγραφής και παρουσίασης εργασιών, η άσκηση στη συμμετοχική διαδικασία διαλόγου και κριτικής. Η διάρκεια του σεμιναρίου είναι **δεκατρείς (13)** εβδομάδες. Τις πρώτες τρεις εβδομάδες παρουσιάζεται από τον διδάσκοντα η εκάστοτε κεντρική θεματική ενότητα και οι βασικές διαστάσεις των επιμέρους θεμάτων που είναι δυνατόν να επιλέξουν οι φοιτητές προς διερεύνηση. Επίσης δίδονται κατευθυντήριες αρχές όσον αφορά τον τρόπο εργασίας, την αναζήτηση και αξιοποίησης της βιβλιογραφίας, τον τρόπο συγγραφής και παρουσίασης του σεμιναρίου. Ακολουθούν (4η έως 13η εβδομάδα) οι προφορικές παρουσιάσεις των εργασιών, διάρκειας 15-20 λεπτών και ακολουθεί συζήτηση. Σε όλη τη διάρκεια του εξαμήνου υπάρχει η δυνατότητα συνεργασίας διδάσκοντος και φοιτητών. Η παράδοση των τελικών γραπτών εργασιών γίνεται στο τέλος της εξεταστικής περιόδου. Η βιβλιογραφία διακρίνεται σε βασική και αφορά το εκάστοτε κεντρικό θέμα του σεμιναρίου, και εξειδικευμένη ανάλογα με το συγκεκριμένο θέμα που θα επιλέξει κάθε φοιτητής. Ως εκ τούτου είναι διαφορετική σε κάθε εξάμηνο. Λόγω της φύσεως της θεματολογίας, μεγάλο τμήμα της βιβλιογραφίας είναι ξενόγλωσση, κυρίως αγγλική. Τα συναφή επιστημονικά περιοδικά είναι τα ακόλουθα:

- Agricultural Economics.
- Agriculture and Human Values.
- Capitalism Nature Socialism.
- Ecological Economics.
- Environment and Development Economics.
- European Review of Agricultural Economics.
- Food Policy.
- Geoforum.
- Journal of Agricultural and Environmental Ethics.
- Journal of Rural Studies.
- International Journal of Agricultural Resources, Governance and Ecology.
- International Journal of Sociology of Agriculture and Food.
- Monthly Review.
- New Left Review.
- Post-autistic Economics Review.
- Review of Radical Political Economics.
- Sociologia Ruralis.
- World Development.

Ηλεκτρονική σελίδα
μαθήματος

http://econservices.soc.uoc.gr/econ_classes/course/view.php?id=58

Απαιτούμενες γνώσεις

Πολιτική Οικονομία του Αγροτικού Τομέα Ι (ΟΙΚ2302).

Μαθησιακά Αποτελέσματα και Γενικές Ικανότητες

Τα μαθησιακά αποτελέσματα συγκροτούνται από γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες.
Α. Όσον αφορά το επίπεδο των γνώσεων, βασικός σκοπός του αντικειμένου είναι διττός.

Με τη συμμετοχή στο σεμινάριο επιδιώκεται αφενός η εμβάθυνση των γνώσεων σε μία θεματική ενότητα του αντικειμένου της Πολιτικής Οικονομίας του Αγροτικού Τομέα Ι, αφετέρου η εξοικείωση με την διαδικασία της αυτοδύναμης εκπόνησης εργασίας. Στα δύο αυτά σημεία συνίσταται και η διαφοροποίηση του εν λόγω σεμιναρίου από το αντίστοιχο αντικείμενο. Ειδικότερα όσον αφορά την εξοικείωση με την αυτοδύναμη εργασία, επιμέρους στόχοι είναι: η εξοικείωση με τη χρήση των πηγών (βιβλιοθήκη, διαδίκτυο), η επαφή με τη διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία, η εκμάθηση της διαδικασίας συγγραφής και παρουσίασης εργασιών, η άσκηση στη συμμετοχική διαδικασία διαλόγου και κριτικής. Σε κάθε εξάμηνο επιλέγεται μία κεντρική θεματική ενότητα του αντικειμένου Πολιτικής Οικονομίας του Αγροτικού Τομέα Ι και στο πλαίσιο αυτής εξετάζονται 15-20 επιμέρους θέματα. Οι φοιτητές σε συνεργασία με τον καθηγητή επιλέγουν ένα εξειδικευμένο θέμα. Η βιβλιογραφία που δίνεται διακρίνεται σε βασική και αφορά όλα τα θέματα του σεμιναρίου, στη βιβλιογραφία κατά θεματική ενότητα και στην εξειδικευμένη ανάλογα με το συγκεκριμένο θέμα που θα επιλέξει κάθε φοιτητής.

Β. Όσον αφορά τις δεξιότητες, επιδιώκεται η απόκτηση της δεινότητας για εφαρμογή των ανωτέρω γνώσεων σε θεωρητικό-ακαδημαϊκό και επαγγελματικό επίπεδο. Επιδιώκεται η δεινότητα στην εφαρμογή των γνώσεων να μπορεί να εκφραστεί σε ποικιλία καταστάσεων και συνθηκών. Με τις αποκτηθείσες δεξιότητες είναι δυνατόν να διαχειρισθούν θέματα που αφορούν:

- Την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα και του αγροτροφικού ζητήματος σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.
- Τη συμβολή του αγροτροφικού συστήματος στην οικονομική ανάπτυξη.
- Την ολοκληρωμένη ανάπτυξη του αγροτικού χώρου.
- Την περιβαλλοντική διάσταση των δραστηριοτήτων του αγροτροφικού συστήματος.
- Την εφαρμογή και αξιοποίηση της ΚΑΠ.
- Τη λειτουργία των αγροτικών συνεταιρισμών.
- Την προσαρμογή των οικονομικών γνώσεων στις ιδιομορφίες του πρωτογενούς τομέα.
- Την οικονομική, κοινωνική και θεωρητική σημασία των τεχνολογικών εξελίξεων στην παραγωγή τροφίμων.
- Τη συνεργασία με ειδικούς άλλων επιστημονικών αντικειμένων με στόχο την διεπιστημονική και ολοκληρωμένη διαχείριση των ζητημάτων.
- Την περαιτέρω θεωρητική ενασχόληση με το ευρύτερο ζήτημα της παραγωγής τροφίμων. Με τις ανωτέρω γνώσεις και δεξιότητες, επιδιώκεται η απόκτηση ικανοτήτων για αυτόνομη και υπεύθυνη αντιμετώπιση ακαδημαϊκών και επαγγελματικών ζητημάτων. Ως βασικότερες ικανότητες αναφέρονται:
- Η αναζήτηση και βιβλιογραφίας.
- Ο εντοπισμός, ανάλυση και σύνθεση των κρίσιμων δεδομένων και πληροφοριών.
- Η αυτόνομη εργασία.
- Η προφορική παρουσίαση εργασιών.
- Η συμμετοχή σε συζήτηση.
- Η παρακολούθηση, κατανόηση και ανάλυση των εξελίξεων στο αγροτροφικό σύστημα σε παγκόσμιο, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.
- Η διεπιστημονική προσέγγιση των θεμάτων του αγροτροφικού συστήματος.
- Η πλουραλιστική θεωρητική και μεθοδολογική προσέγγιση των ζητημάτων του αγροτροφικού συστήματος.

- Η προαγωγή κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής ευαισθησίας και υπευθυνότητας σε θέματα διατροφής και περιβάλλοντος.
- Η εν γένει προαγωγή της ελεύθερης, κριτικής και δημιουργικής σκέψης.
- Η ικανότητα αντίληψης νέων καταστάσεων και η δυνατότητα προσαρμογής και αποτελεσματικής λειτουργίας σε αυτές.

Τρόπος αξιολόγησης

Η αξιολόγηση αποτελείται από τρία στάδια. Κατ' αρχάς γίνεται με βάση την προφορική παρουσίαση της εργασίας. Συμπληρώνεται με την αξιολόγηση της συμμετοχής στη συζήτηση κατά τις προφορικές παρουσιάσεις των εργασιών των άλλων φοιτητών. Και ολοκληρώνεται με βάση την τελική εργασία. Το ειδικό βάρος κάθε επιμέρους σταδίου είναι:

A. Τελική γραπτή εργασία: **70%**.

B. Προφορική παρουσίαση της εργασίας: **20%**.

Γ. Συμμετοχή στη συζήτηση κατά τις προφορικές παρουσιάσεις των εργασιών: **10%**.

Η παρακολούθηση των σεμιναρίων και η προφορική παρουσίαση των εργασιών είναι **υποχρεωτική**. Τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη για την αξιολόγηση είναι: ο βαθμός κατανόησης του θέματος, η αρτιότητα της εργασίας (μέθοδος, στόχοι, τεχνικές, αποτελέσματα), η επιλογή και η αξιοποίηση της βιβλιογραφίας, η ικανότητα ανάλυσης και σύνθεσης, η συμμετοχή στη συζήτηση κατά την παρουσίαση των εργασιών.

Οδηγίες για την Εργασία:

- Οι οδηγίες δίδονται στη διάρκεια των πρώτων συναντήσεων.

Ενδεικτικά Θέματα Εργασιών Παλαιότερων Ετών:

Η θεματολογία του σεμιναρίου κυρίως αντλεί από τις θεματικές ενότητες του αντικειμένου Πολιτική Οικονομία του Αγροτικού Τομέα Ι, ωστόσο, είναι δυνατόν να ενταχθούν και σχετικά θέματα εκτός του ανωτέρω πλαισίου (π.χ. λόγω της επικαιρότητας, ή/και των προτιμήσεων των φοιτητών). Ενδεικτικά θέματα των έως τώρα εργασιών είναι:

- Η ιστορική διαδρομή του ρόλου της γεωργίας στην οικονομική ανάπτυξη.
- Βιομηχανική επανάσταση και γεωργία, πρωταρχική συσσώρευση.
- Αγροτικό πλεόνασμα, γαιοπρόσοδος, αγροτικές μεταρρυθμίσεις.
- Η θεωρητική και οικονομική σημασία των ιδιομορφιών (φυσικών, βιολογικών, οικονομικών) της αγροτικής παραγωγής.
- Καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής και γεωργία.
- Εμπόδια και τρόποι διεύθυνσης του κεφαλαίου στην αγροτική παραγωγή.
- Ιδιοποίηση και υποκατάσταση.
- Λειτουργικά τρόφιμα.
- Πρώτες ύλες γενικής χρήσης.
- Γενετικώς τροποποιημένοι οργανισμοί.
- Το παγκόσμιο αγροτροφικό σύστημα, διεθνείς οργανισμοί, πολυεθνικές εταιρείες.
- Πείνα και υποσιτισμός, διατροφική ασφάλεια και διατροφική ανεξαρτησία.
- Ο ρόλος του πρωτογενούς τομέα στην Ελλάδα (συμμετοχή στο ΑΕΠ, την απασχόληση, τις επενδύσεις, την κατανάλωση, το εξωτερικό εμπόριο).
- Διακλαδικές σχέσεις του πρωτογενούς τομέα.
- Ανάλυση επιμέρους κλάδων του αγροτροφικού συστήματος.
- Πολυλειτουργική γεωργία, πολυαπασχόληση, αποαγροτοποίηση της υπαίθρου.
- Συμβολαϊκή γεωργία.
- Γεωργία και περιβάλλον.
- Οι μετανάστες στην ελληνική γεωργία.
- Εναλλακτικές τάσεις και κινήματα σχετικά με τη διατροφή.
- Κοινή Αγροτική Πολιτική.

- Συλλογικές μορφές οικονομικής δραστηριότητας στον πρωτογενή τομέα.
- Ιδιωτικοποίηση της ζωής μέσω κατοχύρωσης πνευματικών δικαιωμάτων (TRIPS: Trade Related Intellectual Property Rights).
- Ιδιωτικοποίηση του νερού στη Λατινική Αμερική.
- Γεωργία και νεοφιλελευθερισμός.
- Ιδιωτικές προδιαγραφές στα τρόφιμα (private standards).
- Εξέταση ενός διατροφικού σκανδάλου (νόσος των τρελών αγελάδων, διοξίνες, εξασθενές χρώμιο, νόσος των πτηνών, κ.ά.).
- Βιοπειρατεία.
- Αγορά γης από κράτη και εταιρείες στην επικράτεια άλλων χωρών.
- Παρουσίαση δραστηριοτήτων μιας πολυεθνικής εταιρίας του αγροτροφικού συστήματος.
- Παρουσίαση ενός κλάδου ή προϊόντος του αγροτροφικού συστήματος (σε παγκόσμιο, ευρωπαϊκό, εθνικό επίπεδο).
- Διαδικασίες συγκέντρωσης και συγκεντροποίησης στο αγροτροφικό σύστημα.
- Βιοκαύσιμα. Ενεργειακό ισοζύγιο βιοκαυσίμων.
- Εναλλακτικά κινήματα στον χώρο των τροφίμων (via campesina, fair trade, slow food, local food κ.ά.).
- Γεωργία και κλιματική αλλαγή.
- Green washing.
- Food miles.

Βασικό εγχειρίδιο

Eco, U. (1994). **Πώς Γίνεται μία Διπλωματική Εργασία**, Εκδόσεις Νήσος, Αθήνα.

Dunleavy, P. (2006). **Η Διδακτορική Διατριβή: Οργάνωση, Σχεδιασμός, Συγγραφή, Ολοκλήρωση**, Εκδόσεις Πλέθρον, Αθήνα.

Howard, K. και Sharp, J.A. (1994). **Η Επιστημονική Μελέτη. Οδηγός Σχεδιασμού και Διαχείρισης Πανεπιστημιακών Ερευνητικών Εργασιών**, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Παπαγιαννοπούλου, Μ. (1999). **Η Εκπόνηση Μελετών στις Κοινωνικές Επιστήμες. Θεωρητικές και Μεθοδολογικές Κατευθύνσεις**, Ε.Κ.Κ.Ε, Αθήνα.

Πολίτης, Α. (1998). **Υποσημειώσεις και Παραπομπές**, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο.

Ζαφειρόπουλος, Κ. (2005). **Πώς Γίνεται μια Επιστημονική Εργασία**, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Thomson, W. (1999). **The Young Person's Guide to Writing Economic Theory**, Journal of Economic Literature, Vol. 37(1), pp. 157-183,

(2013). **Βιβλιογραφικές Αναφορές. Συνοπτικός Οδηγός στους Τρόπους Ορθής Αξιοποίησης και Χρήσης των Βιβλιογραφικών Αναφορών**, http://www.lis.upatras.gr/wp-content/uploads/2013/01/Citations_LIS_Guide.pdf,

(2015). **Εργαλείο Σύνταξης Βιβλιογραφικών Παραπομπών**, <http://orion.lib.teithe.gr/index.php?page=additional-references>,

(2015). **Guide to the Harvard System of Referencing**, <http://libweb.anglia.ac.uk/referencing/harvard.htm>,

<i>Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).</i>	Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
	46	0	119	165

Διαλέξεις

1η Εβδομάδα Συναντήσεων: Διαδικαστικά Ζητήματα

- Σύντομη παρουσίαση κεντρικού θέματος και επιμέρους θεματικών ενοτήτων.
- Υποβολή αιτήσεων και επιλογή φοιτητών που θα παρακολουθήσουν το σεμινάριο.

2η Εβδομάδα Συναντήσεων: Εισαγωγή (Α)

- Αναλυτική παρουσίαση κεντρικού θέματος και των επιμέρους θεματικών ενοτήτων.
- Έναρξη διαδικασίας επιλογής θέματος εργασίας από τους φοιτητές.

3η Εβδομάδα Συναντήσεων: Εισαγωγή (Β)

- Αναλυτική παρουσίαση των επιμέρους θεματικών ενοτήτων.
- Οριστικοποίηση επιλογής θέματος εργασίας από τους φοιτητές.

4η Εβδομάδα Συναντήσεων: Εισαγωγή (Γ)

- Αναλυτική παρουσίαση των επιμέρους θεματικών ενότητων.

5η Εβδομάδα Συναντήσεων: Εισαγωγή (Δ)

- Μεθοδολογία συγγραφής εργασιών, αναζήτηση πηγών και βιβλιογραφίας.

6η Εβδομάδα Συναντήσεων: Συζήτηση

- Συζήτηση σχετικά με τα θέματα και τη διαδικασία εργασίας, παρουσίασης και συγγραφής των εργασιών.

7η-13η Εβδομάδα Συναντήσεων: Παρουσίαση - Συζήτηση Εργασιών

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ - ΣΚΕ3301

Σκοπός Μαθήματος

Το μάθημα αποτελεί εισαγωγή στη προβληματική και τις κύριες κατευθύνσεις επιστημολογικής θεμελίωσης των κοινωνικών επιστημών με έμφαση στην οικονομική επιστήμη, την κοινωνιολογία και την ψυχολογία. Αναδεικνύοντας το διεπιστημονικό υπόβαθρο των κοινωνικών επιστημών, διερευνώνται τα ιδιαίτερα επιστημικά τους χαρακτηριστικά και η σχέση τους με τις φυσικές επιστήμες. Εξετάζονται βασικά ζητήματα, τα οποία προσδιόρισαν ιστορικά το χαρακτήρα και την παραγωγή επιστημονικής γνώσης στις κοινωνικές επιστήμες και προσφέρουν κοινό πεδίο διεπιστημονικής μελέτης με άξονα ερωτήματα/δίπολα όπως: επαγωγή ή παραγωγή; εξήγηση ή κατανόηση, επαλήθευση ή διάψευση; άτομα ή κοινωνικές ολότητες; σωρευτική πρόοδος τη επιστήμης ή ρήξεις; ενιαία επιστημολογία φυσικών και κοινωνικών επιστημών; μέθοδος ή αναρχία; Αναπτύσσονται και σχολιάζονται οι θέσεις και το εννοιολογικό υπόβαθρο βασικών επιστημολογικών προσεγγίσεων στην κοινωνική σκέψη με αναφορά στο έργο των διανοητών και στις διαμάχες που συνέβαλαν από κοινού στην παραγωγή γνώσης στις κοινωνικές επιστήμες όπως η διαμάχη περί μεθόδου, αξιακής ουδετερότητας, θετικισμού, ορθολογισμού και κοινωνικής κατασκευής.

Ηλεκτρονική σελίδα μαθήματος

<https://elearn.uoc.gr/course/view.php?id=897>

Απαιτούμενες γνώσεις

Το συγκεκριμένο μάθημα δεν έχει προαπαιτούμενα.

Μαθησιακά Αποτελέσματα και Γενικές Ικανότητες

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτήτριες και οι φοιτητές θα πρέπει να είναι σε θέση:

- Να σχολιάζουν την έννοια του όρου «επιστημολογία» κατανοώντας τη σημασία της στη μελέτη, στην έρευνα και στη διεπιστημονικότητα των κοινωνικών επιστημών.
- Να αναγνωρίζουν τις διαφορές και τις συγκλίσεις μεταξύ των φυσικών και των κοινωνικών επιστημών, και τις επιστημολογικές και μεθοδολογικές τους συνεπαγωγές.
- Να κατανοούν και να αξιολογούν τα επιστημολογικά ζητήματα και ερωτήματα που εγείρονται κυρίως σε τρεις κλάδους: οικονομική επιστήμη, κοινωνιολογία και ψυχολογία.
- Να διακρίνουν και να αξιολογούν τις κύριες προσεγγίσεις, τα ρεύματα σκέψης και τη συμβολή των διανοητών που σφράγισαν την επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών. Η διδασκαλία του μαθήματος στοχεύει να εφοδιάσει τις φοιτήτριες και τους φοιτητές με γενικές ικανότητες/δεξιότητες με έμφαση στην:
- Προαγωγή της ερευνητικής προσπάθειας και αναλυτικής θεώρησης.
- Άσκηση του αναστοχασμού και ανάπτυξη κριτικής και δημιουργικής σκέψης.
- Αυτόνομη εργασία αλλά και συνεργατική προσπάθεια.
- Καλλιέργεια δεξιοτήτων ακαδημαϊκής γραφής και βιβλιογραφικής τεκμηρίωσης

Τρόπος αξιολόγησης

Η βαθμολόγηση του μαθήματος βασίζεται:

1. στην τελική ή επαναληπτική γραπτή εξέταση, η οποία προσδιορίζει το 55% του τελικού βαθμού και συνδυάζει σύντομες ερωτήσεις με ερωτήσεις ανάπτυξης που προϋποθέτουν ανεπτυγμένη κριτική ικανότητα πέραν των βασικών γνώσεων στο συγκεκριμένο θεματικό πεδίο.
2. στην εκπόνηση υποχρεωτικής γραπτής εργασίας ενδιάμεσης αξιολόγησης, η οποία προσδιορίζει το υπόλοιπο 45% του τελικού βαθμού.

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Βασικό εγχειρίδιο

Hollis, M. (2005). **Φιλοσοφία των Κοινωνικών Επιστημών: Μια Εισαγωγή**, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Ψυχοπαίδης, Κ. and Κουζέλης, Γ. (επιμ.) (1996). **Επιστημολογία των Κοινωνικών Επιστημών**, Εκδόσεις Νήσος, Αθήνα.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Δελγιώργη, Α. (2011). **Φιλοσοφία των Κοινωνικών Επιστημών Θετικιστικού, Ερμηνευτικού και Διαλεκτικού Τύπου**, Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη.

Πουρκός, Μ. (επιμ.) (2006). **Κοινωνικο-ιστορικο-πολιτισμικές Προσεγγίσεις στην Ψυχολογία και την Εκπαίδευση**, Εκδόσεις Ατραπός, Αθήνα.

Ψυχοπαίδης, Κ. (2005). **Όροι, Αξίες, Πράξεις**, Εκδόσεις Πόλις, Αθήνα.

Craib, I. (2003). **Κλασική Κοινωνική Θεωρία. Μια Εισαγωγή στη Σκέψη των Μαρξ, Βέμπερ, Ντυρκέμ και Ζίμμελ**, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Habermas, J. (1988). **On the Logic of the Social Sciences**, MIT Press, Cambridge MA.

Keat, R. and Urry, J. (1975). **Social Theory as Science**, Routledge & Paul., London.

Rosenberg, A. (2017). **Φιλοσοφία των Κοινωνικών Επιστημών**, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο.

Salmon, W. et al. (2001). **Εισαγωγή στη Φιλοσοφία της Επιστήμης**, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).	Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
	52	0	88	140

Διαλέξεις

1η Εβδομάδα: Εισαγωγικές επισημάνσεις – αφετηριακές έννοιες

- Επιστημολογία: Ορισμός και οριοθετήσεις: επιστημολογία, μεθοδολογία, φιλοσοφία της επιστήμης.
- Επιστήμη, γνώση, γνωσιακή διαδικασία. Κοινωνικές επιστήμες: ιστορική εξέλιξη και συνοπτική επισκόπηση γνωστικών πεδίων με έμφαση στην Οικονομική, την Κοινωνιολογία και την Ψυχολογία.
- Τι καθιστά αλληλεγγύες τις κοινωνικές επιστήμες;
- Η συμβολή και η χρησιμότητα της Επιστημολογίας στην μελέτη των κοινωνικών επιστημών και στη διεπιστημονική ανάλυση των κοινωνικών φαινομένων.

2η Εβδομάδα: Οι κοινωνικές επιστήμες στο πλέγμα των επιστημών

- Το κοινωνικό και η ιστορικότητα: Οι ιδιαιτερότητες και το επιστημολογικό υπόβαθρο των κοινωνικών επιστημών.
- Φυσικές και κοινωνικές επιστήμες: συγκλίσεις, αποκλίσεις και επιστημολογικές συνεπαγωγές.
- Η δεσπόζουσα θέση της ορθόδοξης νεοκλασικής οικονομικής και οι επιστημολογικές της επιπτώσεις στο πεδίο των κοινωνικών επιστημών.
- Το ζήτημα της αξιολογικής ουδετερότητας.

3η Εβδομάδα: Νόμοι και εξήγηση στις κοινωνικές επιστήμες

- Επιστημονική εξήγηση, ερωτήματα του τύπου «γιατί».
- Βασικές έννοιες: εξηγούν και εξηγητέο.
- Κυριότερα είδη εξήγησης: Αιτιοκρατική, τελεολογική, ιστορική, λειτουργιστική και κανονιστική.
- Η έννοια και η αναζήτηση «νόμων» στις κοινωνικές επιστήμες.
- Το υπόδειγμα του επικαλύπτοντος νόμου (covering law model).
- Κριτήρια επιλογής επιστημονικών υποθέσεων και θεωριών.

4η Εβδομάδα: Κοινωνία και άτομο

- Δομή και δράση.
- Ολιστικά και ατομιστικά προγράμματα στις Κοινωνικές Επιστήμες.
- Ατομοκρατία, ορθολογισμός και εργαλειοκρατία.
- Ορθολογισμός – ορθολογικοί δρώντες και κοινωνικές ολότητες.
- Περιορισμοί και εννοιολογικά προβλήματα.

5η Εβδομάδα: Ερμηνευτική επιστημολογία

- Ερμηνευτική προσέγγιση: Εξήγηση – Κατανόηση, Ερμηνεία και δράση.
- Οντολογικές, μεθοδολογικές και επιστημολογικές παραδοχές, περιορισμοί και όρια.
- Η ερμηνευτική επιστημολογία του W. Dilthey.
- Κατανοητική μέθοδος και η συμβολή M. Weber στη διαμόρφωση της.

6η Εβδομάδα: Θετικιστική επιστημολογία

- Καταβολές, βασικές αρχές και επίδραση στις κοινωνικές επιστήμες.
- Εμπειρισμός, Ιστρουμενταλισμός και εργαλειακή γνώση, Οπερασιοναλισμός.
- Λογικός θετικισμός και λογικός εμπειρισμός – η αρχή της επαληθευσιμότητας – Η “παραδεδομένη άποψη” (received view) των επιστημονικών θεωριών και η απόρριψη της. K. Popper – διαφενισιμότητα και ο κριτικός ορθολογισμός.
- Η νατουραλιστική επιστημολογία του Quine, η θέση Duhem-Quine και η απόρριψη της αρχής της επαλήθευσης.

7η Εβδομάδα: Διαλεκτική προσέγγιση στην επιστημολογία

- Βασικές αρχές και καταβολές: Από τον G. Vico στην Κριτική Θεωρία.
- Ο Karl Marx και η διαλεκτική λογική στην επιστημονική ανάλυση.
- Η Σχολή της Φρανκφούρτης: Adorno και Horkheimer – η κριτική του θετικισμού και του επιστημονισμού.
- J. Habermas: Αναδομητική επιστήμη, ανασύνταξη της ορθολογικότητας, η θεωρία της γνώσης ως κοινωνική θεωρία και η επιστημολογία των γνωστικών διαφορώντων.

8η Εβδομάδα: Πως εξελίσσεται η επιστήμη;

- Η ιστοριστική στροφή και ο T. Kuhn: Παραδείγματα, επιστημονικές επαναστάσεις, επιστημονικές κοινότητες και η κοινωνική/ιστορική συγκρότηση της επιστήμης.
- Θεωρητικός πλουραλισμός (αναρχία) του L. Feyerabend.
- Η μεθοδολογία των επιστημονικών ερευνητικών προγραμμάτων του I. Lakatos: Η θεωρία της επιστημονικής προόδου του L. Laudan.

9η Εβδομάδα: Άλλες προσεγγίσεις στην επιστημονική γνώση

- Κοινωνικός κονστρουκτιβισμός – Η κοινωνική κατασκευή της πραγματικότητας (Berger και Luckmann).

- Η κοινωνική φαινομενολογία του βιόκοσμου (Lebenswelt).
 - Η Κοινωνιολογία της Επιστημονικής Γνώσης (K.Mannheim, R. Merton).
 - Το ισχυρό προγράμμα της Κοινωνιολογίας της Επιστημονικής Γνώσης (D. Bloor, B. Barnes, B. Latour κ.ά.).
 - Σχετικιστικές θεωρήσεις στις κοινωνικές επιστήμες.
-

10η Εβδομάδα: Επιστημολογία της Ψυχολογίας

- Η θέση και οι ιδιαιτερότητες της Ψυχολογίας στο πλέγμα των επιστημών.
 - Στάδια ανάπτυξης.
 - Εννοιολογική συγκρότηση της ψυχολογικής γνώσης.
 - Η γενετική επιστημολογία του Piaget, η συμβολή της επιστημολογική οριοθέτηση της ψυχολογίας και οι περιορισμοί της.
-

11η Εβδομάδα: Γνωστικό αντικείμενο και μεθοδολογία επιστημονικής ερευνάς της Ψυχολογίας

- Βασικές προσεγγίσεις του γνωστικού αντικείμενου της Ψυχολογίας.
 - Ζητήματα της μεθοδολογίας ψυχολογικής ερευνάς.
 - Οι επιστημολογικές παραδοχές και κομβικά μεθοδολογικά προβλήματα.
-

12η Εβδομάδα: Το επιστημολογικό υπόβαθρο των κυριότερων ρευμάτων στο πεδίο της Ψυχολογίας

- Η επίδραση του εμπειρισμού, του θετικισμού και πραγματισμού στη διαμόρφωση του συμπεριφορισμού και γνωστικού συμπεριφορισμού.
 - Η φαινομενολογία και η συμβολή της στη διαμόρφωση της ανθρωπιστικής και υπαρξιακής ψυχολογίας.
 - Κριτικές προσεγγίσεις στο πεδίο της ψυχολογίας.
-

13η Εβδομάδα: Ανακεφαλαίωση και παρουσίαση εργασιών

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ I - ΟΙΚ2304

Σκοπός Μαθήματος

Το μάθημα στοχεύει στο να εισάγει την/τον φοιτήτρια/τη στις διεργασίες συγκρότησης της ελληνικής οικονομίας από την Επανάσταση του 1821 μέχρι και την εμβάθυνση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Στο πλαίσιο αυτό εξετάζονται σημαντικά ζητήματα της ελληνικής οικονομικής ιστορίας όπως αυτά εγγράφηκαν στο ελληνικό μακρύ 19ο αιώνα. Μερικά από αυτά, όπως ο αγροτικό ζήτημα, η ανάπτυξη της εμπορικής ναυτιλίας, εκβιομηχάνιση, οι σιδηρόδρομοι, η κρίση της σταφίδας, τα εξωτερικά δάνεια, η πτώχευση του 1893 και ο διεθνής οικονομικός έλεγχος του 1898 υπήρξαν καθοριστικά για την ελληνική οικονομία, όπως αυτή εισήλθε στον αιώνα των άκρων. Παράλληλα θα αναδειχθεί η είσοδος της ελληνικής οικονομίας στον σύντομο εικοστό αιώνα και στο πλαίσιο αυτό θα παρουσιαστεί η Μικρασιατική καταστροφή και οι κοινωνικό-οικονομικές συνέπειες των δυο Παγκοσμίων Πολέμων. Τέλος θα εξεταστεί η ανασυγκρότηση της ελληνικής οικονομίας τη δεκαετία του 1950, οι χρυσές δεκαετίες της 1960-1970 αλλά και οι διακυμάνσεις της κατά τη δεκαετία του 1980.

Διδάσκοντες

Γιαρδόγλου Δήμητρα

Απαιτούμενες γνώσεις

Το μάθημα δεν προϋποθέτει κατανόηση άλλων μαθημάτων που διδάσκονται στο τμήμα.

Μαθησιακά Αποτελέσματα και Γενικές Ικανότητες

Η οικονομική ιστορία είναι το κατ' εξοχήν πεδίο της οικονομικής μεταβολής, δηλαδή των οικονομικών μεταλλαγών στο παρελθόν. Στο πλαίσιο αυτό η μελέτη της ελληνικής οικονομικής ιστορίας ενέχει εξαιρετικά σημαντικές διαστάσεις για την κατανόηση της εξέλιξης του ελληνικού καπιταλισμού. Στη λογική αυτή, με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτήτριες/φοιτητές αναμένεται να:

- Έχουν εξοικειωθεί με σημαντικά ζητήματα της νεότερης και σύγχρονης οικονομικής ιστορίας (Ελληνική επανάσταση, σταφιδική κρίση, χρεοκοπία 1893, Παγκόσμιοι Πόλεμοι, ευρωπαϊκή ενοποίηση κ.α.).
 - Έχουν κατανοήσει τις ιδιαιτερότητες του ελληνικού καπιταλισμού και τον τρόπο που αυτός συνδέθηκε με την οικονομία της Δυτικής Ευρώπης.
 - Έχουν προσλάβει τους οικονομικούς μετασχηματισμούς, την κοινωνική αναπαραγωγή και τις ιδεολογικές μεταλλαγές στην Ελλάδα κατά τον 19ο και τον 20ο αιώνα.
 - Αξιολογούν την πορεία της ελληνικής οικονομίας στη βάση των ιστορικών μετασχηματισμών της οικονομίας κατά τη 'μακρά διάρκεια'.
-

Τρόπος αξιολόγησης

Το μάθημα θα εξεταστεί γραπτώς στο τέλος του εξαμήνου με ερωτήσεις ανοικτού τύπου ενώ θα δοθεί και η δυνατότητα εκπόνησης (προαιρετικών) γραπτών εργασιών κατά τη διάρκεια των διαλέξεων. Ο βαθμός της εργασίας θα συνυπολογιστεί κατά 30% στην εξαγωγή του τελικού βαθμού, αν και εφόσον ο είναι υψηλότερος του αντίστοιχου βαθμού του τελικού διαγωνίσματος.

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Βασικό εγχειρίδιο

Κρεμμυδάς, Β. (1999) (επιμ.) (1999). **Εισαγωγή στη Νεοελληνική Οικονομική Ιστορία**, Εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα.

Κώστης, Κ. και Πετμεζάς, Σ. (επιμ.) (2006). **Η Ανάπτυξη της Ελληνικής Οικονομίας τον 19ο Αιώνα**, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα.

Φραγκιάδης, Α. (2007). **Ελληνική Οικονομία 19ος-20ος Αιώνας**, Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).

Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
52	0	88	140

Διαλέξεις

1η-2η Εβδομάδα: Από την τουρκοκρατία στην ανεξαρτησία: Μεταλλαγή των οικονομικών και των κοινωνικών σχέσεων

- Στις δυο πρώτες διαλέξεις θα μελετηθούν οι κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που οδήγησαν στο 1821 ενώ παράλληλα θα παρουσιαστούν τόσο οι έγγειες σχέσεις που κληροδότησε η τουρκική κατοχή στο νεοσύστατο ελληνικό βασίλειο, όσο και η ανάπτυξη του εμπορίου και της ναυτιλίας που υπήρξαν καθοριστικοί παράγοντες για την έναρξη αλλά και την επιτυχία της Ελληνικής Επανάστασης. Παράλληλα θα παρουσιαστεί η διαδικασία της κοινωνικό/οικονομικής συγκρότησης της ελληνικής ομογένειας στα κέντρα ελληνισμού στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και στις Παραδουνάβιες περιοχές μελετώντας το σημαντικό ρόλο τους κατά την Ελληνική Επανάσταση. Τέλος, θα φωτιστεί η σημασία της ομογένειας κατά την περίοδο της συγκρότησης του ελληνικού κράτους.

3η Εβδομάδα: Η συγκρότηση του ελληνικού κράτους μετά την Οθωμανοκρατία

- Θα παρουσιαστεί (συνοπτικά) η διαδικασία της δημιουργίας του ελληνικού κράτους αλλά και οι κοινωνικές και πολιτικές συγκρούσεις που επέφερε αυτή η συγκρότηση. Στο πλαίσιο αυτό, θα αναδειχθεί η διαδικασία της κοινωνικής αναπαραγωγής του ελληνικού κοινωνικού σχηματισμού ενώ παράλληλα θα παρουσιαστεί το πελατειακό σύστημα και οι πελατειακές σχέσεις κατά τον 19ο αιώνα. Θα μελετηθεί η πρώιμη οικονομική αστάθεια της Οθωμανικής περιόδου φθάνοντας στη σημασία της 3ης Σεπτεμβρίου του 1843 αλλά και οι

συνέπειες που αυτή επέφερε στις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συγκρούσεις της περιόδου.

4η εβδομάδα: Οι Διεθνείς οικονομικές σχέσεις και η πολιτική κατά το 19ο αιώνα και οι επιδράσεις στο ελληνικό κράτος

- Θα παρουσιαστεί η εξέλιξη του ευρωπαϊκού καπιταλισμού κατά το 'μακρύ' δέκατο ένατο αιώνα ενώ θα αναδειχθεί η σημασία του αποκλεισμού της Ελλάδας από τα ευρωπαϊκά χρηματιστήρια την περίοδο 1827-1878. Θα γίνει εισαγωγική επισκόπηση του ιστορικού και της λειτουργίας των εξωτερικών δανείων καθ' όλο το 19ο αιώνα ενώ θα αναδειχθεί η βαρύτητα του Κριμαϊκού Πολέμου και του ναυτικού αποκλεισμού του Πειραιά για την εξέλιξη της ελληνικής οικονομίας. Θα καταδειχθεί η σημασία της νέας δυναστείας του Γεωργίου του Α' μετά το 1864 και θα αναλυθούν οι οικονομικές μεταλλαγές, οι πολιτικές μεταβολές και οι ιδεολογικές εξελίξεις κατά δεύτερο μισό του 19ου αιώνα όπως αυτές συνδέθηκαν με τη μεγάλη ύφεση (1848-1875). Στο πλαίσιο αυτό θα μελετηθεί η ιδεολογικό-πολιτική σύγκρουση μεταξύ των κομμάτων του Χ. Τρικούπη και του Θ. Δελγιάννη σχετικά με τον υπόδειγμα οικονομικής ανάπτυξης που θα έπρεπε να ακολουθήσει το ελληνικό βασίλειο και θα γίνει μια αναλυτική επισκόπηση της ασκούμενης οικονομικής πολιτικής.

5η εβδομάδα: Τα νέα εμπορικά κέντρα: Η περίπτωση της Σύρου

- Στη διάλεξη αυτή μελετηθούν οι σπουδαίες ανακατατάξεις στους τομείς του εμπορίου και της ναυτιλίας που συντελέστηκαν στον ελλαδικό χώρο μετά την επίσημη ίδρυση του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους το 1832. Θα εξεταστεί η μετάβαση από τα παραδοσιακά έμπορο-ναυτικά κέντρα της προεπαναστατικής περιόδου (Ύδρα, Ψαρά και Σπέτσες) στην Σύρο που έμελε να αποτελέσει το σημαντικότερο διαμετακομιστικό κέντρο της Ανατολικής Μεσογείου κατά τον 19ο αιώνα. Θα παρουσιαστεί ο αστικός χαρακτήρας της συριανής κοινωνίας και θα παρουσιαστούν τα πολιτιστικά γνωρίσματα του ελληνικού εμπορικού καπιταλισμού. Τέλος θα διερευνηθεί η παρακμή του συριανού εμπορίου μετά το 1860 λόγω της μετάβασης από το ιστιοφόρο στον ατμό και της μεταφοράς των εμπορικών δραστηριοτήτων από τη Σύρο στον Πειραιά.

6η εβδομάδα: Η ελληνική εμπορική ναυτιλία από την ίδρυση του ελληνικού κράτους μέχρι και τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο

- Θα μελετηθεί η ανασυγκρότηση της ιστιοφόρου ναυτιλίας μετά την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους ενώ θα αναδειχθεί η μεγέθυνση του ελληνικού εμπορικού στόλου λόγω της ύπαρξης σημαντικών προσβάσεων σε εμπορικά κέντρα του εξωτερικού όπου είχε εγκατασταθεί η ελληνική ομογένεια. Θα παρουσιαστεί ο ρόλος των ελληνικών εμπορικών οίκων που είχαν δημιουργηθεί στο εξωτερικό (Δούναβης, Μαύρη Θάλασσα, παράλια Μικράς Ασίας) δίνοντας ώθηση στο ελληνικό εμπόριο και την ελληνική ναυτιλία. Τέλος θα σκιαγραφηθεί η μετάβαση της ελληνικής οικονομίας στην εποχή του ατμού η οποία, παρά τις δυσκολίες που επέφερε, ευνόησε, λόγω πολλών παραγόντων τη δημιουργία υψηλών κερδών στους Έλληνες εφοπλιστές. Στο πλαίσιο της μετάβασης αυτής θα εξεταστεί η ανάδυση του Πειραιά ως ένα από τα σημαντικότερα ναυτιλιακά κέντρα της Μεσογείου

ενώ θα αναδειχθεί η σημασία του για τις διεργασίες εκβιομηχάνισης του ελληνικού κοινωνικού σχηματισμού.

7η-8η εβδομάδα: Ο παραγωγικός-βιομηχανικός μετασχηματισμός του ελληνικού κράτους: Δρόμοι, λιμάνια, σιδηρόδρομοι στην Ελλάδα του 19ου αιώνα

- Στις συγκεκριμένες διαλέξεις θα αναδειχθεί η μεταλλαγή του ελληνικού κράτους ώστε να δώσει τη δική του απάντηση στην (μεταχρονολογημένη) πρόκληση της Βιομηχανικής Επανάστασης. Αναντίρρητα, οι μετασχηματισμοί που συντελέστηκαν στο δίκτυο των υποδομών, κυρίως κατά την τρικουπική περίοδο, αποτέλεσαν ένα από πλέον δηλωτικά γνωρίσματα του εκσυγχρονισμού του ελληνικού κοινωνικού σχηματισμού. Η δημιουργία της εσωτερικής αγοράς, μετά το 1832, και η ανάδειξη των λιμανιών της χώρας σε κέντρα του διαμετακομιστικού εμπορίου της Ανατολικής Μεσογείου, συνδέθηκαν με σημαντικές κρατικές επενδύσεις τόσο στο οδικό δίκτυο, όσο και στα λιμάνια. Επιπρόσθετα εξετάζεται η δόμηση του ελληνικού σιδηροδρομικού δικτύου που αποτέλεσε για πληθώρα πολιτικών και διανοομένων της εποχής αναγκαία προϋπόθεση για τον καπιταλιστικό μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας.

9η εβδομάδα: Από τη σταφιδική κρίση στη χρεοκοπία: Εξωτερικός Δανεισμός και Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος στα τέλη του 19ου αιώνα

- Στις διαλέξεις αυτές θα εξεταστεί ο 'πυρετός της σταφίδας' κατά το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα αναδεικνύοντας την εκπληκτική άνοδο της παραγωγής και της εξαγωγής της σταφίδας μετά την αγροτική μεταρρύθμιση του 1871. Η σταφίδα αποτέλεσε μέχρι και τις αρχές της δεκαετίας του 1890, λόγω και διαφόρων ιστορικών συγκυριών (φυλλοξήρα στα γαλλικά αμπέλια), το κυριότερο εξαγωγικό-δυναμικό προϊόν της χώρας. Η επαναφορά των γαλλικών αμπελώνων στα προ της φυλλοξήρας επίπεδα παραγωγής επέφερε απότομη μείωση στην εξωτερική ζήτηση της σταφίδας και προκάλεσε τη σταφιδική κρίση υπερπαραγωγής. Η κρίση αυτή, σε συνδυασμό με την αδυναμία του ελληνικού κράτους να εξυπηρετήσει τα τοκοχρεολύσια των εξωτερικών του δανείων, οδήγησαν στην χρεοκοπία του 1893. Η χρεοκοπία αυτή αλλά και η υποχρέωση των πολεμικών αποζημιώσεων λόγω της ήττας στον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897 οδήγησαν στο Διεθνή Οικονομικό Έλεγχο του 1898.

10η εβδομάδα: Η οικονομική σκέψη κατά 19ου αιώνα: Αναζητώντας το νέο αναπτυξιακό παράδειγμα

- Θα εξεταστεί η ελληνική οικονομική σκέψη κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα δίνοντας έμφαση στην επιρροή της κλασικής πολιτικής οικονομίας στη σκέψη των Ελλήνων οικονομολόγων. Θα αναδειχθεί η σκέψη του Ιωάννη Σούτσου ενώ θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στο έργο του Αριστείδη Οικονόμου ο οποίος και μετέφερε τη σκέψη του J.S. Mill και των Γάλλων ουτοπιστών στον ελληνικό κοινωνικό σχηματισμό. Στο πλαίσιο αυτό θα εξεταστεί το περιοδικό Οικονομική Επιθεώρηση ως τον χώρο στον οποίο εντυπώνονται οι εξελίξεις στην ελληνική οικονομική σκέψη του 19ου αιώνα. Παράλληλα θα αναδειχθεί η

πρόσληψη του Μαρξισμού στην Ελλάδα αλλά και πως αυτή η πρόσληψη βοήθησε στη δημιουργία του ελληνικού εργατικού κινήματος.

11η Εβδομάδα: Οι χρεοκοπίες του νεοελληνικού κράτους

- Στη διάλεξη αυτή θα παρουσιαστούν οι τέσσερις χρεοκοπίες του ελληνικού κράτους (1827, 1843, 1893 και 1932). Θα αναδειχθεί ο συνδυαστικός κρίκος των χρεοκοπιών αυτών, δηλαδή ο υπέρμετρος και ακριβός δανεισμός της χώρας από το εξωτερικό. Παράλληλα θα φωτιστεί η σχέση μεταξύ χρεοκοπίας και εθνικής κυριαρχίας η οποία καταγράφεται σε όλη την περίοδο μέχρι και το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Ειδικότερα η χρεοκοπία του 1843 συνδέθηκε με τον πρώτο δημοσιονομικό έλεγχο της Ελλάδας γεγονός με σημαντικές συνέπειες τόσο για την ανάπτυξη, όσο και για την κοινωνική συνοχή. Η τρίτη χρεοκοπία σχετίστηκε με δέσμευση των βασικών πόρων του ελληνικού βασιλείου ενώ η τέταρτη χρεοκοπία αποτέλεσε σε σημαντικό βαθμό αντανάκλαση της Μεγάλης Ύφεσης του 1929. Στο πλαίσιο της σχέσης της ελληνικής οικονομίας με τον ξένο παράγοντα θα επιχειρηθεί να απαντηθεί το δίλημμα μεταξύ υπανάπτυξης και εξαρτημένης ανάπτυξης.

12η εβδομάδα: Από τις εμπόλεμες συρράξεις στην ανασυγκρότηση της ελληνικής οικονομίας

- Στη διάλεξη αυτή θα εξεταστεί η πορεία της ελληνικής οικονομίας κατά τη διάρκεια πρώτου μισού του 20ου αιώνα: δηλαδή από τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο και το Μεσοπόλεμο μέχρι τη Μεγάλη Ύφεση της δεκαετίας του 1930 και τις τεράστιες επιπτώσεις του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου στις παραγωγικές δυνάμεις της ελληνικής οικονομίας. Επιπρόσθετα, θα μελετηθεί η σημασία της Μικρασιατικής Καταστροφής για την ελληνική οικονομία και θα παρουσιαστεί η διαδικασία ένταξης των προσφύγων στον ελληνικό κοινωνικό σχηματισμό. Παράλληλα, θα αναδειχθεί η σημασία του Σχεδίου Μάρσαλ για την οικονομική ανασυγκρότηση και θα παρουσιαστεί η διαδικασία της μεταλλαγής του αναπτυξιακού παραδείγματος της ελληνικής οικονομίας κατά τις δεκαετίες 1950 και 1960.

13η Εβδομάδα: Από την ανασυγκρότηση στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας

- Θα εξεταστεί η πορεία της ελληνικής οικονομίας κατά τις χρυσές δεκαετίες του ελληνικού καπιταλισμού 1960 και 1970, θα αναδειχθεί η διαδικασία με την οποία ο ελληνικός καπιταλισμός εκσυγχρόνισε την παραγωγική του βάση ενώ θα παρουσιαστούν οι διεργασίες της εμβάθυνσης της νομισματικής ενοποίησης και το πώς αυτές επηρέασαν την πορεία της ελληνικής οικονομίας. Θα αναδειχθεί το δίλημμα περί του τύπου της εκβιομηχάνισης της ελληνικής οικονομίας και θα παρουσιαστεί η οικονομική πολιτική της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας.
-

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ II - ΟΙΚ3308

Σκοπός Μαθήματος

Ο σκοπός του μαθήματος είναι να εισάγει και να προβληματίσει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες γύρω από θέματα πολιτικής οικονομίας που σχετίζονται με τη σύγχρονη και διεθνή οικονομική πραγματικότητα, καθώς και την πραγματική οικονομία, ξεκινώντας από τα μεγάλα οικονομικά προβλήματα της εποχής μας που είναι η οικονομική κρίση και η αυξανόμενη κοινωνική ανισότητα. Το περίγραμμα του μαθήματος θα κινηθεί γύρω από τα δύο αυτά θέματα, εξετάζοντάς τα από διαφορετικές σκοπιές και συνδέοντάς τα με ειδικά θέματα πολιτικής οικονομίας, όπως είναι η παγκοσμιοποίηση, η οικονομική πολιτική, ο ρόλος της Κεντρικής Τράπεζας, η απελευθέρωση του κεφαλαίου, οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, η περιβαλλοντική υποβάθμιση και τα ζητήματα φυλής, τάξης και φύλου. Στόχος είναι να κατανοήσουν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες την πολυπλοκότητα και την άμεση αλληλεξάρτηση που υπάρχει ανάμεσα στα παραπάνω οικονομικά φαινόμενα, καθώς επίσης και τη σχέση της οικονομίας με τους θεσμούς της πολιτικής και της κοινωνίας, το ρόλο της οικονομικής πολιτικής, τις επιπτώσεις των διαφορετικών οικονομικών επιλογών καθώς και πώς τα παραπάνω επηρεάζουν την κατανομή ισχύος στην οικονομική πραγματικότητα. Με άλλα λόγια επιδιώκεται να γίνει αντιληπτό ότι δεν υπάρχει ένας τρόπος με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε την οικονομική πραγματικότητα και ότι κάθε ένας από αυτούς τους τρόπους μπορεί να οδηγήσει σε πλεονεκτήματα για κάποιους και σε μειονεκτήματα για κάποιους άλλους (ή/και το αντίστροφο). Μέσα από τη συζήτηση για τα θέματα αυτά, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα έχουν την ευκαιρία να κατανοήσουν εις βάθος τη σημασία του κλάδου της πολιτικής οικονομίας στην κατανόηση και ερμηνεία των οικονομικών φαινομένων που συμβαίνουν γύρω μας και μας επηρεάζουν καθημερινά με ποικίλους τρόπους. Επιπροσθέτως, στόχος του μαθήματος είναι να κεντρίσει τον στοχασμό και την κριτική ικανότητα των φοιτητών/ριών γύρω από τα μεγάλα οικονομικά προβλήματα της εποχής, χωρίς ωστόσο να επιβάλει μια απαισιόδοξη οπτική για την κατάσταση που επικρατεί. Για το λόγο αυτό, η προσέγγιση που θα υιοθετηθεί θα είναι μια προσέγγιση προβληματισμού με σκοπό να συζητηθούν τόσο τα προβλήματα, όσο και οι πιθανές προοπτικές και λύσεις για τη βελτίωση της οικονομικής πραγματικότητας που βιώνει η πλειοψηφία του πληθυσμού σήμερα. Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες, μέσα από κριτική ανασκόπηση και συζήτηση θα έχουν την ευκαιρία να αναλογισθούν για το πώς φαντάζονται ένα περισσότερο δημοκρατικό, δίκαιο και βιώσιμο οικονομικό σύστημα και με ποιους τρόπους θα μπορούσαμε να οδηγηθούμε εγγύτερα προς μία τέτοια κατεύθυνση σήμερα.

Απαιτούμενες γνώσεις

Το μάθημα δεν προϋποθέτει κατανόηση άλλων μαθημάτων που διδάσκονται στο τμήμα.

Τρόπος αξιολόγησης

Η τελική βαθμολογία του μαθήματος θα γίνει με γραπτές εξετάσεις. Συμπληρωματικά: θα υπάρχει προαιρετικά η δυνατότητα για σύντομες παρουσιάσεις βιβλιογραφικών ζητημάτων στο μάθημα. Για τις παρουσιάσεις, θα μοιραστεί μία φόρμα με «ερωτήματα κριτικής ανάγνωσης».

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Βασικό εγχειρίδιο

Stiglitz, J.E. (2012). **Το Τίμημα της Ανισότητας**, Εκδόσεις Παπαδόπουλος, Αθήνα.

Bowles, S. και Edwards, R. (2003). **Κατανοώντας τον Καπιταλισμό**, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Cohn, H.T. (2009). **Διεθνής Πολιτική Οικονομία**, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Boyce, J.K. (2002). **The Political Economy of the Environment**, Edward Elgar, Cheltenham.

Brenner, R. (2006). **The Economics of Global Turbulence**, Verso, London.

Piketty, T. (2014). **Το Κεφάλαιο τον 21ο Αιώνα**, Εκδόσεις Πόλις, Αθήνα.

Παναγιώτου, Π. (2012). **Το Ταγκό των Αγορών και το Μεγάλο Κόλπο**, Εκδόσεις Λιβάνη, Αθήνα.

Fricke, T. (2017). **Πόση Τράπεζα χρειάζεται ο Άνθρωπος;**, Εκδόσεις Μίνωας, Αθήνα.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).

Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
52	0	88	140

Διαλέξεις

1η Εβδομάδα: Εισαγωγή: Η γένεση και οι αξίες της πολιτικής οικονομίας

Stiglitz, Εισαγωγή; Bowles, και Edwards, Κεφάλαια 2-3.

- Η παράλληλη γένεση της οικονομίας της αγοράς και της οικονομικής επιστήμης.
- Οι ρίζες της πολιτικής οικονομίας.
- Η τρισδιάστατη προσέγγιση στην οικονομική.
- Νεοκλασική οικονομική και πολιτική οικονομία.
- Οι αποτυχίες του οικονομικού συστήματος σήμερα.

2η εβδομάδα: Φτώχεια και κοινωνικές ανισότητες

Stiglitz, Κεφάλαια 2,4; Bowles, και Edwards, Κεφάλαιο 13.

- Η κοινωνία του 1%.
- Η δημιουργία μιας άνισης κοινωνίας και γιατί αυτό έχει σημασία.
- Η εξέλιξη της ανισότητας διαχρονικά.
- Η αύξηση της οικονομικής ανασφάλειας και η πτώση του βιοτικού επιπέδου.
- Οι αιτίες της ανισότητας.
- Περιφερειακές ανισότητες και οι σχέσεις Βορρά και Νότου.

3η εβδομάδα: Χρήμα και χρηματοπιστωτικό σύστημα: Η Κεντρική Τράπεζα του 1%

Stiglitz, Κεφάλαιο 9.

- Μακροοικονομική πολιτική και ο ρόλος της Κεντρικής Τράπεζας.
- Η νομισματική πολιτική της σταθερότητας και η σχέση ανταλλαγής (trade-off) ανάμεσα σε ανεργία και πληθωρισμό.
- Οι διανεμητικές επιπτώσεις της νομισματικής πολιτικής.
- Η συζήτηση περί ανεξαρτησίας της Κεντρικής Τράπεζας.
- Δημοκρατική λογοδοσία και διαφάνεια.

4η εβδομάδα: Ο ρόλος του κεφαλαίου στη σύγχρονη παγκόσμια οικονομία

Stiglitz, Κεφάλαιο 3.

- Παγκοσμιοποίηση και απελευθέρωση του κεφαλαίου.
- Ο ρόλος του χρηματοπιστωτικού τομέα στην αυξανόμενη κοινωνική ανισότητα.
- Απορύθμιση του χρηματοπιστωτικού συστήματος και χρηματοπιστωτικοποίηση της οικονομίας (financialisation).
- Οι συνέπειες για το 99%.
- Το τίμημα του αυξανόμενου ρίσκου στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

5η εβδομάδα: Η πολιτική οικονομία της παγκοσμιοποίησης και των άμεσων ξένων επενδύσεων

Stiglitz, Κεφάλαιο 3; Cohn, Κεφάλαιο 10.

- Παγκοσμιοποίηση και κοινωνική ανισότητα.
 - Ο ρόλος του διεθνούς εμπορίου.
 - Ο ρόλος των πολυεθνικών επιχειρήσεων.
 - Διαχρονική εξέλιξη των άμεσων ξένων επενδύσεων σε διάφορες περιοχές του κόσμου.
 - Η επίδραση των πολιτικών προσέλκυσης άμεσων ξένων επενδύσεων.
 - Οι επιπτώσεις της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης στα επίπεδα και τη διαχρονική εξέλιξη των άμεσων ξένων επενδύσεων.
-

6η εβδομάδα: Οικονομικές κρίσεις και οικονομική πολιτική Stiglitz, Κεφάλαια 1-3; Bowles, και Edwards, Κεφάλαιο 15.

- Η χρηματοπιστωτική κρίση του 2007-2008 και οι αιτίες που οδήγησαν σ' αυτήν.
- Οι αποτυχίες της αγοράς και οι αποτυχίες της οικονομικής πολιτικής.
- Η διαχείριση της κρίσης στην Ευρώπη.
- Η κρίση χρέους της Ευρωζώνης και οι συνέπειες για την Ελλάδα.

7η εβδομάδα: Το ΔΝΤ και τα προγράμματα διαρθρωτικής προσαρμογής Stiglitz, Κεφάλαια 5-6; Cohn, Κεφάλαιο 2.

- Ιστορική αναδρομή στο ρόλο και την εξέλιξη του ΔΝΤ.
- Οι στόχοι και η φιλοσοφία των προγραμμάτων διαρθρωτικής προσαρμογής.
- Μελέτες περιπτώσεων χωρών που υποβλήθηκαν σε καθεστώς επιτήρησης. Το ΔΝΤ στην Ελλάδα.

8η εβδομάδα: Η λιτότητα στην Ελλάδα της κρίσης: μελέτη περίπτωσης για τον αγροδιατροφικό κλάδο και το δικαίωμα στη διατροφή Stiglitz, Κεφάλαιο 8.

- Ελλάδα και προγράμματα λιτότητας.
- Τα αποτελέσματα σε επίπεδα φτώχειας και κοινωνικής ανισότητας.
- Μελέτη περίπτωσης για τον αγροδιατροφικό κλάδο.
- Πώς επηρέασαν τα μέτρα λιτότητας την παραγωγή, διανομή και κατανάλωση της τροφής;
- Πρόσβαση στην τροφή και διατροφική κυριαρχία.
- Το δικαίωμα στη διατροφή στην Ελλάδα της κρίσης.

9η Εβδομάδα: Η δημοκρατία σε κίνδυνο Stiglitz, Κεφάλαιο 5; Bowles, και Edwards, Κεφάλαιο 17.

- Η δημοκρατία στην οικονομική και πολιτική σφαίρα.
- Κοινωνική δικαιοσύνη και πολιτική συμμετοχή.
- Ασυμμετρίες εξουσίας και η έλλειψη εμπιστοσύνης στο οικονομικό και πολιτικό σύστημα.
- Αποδυνάμωση, απογοήτευση και ο ρόλος των ΜΜΕ.
- Παγκοσμιοποίηση, ανισότητα και δημοκρατία.

10η εβδομάδα: Η πολιτική οικονομία του περιβάλλοντος Boyce, Κεφάλαια 4, 9.

- Περιβαλλοντική υποβάθμιση και ασυμμετρίες δύναμης.
- Ποιοι κερδίζουν και ποιοι χάνουν από τα φαινόμενα περιβαλλοντικής καταστροφής και εξάντλησης των φυσικών πόρων.
- Κοινωνικές ανισότητες, περιβαλλοντικό κόστος και μέγεθος περιβαλλοντικής υποβάθμισης.

- Δημοκρατία, περιβαλλοντική προστασία και βιώσιμη ανάπτυξη.
- Δημοκρατία και βιωσιμότητα στο αγροδιατροφικό σύστημα.
- Περιβαλλοντικά κοινά και δημοκρατική διαχείριση.

11η εβδομάδα: Τάξη, φυλή και φύλο στην πολιτική οικονομία Bowles και Edwards, Κεφάλαια 6,7,12.

- Η θεμελίωση της οικονομίας σε κοινωνικοοικονομικές διαιρέσεις με βάση την τάξη, τη φυλή και το φύλο.
- Η διαφοροποίηση της οπτικής αυτής από την κυρίαρχη οικονομική σκέψη.
- Κοινωνικοοικονομικές διαιρέσεις και ανισότητα.
- Διαδικασίες σύνδεσης, ενίσχυσης και διαιώνισης των διαιρέσεων.
- Κοινωνικά κινήματα και διεκδικήσεις μείωσης των ανισοτήτων.

12η εβδομάδα: Ποιες είναι οι προοπτικές και οι εναλλακτικές; Stiglitz, Κεφάλαιο 10; Cohn, Κεφάλαιο 12.

- Στον απόηχο της οικονομικής κρίσης και λιτότητας.
- Ποιες είναι οι προοπτικές της οικονομίας σήμερα;
- Ο ρόλος της οικονομικής πολιτικής στη δημιουργία μιας λιγότερο άνισης κοινωνίας.
- Αποσπασματική αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης ή ριζική αναμόρφωση των θεσμών του οικονομικού συστήματος;
- Η ενίσχυση της δημοκρατίας στην οικονομία και ο ρόλος της συμμετοχής των πολιτών.
- Τι επιφυλάσσει το μέλλον για το κυρίαρχο σύστημα της οικονομίας της αγοράς;

13η εβδομάδα: Σύνοψη και ανακεφαλαίωση Stiglitz, Κεφάλαιο 10.

- Στην τελευταία συνάντηση του μαθήματος θα επιχειρηθεί μια σύνοψη και ανακεφαλαίωση των όσων εξετάσαμε κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, θα συζητηθούν συμπεράσματα καθώς και απορίες, και θα γίνει προετοιμασία για τις τελικές εξετάσεις.

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ - ΟΙΚ2308

Σκοπός Μαθήματος

Σκοπός του μαθήματος είναι η ανάλυση της φύσης και του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και η κατανόηση σε βάθος της λειτουργίας της ΕΕ ως Κοινότητας δικαίου η οποία διαμορφώνει νομικά δεσμευτικούς κανόνες που εφαρμόζονται στην δημόσια και ιδιωτική σφαίρα των κρατών μελών της ΕΕ. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων όπως καθορίζονται στον Χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ. Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτήτριες και οι φοιτητές θα πρέπει να είναι σε θέση να κατανοούν σε βάθος τον πολυδιάστατο ρόλο του δικαίου της ΕΕ και τα βασικά του χαρακτηριστικά. Η διδασκαλία του μαθήματος στοχεύει να εφοδιάσει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες με γενικές ικανότητες/δεξιότητες στην προαγωγή της κριτικής θεώρησης, της ερευνητικής προσπάθειας, της ανάπτυξης δημιουργικής σκέψης, της αυτόνομης εργασίας και της καλλιέργειας συνεργατικής προσπάθειας. Για το Δικαστήριο της ΕΕ (ΔΕΕ) και το Γενικό Δικαστήριο της ΕΕ θα παρέχονται ηλεκτρονικά κείμενα με αποφάσεις των εν λόγω Δικαστηρίων καθώς και με τη Γνώμη του Γενικού Εισαγγελέα και έτσι μέσω της νομολογίας θα απαντώνται ζητήματα που εξετάζονται στο μάθημα.

Επιπλέον μέσα από την κριτική ανάλυση της νομολογίας του ΔΕΕ θα επιχειρείται κάθε φορά να αναδειχθεί η φύση, οι νομικές αρχές, η ιεραρχία, ο τύπος και οι ουσιαστικές ρυθμίσεις του δικαίου της ΕΕ. Το μάθημα ενδεχόμενα να συνδυαστεί και με εκπαιδευτική εκδρομή-επίσκεψη στο Δικαστήριο της ΕΕ στο Λουξεμβούργο.

Απαιτούμενες γνώσεις

Το συγκεκριμένο μάθημα δεν έχει προαπαιτούμενα.

Τρόπος αξιολόγησης

Η αξιολόγηση των φοιτητών γίνεται στη βάση τελικών εξετάσεων.

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Βασικό εγχειρίδιο

Μαριάς, Ν. (2004). **Για μια Ευρωπαϊκή Ένωση των Πολιτών και της Αλληλεγγύης**, Εκδόσεις Δαρδανός, Αθήνα.

Μαριάς, Ν. (2019). **Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης**, Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Αθήνα.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Στεφάνου, Κ. (2015). **Το Νομικό Σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης**, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Καλαβρός, Γ. και Γεωργόπουλος, Θ. (2017). **Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Θεσμικό Δίκαιο**, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).	Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
	52	0	88	140

Διαλέξεις

1η Εβδομάδα:

- Εισαγωγή στην Έννομη τάξη της ΕΕ.

2η Εβδομάδα:

- Φύση του δικαίου της ΕΕ- Υπερεθνικότητα vs. Κρατική κυριαρχία.

3η Εβδομάδα:

- Αρμοδιότητες της ΕΕ-Αρχή δοτών εξουσιών.
- Αρχή της Επικουρικότητας και αρχή της αναλογικότητας.

4η Εβδομάδα:

- Χάρτης Θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ.

5η Εβδομάδα:

- Πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο - Παράγωγο Κοινοτικό δίκαιο.

6η Εβδομάδα:

- Ο Κανονισμός.

7η Εβδομάδα:

- Η Οδηγία.

8η Εβδομάδα:

- Δικαστήρια και δικαστική προστασία στην ΕΕ.

9η Εβδομάδα:

- Προσφυγή κατά κράτους-μέλους.
-

10η Εβδομάδα:

- Προδικαστική Παραπομπή.
-

11η Εβδομάδα:

- Αίτηση ακυρώσεως.
-

12η Εβδομάδα:

- Προσφυγή κατά παραλήψεως.
-

13η Εβδομάδα:

- Ενδοσυμβατική και Εξωσυμβατική ευθύνη της ΕΕ.
-

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ II - ΟΙΚ4302

Σκοπός Μαθήματος

Η οικονομική ιστορία συνιστά μια ορισμένη μέθοδο ανάλυσης του ιστορικού παρελθόντος, με πρόταγμα στις οικονομικές και κοινωνικές διεργασίες της ιστορικής εξέλιξης. Σκοπός του σεμιναρίου είναι η εκπαίδευση του φοιτητή στο αντικείμενο της νεώτερης ελληνικής οικονομικής ιστορίας της περιόδου μεταξύ 18ου και 20ου αι. Η θεματολογία, η οποία τίθεται υπόψη των φοιτητών στην έναρξη του εξαμήνου, διαφοροποιείται κάθε φορά, λαμβάνοντας υπόψη σύγχρονες ερευνητικές προτεραιότητες, ποικιλία προσεγγίσεων, καίρια ζητήματα που κυριαρχούν στη δημόσια συζήτηση. Οι εργασίες οι οποίες ανατίθενται στους φοιτητές συγκροτούν από κοινού μια ορισμένη θεματική ενότητα, κατά συνέπεια προκύπτει μία πολύπλευρη προσέγγιση μιας ορισμένης χρονικής περιόδου, ενός φαινομένου, ή ενός σημαντικού γεγονότος.

Στόχος του σεμιναρίου είναι να φέρει σε επαφή τον φοιτητή με την ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία αξιοποιώντας την έντυπη και ηλεκτρονική βιβλιοθήκη. Επίσης να διοχετεύσει στον φοιτητή μεθόδους μελέτης πηγών της ιστορίας, μέσα από την προσέγγιση αρχείων και πρωτογενών τεκμηρίων. Να εξοικειωθεί με τις μεθόδους της έρευνας και τους κανόνες συγγραφής πρωτότυπων εργασιών, απαραίτητο στοιχείο στις περαιτέρω σπουδές σε ανώτερο επίπεδο. Να αναπτύξει κριτικό τρόπο μελέτης των ιστορικών έργων και σκέψης.

Το Σεμινάριο διεξάγεται σε δεκατρείς (13) εβδομάδες συναντήσεων. Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων παρέχονται οι γενικές κατευθύνσεις/οδηγίες από τον καθηγητή σε ότι αφορά τη βιβλιογραφία, τη μέθοδο έρευνας και τον τρόπο συγγραφής των εργασιών. Αρχικά ο καθηγητής προσφέρει διαλέξεις σχετικές με το αντικείμενο του σεμιναρίου, ώστε ο φοιτητής να μπορεί να κατανοήσει τα ιστορικά δεδομένα της θεματικής ενότητας. Μετά την ανάθεση των ξεχωριστών εργασιών στους φοιτητές, παρακολουθείται σε ατομική βάση η πρόοδος του κάθε φοιτητή και στη συνέχεια ορίζεται ο χρόνος της προφορικής παρουσίασης των εργασιών από τους φοιτητές. Η παρακολούθηση είναι υποχρεωτική και ο φοιτητής οφείλει να συμμετέχει ενεργά στη συζήτηση με ερωτήσεις, παρατηρήσεις και σχόλια. Το σεμινάριο θεωρείται επιτυχημένο όταν εμπεδώνεται η συλλογικότητα και η συνεχής συνεργασία των φοιτητών.

Ενδεικτικά Θέματα Εργασιών (σημειώνεται ότι εκτός από τα προτεινόμενα θέματα, οι φοιτητές είναι δυνατόν να επιλέξουν δικό τους θέμα εφόσον εμπίπτει στο κεντρικό θέμα του σεμιναρίου).

1. Η ανάπτυξη της βιομηχανίας.

- Αγριαντώνη, Χ., Οι απαρχές της εκβιομηχάνισης, Ίδρυμα Έρευνας και Παιδείας Εμπορικής Τράπεζας, Αθήνα 1986.
- Χατζηϊωσήφ, Χ., Η γηραιά σελήνη, Θεμέλιο, Αθήνα 1993.
- Τσοτσόρος, Σ., Η συγκρότηση του βιομηχανικού κεφαλαίου στην Ελλάδα (1898-1939), ΜΙΕΤ, Αθήνα 1993.
- Δερτιλής, Γ., Ελληνική οικονομία και Βιομηχανική Επανάσταση, Σάκκουλας, Αθήνα 1984.
- 2. Ναυτιλία: Η μετάβαση στον ατμό.
- Καρδάσης, Β., Από του ιστίου εις τον ατμόν, ΠΤΙ-ΕΤΒΑ, Αθήνα 1994.
- Τζαμτζής, Α., Τα ελληνικά υπερωκεάνια 1907-1977, Μίλητος, Αθήνα 1996.
- Χαρλαύτη, Τ., Ιστορία της ελληνόκτητης ναυτιλίας, Νεφέλη, Αθήνα 2001.
- 3. Η συγκρότηση του σιδηροδρομικού δικτύου.
- Παπαγιαννάκης, Λ., Οι ελληνικοί σιδηρόδρομοι (1882-1910), ΜΙΕΤ, Αθήνα 1982.
- 4. Τα Λαυρεωτικά.
- Δερτιλής, Γ., Το ζήτημα των τραπεζών, ΜΙΕΤ, Αθήνα 1982.
- Δερτιλής, Γ., Ιστορία του ελληνικού κράτους, Εστία, Αθήνα 2005.
- Συγγρός, Α., Απομνημονεύματα, ανατύπωση, Αθήνα.
- 5. Η χρυσοφόρος σταφίδα.

- Καλαφάτης, Θ., Αγροτική πίστη και οικονομικός μετασχηματισμός στη Β. Πελοπόννησο, ΜΙΕΤ, Αθήνα 1990/1992.
- Πετμεζάς, Σ., Η ελληνική αγροτική οικονομία κατά τον 19ο αιώνα, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2003.
- Πατρώνης, Β., Η κορινθιακή σταφίδα στη γαλλική αγορά (1878-1893), Ιστορικά, 10/αρ. 18-19, 1993.
- Πιζάνιας, Π., Οικονομική ιστορία της ελληνικής σταφίδας, 1851-1912, Ίδρυμα Έρευνας και Παιδείας Εμπορικής Τράπεζας, Αθήνα 1988.
- 6. Ομογενείς και επενδυτικές συμπεριφορές.
- Εξερχόγλου, Χ., Προσαρμοστικότητα και πολιτική ομογενειακών κεφαλαίων, Ίδρυμα Έρευνας και Παιδείας Εμπορικής Τράπεζας, Αθήνα 1989.
- Συγγρός, Α., Απομνημονεύματα, ανατύπωση, Αθήνα.
- Δερτιλής, Γ., Το ζήτημα των τραπεζών, ΜΙΕΤ, Αθήνα 1982.
- Δερτιλής, Γ., Ιστορία του ελληνικού κράτους, Εστία, Αθήνα 2005.
- 7. Το πολιτικό σύστημα: Θρόνος και πολιτικές αρχηγείες.
- Δερτιλής, Γ., Ιστορία του ελληνικού κράτους, Εστία, Αθήνα 2005.
- **Χαρίλαος Τρικούπης**, έκδ. της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα.
- Τσουκαλάς, Κ., Εξάρτηση και αναπαραγωγή (1830-1922), Θεμέλιο, Αθήνα 1977.
- Τσουκαλάς, Κ., Κοινωνική ανάπτυξη και κράτος, Θεμέλιο, Αθήνα 1981.
- 8. Μεγάλη Ιδέα: εξωτερικές επιδιώξεις και οικονομική ανάπτυξη.
- Σκοπετέα, Έ., Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η Μεγάλη Ιδέα, Αθήνα 1988.
- Καρδάσης, Β., «Κρατική παρέμβαση και φιλελευθερισμός: Ι. Σκαλτσούνης, Α. Οικονόμος», Ίστωρ, 8, Δεκέμβριος 1995, σ. 55-83.
- Γιαννουλόπουλος, Γ., «Η ευγενής μας τύφλωση»: εξωτερική πολιτική και «εθνικά θέματα» από την ήττα του 1897 έως τη Μικρασιατική Καταστροφή, Βιβλιόραμα, Αθήνα 1999.
- 9. Η πορεία προς τη χρεοκοπία του 1893.
- Ανδρεάδης, Ιστορία των εθνικών δανείων, ανατύπωση, Αθήνα 1904.
- Παντελάκης, Ν., Δημόσια δάνεια, ΜΙΕΤ, Αθήνα 1995.
- Δερτιλής, Γ., Ιστορία του ελληνικού κράτους, Εστία, Αθήνα 2005.
- 10. Η αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων (1896).
- Καρδάσης, Β., Ολυμπιακοί αγώνες στην Αθήνα, Έφεσος, Αθήνα 2004.
- Ζαχαρίου, Κ., Ολυμπιακοί αγώνες, Ταξιδευτής, Αθήνα 2003.
- Πολίτης, Ν., Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 1896, Αχαϊκές Εκδόσεις, Πάτρα 1996.
- 11. Η παρουσία του Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου (ΔΟΕ).
- Ανδρεάδης, Ιστορία των εθνικών δανείων, ανατύπωση, Αθήνα 1904.
- Παντελάκης, Ν., Δημόσια δάνεια, ΜΙΕΤ, Αθήνα 1995.
- Δερτιλής, Γ., Ιστορία του ελληνικού κράτους, Εστία, Αθήνα 2005.
- 12. Η Αθήνα μεταμορφώνεται.
- Δερτιλής, Γ., Ιστορία του ελληνικού κράτους, Εστία, Αθήνα 2005.
- Τσουκαλάς, Κ., Εξάρτηση και αναπαραγωγή (1830-1922), Θεμέλιο, Αθήνα 1977.
- Τσουκαλάς, Κ., Κοινωνική ανάπτυξη και κράτος, Θεμέλιο, Αθήνα 1981.
- Σκαλτσά, Μ., Κοινωνική ζωή και δημόσιοι χώροι κοινωνικών συναθροίσεων στην Αθήνα του 19ου αιώνα, Θεσσαλονίκη 1983.
- Καρδάσης, Β., Ολυμπιακοί αγώνες στην Αθήνα, Έφεσος, Αθήνα 2004.
- 13. Η αστική λογοτεχνία.
- Δημαράς, Κ.Θ., Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας, Ίκαρος, Αθήνα 1968.

- Πολίτης, Α., Ρομαντικά χρόνια: ιδεολογίες και νοοτροπίες στην Ελλάδα του 1830-1880, Μνήμων, Αθήνα 1993.
- Παπακώστας, Γ., Φιλολογικά σαλόνια και καφεενεία στην Αθήνα, Πατάκης, Αθήνα 2001.
- 14. Το θέατρο.
- Καρδάσης, Β., Ολυμπιακοί αγώνες στην Αθήνα, Έφεσος, Αθήνα 2004.
- **Ζητήματα ιστορίας του νεοελληνικού θεάτρου. Μελέτες αφιερωμένες στον Δημήτρη Σπάθη**, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο.
- Σιδέρης, Ι., Ιστορία του νέου ελληνικού θεάτρου 1794-1944, Καστανιώτης, Αθήνα.
- Πούχγερ, Β., Ο Κωνσταντίνος Χρηστομάνος ως δραματογράφος, Καστανιώτης, Αθήνα 1998.
- 15. Η ζωγραφική.
- Σχινά, Α., Σημαντικοί σταθμοί της νεοελληνικής ζωγραφικής 19ος - 20ος αιώνας, Έφεσος, Αθήνα 2005.
- Λυδάκης, Σ., Οι Έλληνες ζωγράφοι, Μέλισσα, Αθήνα 1976.
- 16. Ο σατιρικός τύπος για την οικονομία και την πολιτική.
- **Σάτρα και πολιτική στη νεότερη Ελλάδα**, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, Αθήνα 1979.
- Λούβη, Λ., Περί γέλωτος βασιλείον, Εστία, Αθήνα 2002.
- Σουρή, Γ., Άπαντα.
- 17. Ο Ελληνισμός σε κίνηση: Μετανάστευση προς τις ΗΠΑ.
- Καρδάσης, Β., Από του ιστίου εις τον ατμόν, ΠΤΙ-ΕΤΒΑ, Αθήνα 1994.
- Τζαμτζής, Α., Τα ελληνικά υπερωκεάνια 1907-1977, Μίλητος, Αθήνα 1996.
- Χαρλαύτη, Τ., Ιστορία της ελληνόκτητης ναυτιλίας, Νεφέλη, Αθήνα 2001.
- Λαλιώτου, Ι., Διασχίζοντας τον Ατλαντικό. Η ελληνική μετανάστευση στις ΗΠΑ κατά το πρώτο μισό του εικοστού αιώνα, Πόλις, Αθήνα 2005.
- 18. Ο δημοτικισμός κοινωνικό κίνημα.
- Δημαράς Κ.Θ., Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Αθήνα 1983.
- **Ιστορία του Ελληνικού Έθνους**, τόμος ΙΔ', Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1977.
- Κορδάτος, Γ., Ιστορία του γλωσσικού μας ζητήματος, Μπουκουμάνης, Αθήνα 1973 [1η έκδ. 1943].
- Σταυρίδη-Πατρικίου, Ρ., Δημοτικισμός και κοινωνικό πρόβλημα, Ερμής, Αθήνα 1976.
- Φραγκουδάκη, Άννα, Γλώσσα και Ιδεολογία, Οδυσσέας, Αθήνα 1987.
- Φραγκουδάκη, Άννα, Η Γλώσσα και το Έθνος, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2001.
- 19. Η πρόσληψη σοσιαλιστικών ιδεών.
- Νούτσος, Π., Εκπαιδευτικός δημοτικισμός και κοινωνική μεταρρύθμιση: από τον Σκληρό στην ιδρυτική γενιά του ΣΕΚΕ, Τα Ιστορικά, τομ.6, τ/χ.10 (Ιούνιος 1989),σελ. 186-198.
- Σταματόπουλος Δ., «Τα όρια της 'μέσης οδού': Οικουμενικό Πατριαρχείο και Γλωσσικό ζήτημα στις αρχές του 20ου αιώνα», στο **Ο Ελληνικός κόσμος ανάμεσα στην εποχή του Διαφωτισμού και στον εικοστό αιώνα**, Γ' ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, Βουκουρέστι, 2-4 Ιουνίου 2006, τομ Β', Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2007, σελ. 287-300.
- Δημητρίου, Μ., Το ελληνικό σοσιαλιστικό κίνημα. 1. Από τους ουτοπιστές στους μαρξιστές, Πλέθρον, Αθήνα 1985.
- Λεονταρίτης, Γ.Β, Το ελληνικό σοσιαλιστικό κίνημα κατά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, Εξάντας, Αθήνα 1976.
- Σκληρός, Γ., Το κοινωνικό μας ζήτημα, Αθήνα 1907.
- 20. Εθνικισμοί στα Βαλκάνια.

- Μαζάουερ, Μ., Τα Βαλκάνια, Πατάκης, Αθήνα 2002.
- Βακαλόπουλος, Κ., Το Μακεδονικό Ζήτημα, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1993.
- Καστελλάν, Ζ., Ιστορία των Βαλκανίων, Γκοβόστης, Αθήνα 1996.
21. Η επανάσταση στο Γουδί (1909).
- Ζορμπάς, Ν., Απομνημονεύματα, Μέτρον, Αθήνα 2005.
- Τσίχλης, Β., Το κίνημα του Γουδί και ο Ελευθέριος Βενιζέλος, Πολύτροπον, Αθήνα.
- Παπακοσμάς, Β., Ο στρατός στην πολιτική ζωή της Ελλάδος, Εστία, Αθήνα.
- Μαρωνίτη, Ν., Το κίνημα στο Γουδί 100 χρόνια μετά, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2010.
- Δερτιλής, Γ., Κοινωνικός μετασχηματισμός και στρατιωτική επέμβαση 1880-1909, Εξάντας, Αθήνα 1976.

Ηλεκτρονική σελίδα μαθήματος

<http://www.soc.uoc.gr/moodle/course/index.php?categoryid=7>

Απαιτούμενες γνώσεις

Απαραίτητη προϋπόθεση για την επιλογή του φοιτητή είναι ο συνολικός προσανατολισμός του στα μαθήματα του άτυπου τομέα της Πολιτικής Οικονομίας. Η έφεση στην οργανωμένη μελέτη, η επιμέλεια και η συμμόρφωση σε κανόνες, η πειθαρχία στη μέθοδο, η διάθεση για συνεργασία στο πλαίσιο συλλογικών ομάδων. Το συγκεκριμένο σεμινάριο δεν έχει προαπαιτούμενα μαθήματα. Η βασική βιβλιογραφία συμπίπτει με αυτήν του μαθήματος Οικονομική Ανάπτυξη Ι (ΟΙΚ3302). Κατά θεματική ενότητα δίδεται ξεχωριστή βασική και ειδική βιβλιογραφία.

Μαθησιακά Αποτελέσματα και Γενικές Ικανότητες

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του σεμιναρίου ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε θέση να εκτελεί τα εξής:

- Να είναι σε θέση να εργαστεί σε οποιοδήποτε θέμα, προσαρμόζοντας τη μεθοδολογία που διδάσκεται και συνεπώς να ανταποκριθεί με επάρκεια στη μελέτη αντίστοιχων θεμάτων.
 - Να είναι σε θέση να χρησιμοποιεί βιβλιογραφία και πηγές (αρχεία, εφημερίδες, περιοδικά).
 - Να είναι σε θέση να συγγράφει επιστημονικές εργασίες σε θέματα Ελληνικής Οικονομικής Ιστορίας.
 - Να είναι σε θέση να παρουσιάζει επιστημονικές εργασίες, και να απαντά σε ερωτήματα που προκύπτουν κατά την παρουσίαση σε εξειδικευμένο ακροατήριο.
- Οι γενικές ικανότητες που θα αποκτήσει ο/η φοιτητής/τρια με την ολοκλήρωση του σεμιναρίου είναι:
- Εκπόνηση αυτόνομης επιστημονικής εργασίας.
 - Προφορική παρουσίαση εργασίας.
 - Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών.
 - Άσκηση κριτικής γνώσης.
 - Προαγωγή της ελεύθερης δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.
 - Σύγκριση και αντιπαράθεση διαφορετικών προσεγγίσεων.

Τρόπος αξιολόγησης

Στο σεμινάριο αξιολογείται η ερευνητική αναζήτηση, η αναλυτική και συνθετική σκέψη, όσο και η γραπτή και προφορική ικανότητα του φοιτητή. Ειδικότερα αξιολογούνται: η κατανόηση της βιβλιογραφίας, η αναζήτηση περαιτέρω βιβλιογραφίας πλέον της προτεινόμενης. Η ικανότητα ανάλυσης και σύνθεσης. Η αξιοποίηση των βιβλιογραφικών

βοηθημάτων στη συγγραφή του τελικού κειμένου. Η δυνατότητα προφορικής υποστήριξης της εργασίας κατά την παρουσίαση. Η συμμετοχή συνολικά στις συζητήσεις στη διάρκεια των συναντήσεων. Η οργάνωση και διάρθρωση της εργασίας σύμφωνα με τις υποδείξεις του καθηγητή. Ο τρόπος εξέτασης συνδυαστικά συνεπάγεται την παρουσίαση της εργασίας στη διάρκεια των συναντήσεων (30% του τελικού βαθμού) και το τελικό κείμενο έκτασης 10.000 λέξεων που υποβάλλεται στον καθηγητή (70% του τελικού βαθμού).

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).

Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
24	0	126	150

Διαλέξεις

1η Εβδομάδα Συναντήσεων: Διαδικαστικά Ζητήματα

- Σύντομη παρουσίαση κεντρικού θέματος και επιμέρους θεματικών ενοτήτων.
- Υποβολή αιτήσεων και επιλογή φοιτητών που θα παρακολουθήσουν το σεμινάριο.

2η Εβδομάδα Συναντήσεων: Εισαγωγή (Α)

- Αναλυτική παρουσίαση κεντρικού θέματος και των επιμέρους θεματικών ενοτήτων.
- Έναρξη διαδικασίας επιλογής θέματος εργασίας από τους φοιτητές.

3η Εβδομάδα Συναντήσεων: Εισαγωγή (Β)

- Αναλυτική παρουσίαση των επιμέρους θεματικών ενοτήτων.
- Οριστικοποίηση επιλογής θέματος εργασίας από τους φοιτητές.

4η Εβδομάδα Συναντήσεων: Εισαγωγή (Γ)

- Αναλυτική παρουσίαση των επιμέρους θεματικών ενοτήτων.

5η Εβδομάδα Συναντήσεων: Εισαγωγή (Δ)

- Μεθοδολογία συγγραφής εργασιών, αναζήτηση πηγών και βιβλιογραφίας.

6η Εβδομάδα Συναντήσεων: Συζήτηση

- Συζήτηση σχετικά με τα θέματα και τη διαδικασία εργασίας, παρουσίασης και συγγραφής των εργασιών.

7η-13η Εβδομάδα Συναντήσεων: Παρουσίαση-Συζήτηση Εργασιών

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ Ι - ΟΙΚ1301

Σκοπός Μαθήματος

Σκοπός του μαθήματος είναι η εισαγωγή των φοιτητών στο θεωρητικό πλαίσιο της Πολιτικής Οικονομίας, δηλαδή της μελέτης των οικονομικών φαινομένων και των θεωρητικών ζητημάτων που αναδύονται από την οικονομική δραστηριότητα στο πλαίσιο μίας προσέγγισης που συνδυάζει την οικονομική θεωρία με την ιστορία, τη φιλοσοφία και τις υπόλοιπες κοινωνικές και πολιτικές επιστήμες. Για την επίτευξη αυτού του στόχου οι διαλέξεις εστιάζουν στην ανάλυση της οικονομικής δραστηριότητας ως ένα σύστημα, ιστορικά προσδιορισμένο, θεσμών και κοινωνικών σχέσεων που οργανώνουν την παραγωγή, διανομή, συσσώρευση και κυκλοφορία του παραγόμενου προϊόντος και της αξίας του. Στο πλαίσιο του μαθήματος αναδεικνύονται διάφορες προσεγγίσεις επί αυτών των θεμάτων και επιχειρείται ο φοιτητής να εισαχθεί στα κύρια θεωρητικά θέματα της οικονομικής ανάλυσης. Μεταξύ αυτών η αποτελεσματικότητα των αγορών και οι αποτυχίες των αγορών, οι λόγοι που οδήγησαν στη διαίρεση μικροοικονομικής και μακροοικονομικής, οι δυσκολίες του συντονισμού των οικονομικών αποφάσεων και δραστηριοτήτων, η διανομή του προϊόντος μεταξύ των κοινωνικών τάξεων και η σημασία της κατηγορίας της εργασίας, η σχέση μεταξύ της κατανομής της ισχύος και του πλούτου, η σχέση μεταξύ αποτελεσματικότητας και δημοκρατίας/δικαιοσύνης, η σχέση μεταξύ κράτους και αγοράς.

Διδάσκοντες

Νικολαΐδης Ευάγγελος

Ηλεκτρονική σελίδα μαθήματος

http://econservices.soc.uoc.gr/econ_classes/course/view.php?id=27

Απαιτούμενες γνώσεις

Το μάθημα αυτό δεν προϋποθέτει κατανόηση άλλων μαθημάτων που διδάσκονται στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών.

Μαθησιακά Αποτελέσματα και Γενικές Ικανότητες

- Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε θέση να εκτελεί τα εξής:
- Να αποκτήσει μία πρώτη αλλά περιεκτική κατανόηση των θεωρητικών αρχών της Πολιτικής Οικονομίας, των θεμελίων της, των βασικών πορισμάτων της και του πεδίου εφαρμογής τους καθώς και των βασικών θεωρητικών διλημμάτων που αναδύονται στην οικονομική θεωρία και τα οποία μπορούν να αναπτύξουν εννοιολογικά και διαγραμματικά.
 - Να μπορεί να αναλύσει, να κατανοήσει και να εξηγήσει τα βασικά οικονομικά προβλήματα - όπως των προβλημάτων που συνδέονται με την κρίση του 2008 και τις συνέπειες της, καθώς και τις κύριες θεωρητικές συμβολές πάνω σε αυτά, ορθόδοξες και ετερόδοξες.
 - Να κατανοεί βασικές έννοιες της μικροοικονομίας και της μακροοικονομίας.
 - Να γνωρίζει τις κυριότερες σχολές οικονομικής σκέψης και το έργο οικονομολόγων που σφράγισαν την οικονομική επιστήμη.
- Οι γενικές ικανότητες που θα αποκτήσει ο/η φοιτητής/τρια με την ολοκλήρωση του μαθήματος είναι:
- Λήψη αποφάσεων.

- Αυτόνομη εργασία.
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα.
- Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.

Τρόπος αξιολόγησης

Η βαθμολόγηση του μαθήματος βασίζεται σε μια τελική γραπτή αξιολόγηση κατά την διάρκεια της κανονικής και επαναληπτικής εξεταστικής περιόδου του Τμήματος. Η γραπτή αυτή αξιολόγηση περιλαμβάνει ερωτήσεις σύντομης απάντησης (διαμορφωτική, συμπερασματική) και ερωτήσεις ανάπτυξης δοκιμίων (διαμορφωτική, συμπερασματική).

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Βασικό εγχειρίδιο

Bowles, S. και R. Edwards, R. (2003). **Κατανοώντας τον Καπιταλισμό**, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Βαρουφάκης, Γ. (2007). **Πολιτική Οικονομία - Η Οικονομική Θεωρία στο Φως της Κριτικής**, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).

Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
52	0	88	140

Διαλέξεις

1η Εβδομάδα: Εισαγωγή
Σημειώσεις του διδάσκοντος

- Δομή μίας επιστημονικής θεωρίας.
- Η Πολιτική Οικονομία ως σύνθεση των εννοιολογικών συλλήψεων για την Πολιτική και την Οικονομία.

2η Εβδομάδα: Η Ανάπτυξη του Καπιταλισμού και η Γένεση της Πολιτικής Οικονομίας

Σημειώσεις του διδάσκοντος; Bowles και Edwards, Κεφ. 1; Βαρουφάκης, Κεφ. 1

- Η ανάπτυξη του καπιταλισμού και οι θεμελιακές αλλαγές που επήλθαν στη κοινωνική και οικονομική οργάνωση των κοινωνιών.
- Η ανάδυση της Πολιτικής Οικονομίας ως χώρος διαμόρφωσης θεωρητικών ερωτημάτων και απαντήσεων στα πρακτικά προβλήματα που ανακύπτουν από τις κοινωνικές εξελίξεις.

3η Εβδομάδα: Η Οικονομία ως ένα Σύστημα Κοινωνικών Σχέσεων Αλληλεξάρτησης

Σημειώσεις του διδάσκοντος; Bowles και Edwards, Κεφ. 2, 4

- Η οικονομία ως ένα σύστημα κοινωνικών σχέσεων αλληλεξάρτησης, παραγωγής και αναπαραγωγής.
- Η τρισδιάστατη προσέγγιση των σχέσεων που συγκροτούν τα οικονομικά συστήματα.
- Ανταγωνισμός, Εντολή/Έλεγχος και Μεταβολή.
- Το υπερπροϊόν και το καθαρό προϊόν.
- Διανομή, κατανομή κατανάλωση των αγαθών.

4η Εβδομάδα: Το πρόβλημα του Συντονισμού των Οικονομικών Αποφάσεων και Δραστηριοτήτων

Σημειώσεις του διδάσκοντος; Bowles και Edwards, Κεφ. 4, 5

- Ο «Πλούτος των Εθνών» του Adam Smith, ο καταμερισμός εργασίας, το πρόβλημα του συντονισμού των οικονομικών δραστηριοτήτων και το «αόρατο χέρι».
- Το ζήτημα των αξιών στην Πολιτική Οικονομία: Αποτελεσματικότητα, Δικαιοσύνη και Δημοκρατία.

5η Εβδομάδα: Οι Αγορές ως Αποκεντρωμένο Σύστημα Πληροφόρησης και Κινήτρων

Σημειώσεις του διδάσκοντος; Bowles και Edwards, Κεφ. 5; Βαρουφάκης, Κεφ. 6 και 8.1

- Βασικά στοιχεία της μικροοικονομικής θεωρίας καταναλωτή, παραγωγού, της επιχείρησης και των αγορών.
- Ζήτηση και προσφορά.
- Οι τιμές ως αποκεντρωμένο σύστημα πληροφόρησης και κινήτρων.
- Αποτελεσματικότητα.

6η Εβδομάδα: Αποτυχίες του Μηχανισμού της Αγοράς I

Σημειώσεις του διδάσκοντος; Βαρουφάκης, Κεφ 8 (8.2-8.3)

- Αποτυχίες της αγοράς.
- Αύξουσες αποδόσεις κλίμακας, προβλήματα συλλογικών αποφάσεων και δράσης.
- Εξωτερικότητες, κοινά και δημόσια αγαθά, η «τραγωδία των κοινών» και το «δίλλημα του φυλακισμένου».

7η Εβδομάδα: Αποτυχίες του Μηχανισμού της Αγοράς II

Σημειώσεις του διδάσκοντος; Βαρουφάκης, Κεφ 8 (8.2-8.3)

- Αντιμετώπιση των αποτυχιών της αγοράς.
- Ζητήματα ατελούς πληροφόρησης: συναλλακτικά αντικίνητρα, δυσμενής επιλογή, σηματοδότηση, σχέση εντολέα-εντολοδόχου.

- Γενικότερα ζητήματα για το μηχανισμό της αγοράς.

8η Εβδομάδα: Το Ποσοστό Κέρδους και ο Ανταγωνισμός

Σημειώσεις του διδάσκοντος; Bowles και Edwards, Κεφ. 8, 9

- Το ποσοστό κέρδους και οι προσδιοριστικοί του παράγοντες ως οδηγός για την ανάλυση των επιχειρηματικών αποφάσεων.
- Ανταγωνισμός, μορφές ανταγωνισμού, δυναμική του ανταγωνισμού και συγκέντρωση μεταξύ των επιχειρήσεων με βάση τους προσδιοριστικούς παράγοντες του ποσοστού κέρδους.

9η Εβδομάδα: Αγορά Εργασίας, Μισθός και Κέρδος

Σημειώσεις του διδάσκοντος; Bowles και Edwards, Κεφ. 10

- Η αγορά εργασίας.
- Ο καθορισμός μισθών και η απόσπαση εργασίας από τους εργαζόμενους.

10η Εβδομάδα: Κρίση του 1929 και Γένεση της Μακροοικονομικής

Σημειώσεις του διδάσκοντος; Bowles και Edwards, Κεφ. 14

- Κρίση του 1929.
- Η θεωρία του Keynes.
- Συνολική ζήτηση και απασχόληση (συνολική ζήτηση και συνολική προσφορά - ανεργία και δημοσιονομική πολιτική, επενδύσεις, συνολική ζήτηση και νομισματική πολιτική).

11η Εβδομάδα: Διλήμματα της Μακροοικονομικής Πολιτικής

Σημειώσεις του διδάσκοντος; Bowles και Edwards, Κεφ. 14, 15; Βαρουφάκης, Κεφ. 10

- Διλήμματα της μακροοικονομικής πολιτικής (υψηλή απασχόληση και συμπίεση των κερδών - αντιθέσεις μεταξύ νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής - η επίτευξη πλήρους απασχόλησης).
- Αποτελεσματικότητα, δημοκρατία και ισότητα.

12η Εβδομάδα: Κράτος και Οικονομία

Σημειώσεις του διδάσκοντος; Bowles και Edwards, Κεφ. 17; Βαρουφάκης, Κεφ. 10

- Κράτος και οικονομία (κανόνες οργάνωσης του κράτους - οι οικονομικές δραστηριότητες του κράτους - διεύρυνση των κρατικών οικονομικών δραστηριοτήτων - διαφωνίες σχετικά με τον οικονομικό ρόλο του κράτους - όρια δημοκρατικού ελέγχου της καπιταλιστικής οικονομίας - συγκρούσεις μεταξύ των στόχων της οικονομικής πολιτικής, αποτυχίες της κρατικής παρέμβασης).
- Πολιτική και επιλογές κοινωνικής ευημερίας.

13η Εβδομάδα: Επανάληψη και Προετοιμασία για τις Τελικές Εξετάσεις

ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΟΙΚ3313

Σκοπός Μαθήματος

Η έννοια της βιωσιμότητας κυριαρχεί τόσο στη ζωή των ανθρώπων όσο και στην ατζέντα των κυβερνήσεων και παγκόσμιων οργανισμών διεθνώς. Αποτελεί όμως και ένα πεδίο διαμάχης και αμφισβήτησης των βασικών αρχών και αξιών που προσβέυει. Σκοπός του μαθήματος είναι η εισαγωγή στις βασικές έννοιες, αξίες και αρχές της βιωσιμότητας, στις δυσκολίες και τα εμπόδια στην εφαρμογή της, καθώς και σε ζητήματα ηθικής που σχετίζονται με τη βιώσιμη ανάπτυξη. Παρέχει επίσης πληροφορίες για τη μέτρηση της βιωσιμότητας μέσω συγκεκριμένων δεικτών και πρακτικών, προσφέροντας έτσι τις βάσεις για την κατανόηση της εφαρμογής της σε ένα εύρος πεδίων του δημόσιου, ιδιωτικού και μη-κερδοσκοπικού τομέα. Το μάθημα στηρίζεται σε ένα συνδυασμό τόσο θεωρητικής γνώσης όσο και κριτικής ανάλυσης των πρακτικών των βασικών κλάδων της οικονομίας, όπως ο τουρισμός.

Διδάσκοντες

Στυλίδης Δημήτριος

Απαιτούμενες γνώσεις

Το μάθημα αυτό δεν απαιτεί γνώσεις από κάποια άλλα μαθήματα του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών.

Μαθησιακά Αποτελέσματα και Γενικές Ικανότητες

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε θέση να εκτελεί τα εξής:

- Κατανοεί τις βασικές αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης (BA).
 - Αντιλαμβάνεται τα ηθικά και πολιτικά ζητήματα που σχετίζονται με τη βιωσιμότητα.
 - Αναγνωρίζει τις προκλήσεις στην εφαρμογή και διαχείριση της BA και προτείνει λύσεις για την αντιμετώπισή τους.
 - Αντιλαμβάνεται τα ζητήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή σε εθνικά και τοπικά σχέδια και πολιτικές.
 - Αναγνωρίζει βασικές κριτικές για τη θεωρία της BA.
- Οι γενικές ικανότητες που θα αποκτήσει ο/η φοιτητής/τρια με την ολοκλήρωση του μαθήματος είναι:
- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών με τη χρήση των απαραίτητων δεξιοτήτων/τεχνολογιών.
 - Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον.
 - Εργασία σε διεθνές περιβάλλον.
-

Τρόπος αξιολόγησης

Η βαθμολόγηση του μαθήματος βασίζεται σε μια τελική γραπτή εξέταση (100% του τελικού βαθμού), η οποία πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια της εξεταστικής περιόδου του τμήματος.

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Βασικό εγχειρίδιο

Δημαδάμα, Ζ. (2021). **Βιώσιμη Οικονομική Ανάπτυξη: Η Ενσωμάτωση των 17 Στόχων του ΟΗΕ**, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Κοκκώσης, Χ., και Τσάρτας, Π. (2019). **Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον (2η έκδοση)**, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).

Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
52	0	104	156

Διαλέξεις

1η Εβδομάδα: Εισαγωγή στην ανάπτυξη και τη ΒΑ

- Εισαγωγή στο μάθημα.
- Η έννοια της ανάπτυξης.
- Βιωσιμότητα: Ποιο είναι το διακύβευμα;
- Σύντομη ιστορική αναδρομή της ΒΑ.

2η Εβδομάδα: Παγκόσμιοι προβληματισμοί και προκλήσεις

- Κλιματική αλλαγή και περιβαλλοντική καταστροφή.
- Συμμετοχή στα κοινά.
- Υπερκαταναλωτισμός.
- Τα όρια του πλανήτη.

3η Εβδομάδα: Διακυβέρνηση και ΒΑ – Το θεσμικό πλαίσιο

- Η Συνδιάσκεψη της Στοκχόλμης.
- Η Έκθεση Brundtland "Για το Κοινό μας Μέλλον" (1987).
- Η Συνδιάσκεψη του Ρίο.
- Το πρόγραμμα δράσης "Agenda 21".
- Το Πρωτόκολλο του Κιότο (1997).
- Η "Agenda 2030".

4η Εβδομάδα: Εμπλεκόμενα μέρη

- Ποιος έχει την ευθύνη;
- Εμπλεκόμενα μέρη.
- Ηθική και αξίες.

5η Εβδομάδα: Βιώσιμες πρακτικές των επιχειρήσεων

- Βιώσιμη παραγωγή.
 - Βιώσιμη κατανάλωση.
 - ΒΑ μέσω CSR.
-

6η Εβδομάδα: Μέτρηση της βιωσιμότητας

- Δείκτες βιωσιμότητας.
 - Πρακτικές, κριτήρια και όρια.
-

7η Εβδομάδα: Οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα - Επιπτώσεις του τουρισμού

- Οικονομικές επιπτώσεις.
 - Κοινωνικές και πολιτισμικές επιπτώσεις.
 - Περιβαλλοντικές επιπτώσεις.
-

8η Εβδομάδα: ΒΑ και οικονομία

- Ξενοδοχεία all Inclusive.
 - Οικονομική εκμετάλλευση.
 - Μείωση του επιπέδου της φτώχειας μέσω του τουρισμού.
-

9η Εβδομάδα: ΒΑ και κοινωνία

- Τουρισμός για όλους.
 - Community based tourism.
 - Τοπικές κοινωνίες και κυβερνήσεις.
-

10η Εβδομάδα: ΒΑ και περιβάλλον

- Τουρισμός και περιβαλλοντική καταστροφή.
 - Εναλλακτικές μορφές τουρισμού.
 - Τουρισμός στη φύση.
 - Οικοτουρισμός.
-

11η Εβδομάδα: ΒΑ σε διαφορετικές περιοχές του πλανήτη

- Ανεπτυγμένες χώρες: Η ευθύνη της Ευρώπης.
 - Προκλήσεις για τις αναπτυσσόμενες χώρες.
-

12η Εβδομάδα: Κριτική και προκλήσεις στην εφαρμογή

- Κριτική για την ΒΑ.
 - Δυσκολίες και εμπόδια στην εφαρμογή.
-

13η Εβδομάδα: Επανάληψη και Προετοιμασία για τις Τελικές Εξετάσεις

ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ - ΟΙΚ3305

Σκοπός Μαθήματος

Σκοπός του μαθήματος είναι η εισαγωγή των φοιτητών στο θεωρητικό πλαίσιο της Διεθνούς Πολιτικής Οικονομίας, επομένως, η κατανόηση θεμελιωδών δομών της διεθνούς οργάνωσης των οικονομικών και πολιτικών σχέσεων και των τάσεων μεταβολής τους καθώς και των διαφορετικών θεωρητικών προσεγγίσεων σε αυτά τα θέματα. Για την επίτευξη αυτού του στόχου οι διαλέξεις εστιάζουν στην ανάλυση των διεθνών οικονομικών και πολιτικών αλληλεπιδράσεων όπως αυτές προσδιορίζονται ιστορικά σε δεδομένα θεσμικά και κοινωνικά περιβάλλοντα. Κεντρική θέση μέσω της οποίας διαρθρώνεται η ανάλυση είναι ότι η κατανόηση των διεθνών οικονομικών σχέσεων εξαρτάται από την κατανόηση του διεθνούς πολιτικού περιβάλλοντος και το αντίστροφο.

Διδάσκοντες

Λαπατσιώρας Σπύρος

Ηλεκτρονική σελίδα μαθήματος

http://econservices.soc.uoc.gr/econ_classes/enrol/index.php?id=34

Απαιτούμενες γνώσεις

Το μάθημα αυτό δεν προϋποθέτει κατανόηση άλλων μαθημάτων που διδάσκονται στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών.

Μαθησιακά Αποτελέσματα και Γενικές Ικανότητες

- Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε θέση να εκτελεί τα εξής:
- Να αποκτήσει μία πρώτη αλλά περιεκτική κατανόηση των θεωρητικών αρχών της Διεθνούς Πολιτικής Οικονομίας.
 - Να κατανοήσει τις θεμελιώδεις δομές της διεθνούς οργάνωσης των οικονομικών και πολιτικών σχέσεων και τις τάσεις μεταβολής τους.
 - Να κατανοήσει τις διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις σε αυτά τα θέματα.
 - Να μπορεί να αναλύσει, να κατανοήσει και να εξηγήσει τα βασικά οικονομικά προβλήματα - όπως των προβλημάτων που συνδέονται με την κρίση του 2008 και τις συνέπειες της, καθώς και τις κύριες θεωρητικές συμβολές πάνω σε αυτά, ορθόδοξες και ετερόδοξες.
- Οι γενικές ικανότητες που θα αποκτήσει ο/η φοιτητής/τρια με την ολοκλήρωση του μαθήματος είναι:
- Λήψη αποφάσεων.
 - Αυτόνομη εργασία.
 - Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα.
 - Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον.
 - Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.
-

Τρόπος αξιολόγησης

Η βαθμολόγηση του μαθήματος βασίζεται σε μια τελική γραπτή αξιολόγηση κατά την διάρκεια της εξεταστικής περιόδου του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών.

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Βασικό εγχειρίδιο

Cohn, H.T. (2009). **Διεθνής Πολιτική Οικονομία: Θεωρία και Πράξη**, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Economides S. και Wilson P. (2007). **Ο Οικονομικός Παράγοντας στις Διεθνείς Σχέσεις**, Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Krugman, P. και Obstfeld, M. (2015). **Διεθνής Οικονομία. Θεωρία και Πολιτική**, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).

Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
52	0	88	140

Διαλέξεις

1η Εβδομάδα:

- Εισαγωγή στο αντικείμενο της Διεθνούς Πολιτικής Οικονομίας.
- Κράτος, αγορά, η έννοια των συνόρων και των διεθνών ροών μεταξύ των κρατών.

2η Εβδομάδα:

- Συναλλαγματική ισοτιμία, πιστωτικά εργαλεία και διεθνείς αγορές χρήματος.

3η Εβδομάδα:

- Το τρίλημμα οικονομικής πολιτικής στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία, οι περιορισμοί του και η πολιτική οικονομία που επάγεται.

4η Εβδομάδα:

- Βασικά στοιχεία της διεθνούς θεσμικής οργάνωσης.
- Παγκοσμιοποίηση, Διεθνείς Οικονομικοί Θεσμοί.

5η Εβδομάδα:

- Το παγκόσμιο οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον πριν το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.
 - Ο κανόνας του χρυσού, μεσοπόλεμος, Βρετανική ηγεμονία.
-

6η Εβδομάδα:

- Τα διαφορετικά θεωρητικά ρεύματα και ο ρόλος της ισχύος.
 - Ρεαλισμός, φιλελευθερισμός και κριτική προσέγγιση.
-

7η Εβδομάδα:

- Το παγκόσμιο οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.
-

8η Εβδομάδα:

- Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις και θεσμική οργάνωσή τους.
 - Διεθνείς αλυσίδες παραγωγής.
-

9η Εβδομάδα:

- Διεθνείς χρηματοπιστωτικές σχέσεις και θεσμική οργάνωσή τους.
-

10η Εβδομάδα:

- Οι κρίσεις χρέους μετά το 1980 και η διαχείρισή τους.
-

11η Εβδομάδα:

- Η παγκόσμια κρίση του 2008 και η διαχείρισή της.
-

12η Εβδομάδα:

- Πλούτος και φτώχεια: Το πρόβλημα των ανισοτήτων.
-

13η Εβδομάδα:

- Περιφερειοποίηση και οικονομικός προστατευτισμός.
 - Το πρόβλημα της προστασίας του περιβάλλοντος.
-

ΙΣΤΟΡΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΘΕΩΡΙΩΝ Ι - ΟΙΚ2303

Σκοπός Μαθήματος

Ο στόχος του μαθήματος είναι η εμπέδωση της ιστορικότητας των οικονομικών θεωριών αλλά και η ανάδειξη της σχέσης της οικονομικής σκέψης με τις ιστορικές συνθήκες εντός των οποίων αυτή επωάστηκε. Στο πλαίσιο αυτό δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στη σύνδεση της οικονομικής σκέψης με την οικονομική ιστορία η οποία και αποτελεί μια βασική προϋπόθεση για την κατανόηση της σύγχρονης οικονομικής πραγματικότητας. Στις διαλέξεις εξετάζεται η προκλασική περίοδος της οικονομικής σκέψης (εμποροκράτες, φυσιοκράτες) ενώ δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στην κλασική περίοδο της πολιτικής οικονομίας (Adam Smith, David Ricardo, J.S. Mill) και στις απαρχές της κριτικής στον κλασικισμό (Karl Marx).

Διδάσκοντες

Γιαρδόγλου Δήμητρα

Απαιτούμενες γνώσεις

Το μάθημα αυτό δεν απαιτεί γνώσεις από κάποια άλλα μαθήματα του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών.

Μαθησιακά Αποτελέσματα και Γενικές Ικανότητες

- Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε θέση να εκτελεί τα εξής:
- Να αναγνωρίζει τις διαφορές των διαφορετικών σχολών σκέψης στην οικονομική επιστήμη.
 - Να διακρίνει και να εντάσσει τα διάφορα θεωρητικά σχήματα και μεθόδους σε συγκεκριμένες σχολές οικονομικής σκέψης.
 - Να αναπτύσσει κριτική πρόσληψη των οικονομικών θεωριών αμφισβητώντας τις κυρίαρχες οικονομικές θεωρίες.
 - Να αναγνωρίζει τη σημασία τόσο της ιστορίας όσο και της μεθόδου στην κατανόηση της ιστορίας της οικονομικής σκέψης.
- Οι γενικές ικανότητες που θα αποκτήσει ο/η φοιτητής/τρια με την ολοκλήρωση του μαθήματος είναι:
- Αυτόνομη εργασία.
 - Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
 - Προαγωγή της ελεύθερης δημιουργικής σκέψης.
 - Σύγκριση και αντιπαράθεση διαφορετικών προσεγγίσεων.
-

Τρόπος αξιολόγησης

Το μάθημα θα εξεταστεί γραπτώς στο τέλος του εξαμήνου ενώ θα περιλαμβάνει την εκπόνηση προαιρετικής εργασίας κατά τη διάρκεια του εξαμήνου. Ο βαθμός της εργασίας θα συνυπολογιστεί κατά 30% του τελικού βαθμού, ενώ το υπόλοιπο 70% θα προσδιοριστεί από τη βαθμολογία του τελικού διαγωνίσματος.

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Βασικό εγχειρίδιο

Heilbroner, R. (1972). **Οι Φιλόσοφοι του Οικονομικού Κόσμου**, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Rima, I. (1999). **Ιστορία της Οικονομικής Ανάλυσης**, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Screpanti, E. και Zamagni, S. (2004). **Η Ιστορία της Οικονομικής Σκέψης**, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).

Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
52	0	88	140

Διαλέξεις

1η Εβδομάδα: Η αρχαιολογία της οικονομικής σκέψης

- Ουσιαστικά, πριν από τον 18ο αιώνα δεν μπορούμε παρά να διακρίνουμε ψήγματα οικονομικής σκέψης. Έτσι, θα αναλυθούν οι λόγοι που οδήγησαν στην καθυστέρηση εμφάνισης της οικονομικής επιστήμης ως ένα αυτόνομο σύστημα σκέψης ενώ θα σταχυολογηθούν οι πρώιμες εκδηλώσεις της οικονομικής σκέψης κατά τους αρχαίους και μέσους χρόνους ως διανοητικές αντανάκλασεις των μεταβολών στους ευρύτερους κοινωνικούς σχηματισμούς. Στη λογική αυτή θα αναδειχθεί η κυριαρχία του κράτους και πως αυτή εμπόδισε την αυτονομία στην οικονομική σκέψη ενώ παράλληλα θα γίνει αναφορά τόσο στην οικονομική σκέψη του Αριστοτέλη, όσο και σε αυτή του Θωμά του Ακινάτη (1225-1274).

2η Εβδομάδα: Η προκλασική περίοδος και η Εμποροκρατική (μερκαντιλιστική) οικονομική σκέψη

- Θα εξεταστούν οι οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που οδήγησαν στην ανάδυση της εμποροκρατικής σκέψης, ενώ θα αναλυθούν οι κυριότερες εμποροκρατικές θεωρήσεις σχετικά με έννοιες όπως η φύση του πλούτου, η σημασία του θετικού εμπορικού ισοζυγίου κ.α., αλλά και οι κυριότερες εκφάνσεις της εμποροκρατικής πολιτικής. Επίσης, θα παρουσιαστούν οι κυριότεροι εμποροκράτες θεωρητικοί ενώ θα αναλυθούν οι διαφοροποιήσεις της πρώιμης και της όψιμης (φιλελεύθερης) εμποροκρατικής οικονομικής σκέψης.

3η Εβδομάδα: Η Φυσιοκρατική οικονομική σκέψη

- Θα μελετηθεί η γαλλική οικονομία του πρώιμου 18ου αιώνα ως το ιστορικό πλαίσιο ανάδυσης της πρώτης συστηματοποιημένης οικονομικής σχολής σκέψης, της Φυσιοκρατίας. Θα εξεταστεί η φιλοσοφία και οι οικονομικές έννοιες των κυριότερων εκπροσώπων της φυσιοκρατικής οικονομικής σκέψης ενώ παράλληλα θα παρουσιαστεί ο Οικονομικός Πίνακας του Quesnay (Tableau economique) ως την απαρχή της μακροοικονομικής ανάλυσης. Τέλος, θα αναδειχθούν οι διαφοροποιήσεις μεταξύ μερκαντιστών και φυσιοκρατών ως το προλούδιο της κλασικής περιόδου στην οικονομική σκέψη.

4η-5η Εβδομάδα: Η κλασική περίοδος της πολιτικής οικονομίας και ο Adam Smith

- Θα παρουσιαστεί η προβιομηχανική Βιομηχανική Επανάσταση ως η υλική προϋπόθεση για τη συστηματοποίηση της οικονομικής σκέψης ενώ θα αποτυπωθούν η οικονομική φιλοσοφία, η οικονομική μεθοδολογία και οι βασικές οικονομικές έννοιες της κλασικής περιόδου. Στις διαλέξεις αυτές αποτυπωθεί η οικονομική φιλοσοφία του Adam Smith, θα παρουσιαστεί η κριτική του στις εμποροκρατικές ιδέες ενώ θα συνοψισθούν η θεωρήσεις του σχετικά με την αξία, την οικονομική ανάπτυξη και τη διανομή του εισοδήματος. Τέλος, θα εξεταστούν οι τρόποι χρήσης της ιστορίας στη σμιθιανή οικονομική θεωρία ως ένα οργανικό συμπλήρωμα της οικονομικής ανάλυσης.

6η-7η Εβδομάδα: Η Ρικαρδιανή παράδοση και η Μαλθουσιανή αντίδραση

- Σε αυτές τις διαλέξεις θα εξεταστεί η κυριαρχία του ρικαρδιανού παραδείγματος στην πολιτική οικονομία, δίνοντας ιδιαίτερο βάρος, στην έννοια της διαφορικής προσόδου, όπως αυτή διατυπώθηκε στα 1815, στην εργασιακή θεωρία της αξίας, όπως αυτή εκφράστηκε στις Αρχές της Πολιτικής Οικονομίας και Φορολογίας το 1817, ενώ θα αναδειχθεί η σημασία της έννοιας του συγκριτικού πλεονεκτήματος ως προϋπόθεση για το ελεύθερο εμπόριο. Με ενδιάμεσο σταθμό το έργο του Robert Malthus, θα γίνει μια αποτύπωση της μιλλιανής πολιτικής οικονομίας δίδοντας ιδιαίτερη έμφαση στα ετερόδοξα γνωρίσματα της.

8η-9η Εβδομάδα: Οι μεταρικαρδιανοί οικονομολόγοι και το συμφιλιωτικό εγχείρημα του J.S. Mill

- Στις διαλέξεις αυτές θα αναδειχθεί η οικονομική σκέψη των μεταρικαρδιανών οικονομολόγων (π.χ. James Mill, Robert Torrens) οι οποίοι αποτέλεσαν, κάτω από την επίδραση του Ricardo, την πρώτη ουσιαστική σχολή οικονομικής σκέψης ενώ θα αναδειχθεί η κριτική στον αφηρημένο χαρακτήρα της ρικαρδιανής οικονομικής θεωρίας από το Cambridge Inductivist Group. Στο πλαίσιο της κριτικής και της αμφισβήτησης στην ηγεμονία της ρικαρδιανής σκέψης, θα εξεταστεί το συμφιλιωτικό εγχείρημα του J.S. Mill, ο οποίος και αποτέλεσε τον πλέον ετερόδοξο ακόλουθο του Ricardo κατά το δεύτερο ήμισυ του 19ου αιώνα.

10η Εβδομάδα: Οι Γάλλοι ουτοπιστές του 19ου αιώνα

- Στη συγκεκριμένη διάλεξη θα εξεταστεί η οικονομική σκέψη του γαλλικού ουτοπισμού ως τα ψήγματα μιας πρώιμης σοσιαλιστικής θεώρησης. Στο επίπεδο αυτό θα εξεταστεί η προσέγγιση των Henri de Saint-Simon, του Charles Fourier και του Robert Owen. Θα αναδειχθεί η εστίαση τους στο ζήτημα της διανομής το οποίο και άσκησε και σημαντική επιρροή τόσο στον J.S. Mill όσο και στον Karl Marx. Παράλληλα θα μελετηθεί η σημασία που απέδιδαν στο οικονομικό παρελθόν ως καθοριστικό παράγοντα για την άρθρωση οικονομικών θεωρημάτων.

11η-12η Εβδομάδα: Η μαρξιστική οικονομική θεωρία

- Στις διαλέξεις αυτές, θα εξεταστεί η ζωή του Karl Marx ενώ θα αποτυπωθούν οι βασικότερες επιρροές στην μαρξιστική πολιτική οικονομία (χεγκελιανή φιλοσοφία, ρικαρδιανή πολιτική οικονομία, γαλλικός ουτοπισμός). Θα εξεταστεί η διαλεκτική μέθοδος, η υλιστική αντίληψη και οι τρόποι χρήσης της ιστορίας ενώ θα αναλυθεί η μαρξιστική θεωρία της αξίας. Επιπρόσθετα, θα μελετηθούν οι νόμοι της συσσώρευσης του κεφαλαίου και της πτωτικής τάσης του ποσοστού κέρδους ενώ θα προσεγγιστεί η μαρξιστική θεωρία των οικονομικών κρίσεων και θα αναλυθεί το πρόβλημα του μετασχηματισμού των αξιών σε τιμές παραγωγής.

13η Εβδομάδα: Η κλασική περίοδος της πολιτικής οικονομίας και η κριτική της

- Κατά την τελευταία εβδομάδα των διαλέξεων θα γίνει μια σύνοψη η κλασική περίοδος της πολιτικής οικονομίας ενώ θα παρουσιαστούν το αντικείμενο και η μέθοδος της. Παράλληλα θα συνοψισθούν οι νόμοι της κλασικής οικονομικής και θα παρουσιαστεί ο κλασικισμός ως μια θεωρία της οικονομικής ανάπτυξης. Τέλος θα αναδειχθεί η κριτική της κλασικής παράδοσης από τον Karl Marx αλλά και τα πρώτα σημάδια της μετάβασης από την πολιτική οικονομία στην οικονομική θεωρία.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ - ΟΙΚ3306

Σκοπός Μαθήματος

Η οικονομική ιστορία σχετίζεται άρρηκτα με την κατανόηση των μεταβολών στο οικονομικό παρελθόν. Είναι μια θεωρητική και βασισμένη σε τεκμήρια προσέγγιση της ιστορίας. Η οικονομική ιστορία, ούσα ένα σχετικά νεαρό επιστημονικό πεδίο, χρησιμοποιεί έννοιες, θεωρητικά σχήματα και μεθόδους των ευρύτερων κοινωνικών επιστημών ερευνώντας ζητήματα όπως η οικονομική ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων, τα αίτια των πληθυσμιακών μεταβολών και της μετανάστευσης, οι βαθύτερες αφορμές των οικονομικών κρίσεων, τα οικονομικά και κοινωνικά συμπαρομαρτούντα των πολέμων, ο ρόλος της εκπαίδευσης και του ανθρώπινου κεφαλαίου στην οικονομική αλλαγή αλλά και η σημασία των θεσμών, των ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων και των κοινωνικών σχέσεων στη μακρά διάρκεια (longue durée). Αυταπόδεικτα, η οικονομική ιστορία είναι ένα διεπιστημονικό πεδίο το οποίο εδράζεται επιστημολογικά στη σύνθεση θεωρίας και ιστορίας.

Το μάθημα έχει σκοπό να περιγράψει την ιστορική διαδικασία εξέλιξης του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής ερμηνεύοντας την γένεση του εμπορικού καπιταλισμού κατά τη μετάβαση από τις φεουδαλικές σχέσεις παραγωγής, προσεγγίζοντας τις απαρχές της 'Βιομηχανικής Επανάστασης' αλλά και τις οικονομικές-κοινωνικές αλλαγές που αυτή επέφερε κατά τη διάδοσή της. Παράλληλα εξετάζεται η Μεγάλη Ύφεση του τελευταίου τετάρτου του 19ου αιώνα αλλά και οι οικονομικές διακυμάνσεις του 'σύντομου' εικοστού αιώνα. Ο κυριότερος στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση με τις κεντρικές έννοιες και τις μεθόδους της οικονομικής ιστορίας ως εργαλείου της σύγχρονης οικονομικής σκέψης και της κατανόησης της σύγχρονης οικονομικής πραγματικότητας.

Απαιτούμενες γνώσεις

Το μάθημα αυτό δεν προϋποθέτει κατανόηση άλλων μαθημάτων που διδάσκονται στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών.

Μαθησιακά Αποτελέσματα και Γενικές Ικανότητες

Με την ολοκλήρωση των διαλέξεων οι φοιτητές θα πρέπει:

- Να έχουν κατανοήσει εις βάθος τα ιστορικά θεμέλια του καπιταλισμού αλλά και να είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται τις μεταλλαγές του κεφαλαιοκρατικού συστήματος παραγωγής στη 'μακρά διάρκεια'.
- Να αντιλαμβάνονται τη μετάβαση από τον εμπορικό, στον βιομηχανικό και στον χρηματοπιστωτικό καπιταλισμό.
- Να είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται το ρόλο του ιστορικού, γεωγραφικού και υλικού στοιχείου στις οικονομικές διακυμάνσεις.
- Να έχουν κατανοήσει τη σχέση στατιστικής και οικονομικής ιστορίας αλλά και να έχουν εξοικειωθεί με έννοιες όπως η συγκριτική οικονομική ιστορία, η ολική ιστορία, η δημογραφία, η μικροϊστορία κ.α.
- Να αντιληφθούν τη σημασία της οικονομικής ιστορίας στη διαμόρφωση της οικονομικής θεωρίας

Τρόπος αξιολόγησης

Το μάθημα θα εξεταστεί γραπτώς στο τέλος του εξαμήνου με ερωτήσεις ανοικτού τύπου ενώ θα δοθεί και η δυνατότητα εκπόνησης (προαιρετικών) γραπτών εργασιών κατά τη διάρκεια των διαλέξεων. Ο βαθμός της εργασίας θα συνυπολογιστεί κατά 30% στην

εξαγωγή του τελικού βαθμού, αν και εφόσον είναι υψηλότερος του αντίστοιχου βαθμού του τελικού διαγωνίσματος.

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Βασικό εγχειρίδιο

Tuma, E. (1999). **Ευρωπαϊκή Οικονομική Ιστορία (Τόμοι I και II)**, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Landes, D. (2005). **Ο Πλούτος και η Φτώχεια των Εθνών**, Εκδόσεις Λιβάνη, Αθήνα.

Heilbroner, R. and Milberg, W. (2010). **Η Γένεση της Οικονομικής Κοινωνίας**, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).

Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
52	0	88	140

Διαλέξεις

1η, 2η Εβδομάδα: Η Γέννηση της Οικονομικής Ιστορίας και η Εξέλιξη του Οικονομικού Ιστορικών

Στην συγκεκριμένη ενότητα παρουσιάζονται διάφοροι ορισμοί της οικονομικής ιστορίας ενώ εγγράφονται τα οφέλη που δύναται να αποκομίσει ο οικονομολόγος από τη μελέτη της. Επίσης, στην πρώτη θεματική, θα εξεταστεί η εξέλιξη της οικονομικής ιστορίας ως ξεχωριστό ακαδημαϊκό πεδίο όπως αυτή αναδύθηκε στα τέλη του δεκάτου ενάτου αιώνα μέχρι και εξελίχθηκε μέχρι σήμερα. Στη βάση αυτή, εξετάζεται ο πρώτος εμπειρισμός των πρώτων ιστορικών οικονομολόγων (historical economists), το debate μεταξύ των ουδετεριστών (neutrals) και των ρεφορμιστών (reformists) οικονομικών ιστορικών, η παράδοση των Annales, η μαρξιστική παράδοση στην ιστορία, η κλειομετρική επανάσταση της δεκαετίας του 1960 αλλά και η ύστερη συμβολή των νέων θεσμικών οικονομικών στην επιστήμη της οικονομικής ιστορίας. Στη θεματική αυτή θα εξεταστεί η συμβολή της στατιστικής στην οικονομική ιστορία (cliometrics) ενώ θα δοθεί έμφαση στην συγκριτική οικονομική ιστορία (comparative economic history).

3η Εβδομάδα: Το Ζήτημα της Μετάβασης από τη Φεουδαρχία στον Καπιταλισμό

Στην συγκεκριμένη θεματική μελετάται η (ιστορική) διαδικασία αποσύνθεσης του μεσαιωνικού συστήματος παραγωγής και η μεταστοιχείωση των παραγωγικών δυνάμεων σε (νέα) κεφαλαιοκρατική βάση. Εξετάζεται η ιστοριογραφική παράδοση του Henri Pirenne, σύμφωνα με την οποία παρουσιάζεται η ιστορική διεργασία με την οποία η αναθέρμανση του εσωτερικού και του εξωτερικού εμπορίου, η αναζωογόνηση των

ευρωπαϊκών πόλεων και ο θεσμικός μετασχηματισμός λειτούργησαν ευνοϊκά για την ανάδυση ενός πρώιμου εμπορικού καπιταλισμού ο οποίος έθεσε και τα θεμέλια της Βιομηχανικής Επανάστασης στα τέλη του δεκάτου ογδούτου αιώνα. Εξετάζεται η διαδικασία με την οποία η (σταδιακή) εκμίσθωση των γαιών του άρχοντα στους καλλιεργητές επέτρεψε τη μετατροπή του δουλοπάροικου σε ενοικιαστή αγρότη, γεγονός που αποτέλεσε την απαρχή του μετασχηματισμού των παραγωγικών σχέσεων στην ύπαιθρο και την συνακόλουθη εμπορική και αστική έκρηξη. Για την κατανόηση της μετάβασης από τη φεουδαρχία στον καπιταλισμό εξετάζονται οι θεάσεις οικονομολόγων όπως οι Maurice Dobb, Paul Sweezy, Rodney Hilton, Christopher Hill, Kohachiro Takahashi και Robert Brenner. Επίσης εξετάζονται οι βασικές μορφές οργάνωσης της παραγωγής πριν τη βιομηχανική επανάσταση δηλαδή οι συντεχνίες και το σύστημα ανάθεσης της παραγωγής (Putting Out System).

4η, 5η, 6η Εβδομάδα: Η Βιομηχανική Επανάσταση και οι Συνθήκες Μεταλλαγής του Τρόπου Παραγωγής στην Αγγλία του 18ου Αιώνα

Στη συγκεκριμένη θεματική εξετάζεται η Βιομηχανική Επανάσταση, όπου από τα 1780 και για πρώτη φορά στην ιστορία, λύθηκαν τα δεσμά των παραγωγικών δυνάμεων και πλέον οι κοινωνίες θα μπορούσαν να επιτύχουν τον συνεχή, ταχύ και απεριόριστο πολλαπλασιασμό των ανθρώπων, των αγαθών και των κεφαλαίων. Επιχειρείται να αναδειχθεί ο τρόπος με τον οποίο το θεσμικό πλαίσιο και η κατανομή των ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων στην Αγγλία αποτέλεσαν τον 'βατήρα' της αέναης οικονομικής ανάπτυξης. Επιπρόσθετα, εξετάζεται πως ο μετασχηματισμός της γαιοκτησίας, μέσα από τους Νόμους περί περιφράξεων (Enclosure Acts) στα 1760-1830 οδήγησε σε μια γεωργική παραγωγή που ήταν προσανατολισμένη στην αγορά και δεν ήταν πια φεουδαλική. Η αποσύνθεση του 'συστήματος ανάθεσης' (putting out system) και η ανάδυση της μανιφακτούρας κρυσταλλώνουν τους παραγωγικούς μετασχηματισμούς της Βιομηχανικής Επανάστασης. Η ανάπτυξη της βαμβακοβιομηχανίας, το (ελεύθερο) αποικιακό εμπόριο και ο εγχρηματισμός της οικονομίας κατέστησαν την βρετανική εκδοχή για την οικονομική ανάπτυξη ως την κυριότερη εκδοχή για τον 'πλούτο των εθνών'. Στη συγκεκριμένη ενότητα εξετάζονται οι θεωρίες που ανέπτυξαν επιφανείς (κλασικοί) οικονομολόγοι και ιστορικοί της οικονομίας (historical economists) δίνοντας έμφαση στην έννοια των σταδίων οικονομικής ανάπτυξης (stages theory). Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στο έργο του Arnold Toynbee (1884), Διαλέξεις για τη Βιομηχανική Επανάσταση, το οποίο αποτέλεσε το locus classicus για την περίοδο.

7η, 8η Εβδομάδα: Προς ένα Βιομηχανικό Κόσμο: Η Διάδοση της Βιομηχανικής Επανάστασης στην Ευρώπη τον 19ο Αιώνα

Στη θεματική αυτή εξετάζονται οι τρεις θεμελιώδεις μεταβολές που υπέστη ο δυτικός κόσμος κατά τον πρώιμο μακρύ δέκατο ένατο αιώνα και συνδυάστηκαν με τη διάδοση των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής. Καταρχάς, η 'δημογραφική έκρηξη' ήταν εντυπωσιακή και δημιούργησε μια νεαρή εργατική δύναμη και περισσότερους καταναλωτές τονώνοντας την ενεργό ζήτηση. Δεύτερον, η βελτίωση των επικοινωνιών ήταν αυταπόδεικτη και συμπυκνώνεται στην 'σιδηροδρομική εκτίναξη' που αποτέλεσε και το λαμπερότερο αποτύπωμα της βιομηχανικής επανάστασης. Τέλος, η αύξηση του όγκου του εμπορίου και η έκρηξη της μετανάστευσης. Αυτές οι μεταβολές δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για τη διάδοση των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής. Επιπρόσθετα, εξετάζεται η περίπτωση της Γαλλίας, οι ΗΠΑ -που κατέγραψαν την δυναμικότερη εκδοχή της οικονομικής ανάπτυξης μετά τον Εμφύλιο Πόλεμο του 1861-1865- και η Ρωσία, η οποία μετά τη 'Χειραφέτηση' παρουσιάζεται ως άλλος ένας επίδοξος γίγαντας της παγκόσμιας οικονομίας. Στην συγκεκριμένη θεματική μελετάται η κυριότερη συνέπεια της εκβιομηχάνισης, δηλαδή ο βαθύς και στέρεος διαχωρισμός μεταξύ 'προηγμένων' και 'υπανάπτυκτων' χωρών με τις δεύτερες, κάτω από την πίεση των δυτικών εισαγωγών και εξαγωγών αλλά και τη στρατιωτική πίεση των πρώτων να τις μετατρέπουν σε οικονομίες εξαρτημένες από τη Δύση. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάζονται και οι βασικές μορφές νομισματικής συνεργασίας με ιδιαίτερη έμφαση στη Λατινική Νομισματική Ένωση.

9η, 10η Εβδομάδα: Οι Κοινωνικές και οι Πολιτικές Μεταβολές στην Ευρώπη του 19ου Αιώνα

Στη συγκεκριμένη ενότητα εξετάζονται οι εκρηκτικές διαστάσεις που πήραν ο οικονομικός μετασχηματισμός και η οικονομική ανάπτυξη των χωρών μεταξύ του 1848 και των αρχών της δεκαετίας του 1870. Είναι η περίοδος της 'ανάπτυξης του κεφαλαίου' καθώς ο κόσμος έγινε καπιταλιστικός και μια μειοψηφία 'ανεπτυγμένων' χωρών έγιναν βιομηχανικές οικονομίες. Αυτός ο μετασχηματισμός προκάλεσε μια σειρά από πολιτικές και κοινωνικές μεταβολές οι οποίες ήταν κατακλυσμιαίες. Μια από τις βασικές μεταβολές ήταν η εμπέδωση του έθνους-κράτους, το οποίο ενισχύεται σε παράλληλο επίπεδο με την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας. Επιπρόσθετα, εξετάζεται το 'Κοινωνικό Ζήτημα' δηλαδή οι κοινωνικές συνέπειες του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής όπως η παιδική και η γυναικεία εργασία αλλά και τα ανάστροφα απότοκα της εκβιομηχάνισης (inverse consequences of Industrial Revolution). Η αστικοποίηση, γνήσιο τέκνο της εκβιομηχάνισης, εντείνεται στα μέσα του δεκάτου ενάτου αιώνα και δημιουργεί τις μεγάλες πόλεις του σύγχρονου δυτικού κόσμου. Η εργατική τάξη, που αποτελεί επίσης αντανάκλαση της περιόδου αυτής, διαμένει στις φτωχογειτονιές των μεγάλων πόλεων και συνεχίζει να έχει υψηλά ποσοστά θνησιμότητας. Οι μεγάλες πόλεις συνέχιζαν να καταβροχθίζουν τα φτωχότερα στρώματα τους ανασύροντας το 'μαλθουσιανό κίνδυνο'. Είναι η περίοδος όπου η 'μαζική κουλτούρα' αρχίζει να διαμορφώνεται καθώς όσο οι λαϊκοί άνθρωποι εγκλιματίζονται στην αστική ζωή, τα παλιά ήθη και έθιμα που είχαν φέρει μαζί τους από την ύπαιθρο ή την προβιομηχανική πόλη χάνουν τη σημασία τους και γίνονται σταδιακά ανεφάρμοστα. Τέλος, στη συγκριμένη θεματική θα αναδειχθεί η ανάδυση ιδεών του γαλλικού ουτοπισμού, του μαρξισμού και του αναρχισμού που αμφισβητούν την 'καθολικότητα' των φιλελεύθερων ιδεωδών.

11η Εβδομάδα: Η Ανάδυση του Προστατευτισμού και η Απαρχή της Εποχής των Αυτοκρατοριών

Η πρωτοκαθεδρία της Βρετανίας στο παγκόσμιο εμπόριο, η Μεγάλη Ύφεση του ύστερου τετάρτου του δεκάτου ενάτου αιώνα και η εξαθλίωση μεγάλου μέρους των φτωχότερων στρωμάτων προκάλεσε μια ανοιχτή αμφισβήτηση του laissez faire που αποτέλεσε την ιδεολογική προμετωπίδα της 'εποχής του κεφαλαίου'. Στη συγκεκριμένη θεματική εξετάζεται ο γενικευμένος αποπληθωρισμός της περιόδου 1873-1896 και πως αυτός οδήγησε στη γενικευμένη συμπίεση των ποσοστών κέρδους καθώς το κόστος παραγωγής δεν ήταν τόσο ελαστικό όσο οι τιμές των προϊόντων. Ουσιαστικά, η Μεγάλη Ύφεση έθεσε τέρμα στη μακρά περίοδο κυριαρχίας του οικονομικού φιλελευθερισμού, αφού αρχής γενομένης από τη Γερμανία, την Ιταλία και τις ΗΠΑ, οι προστατευτικοί δασμοί έγιναν σταθερό χαρακτηριστικό του διεθνούς εμπορίου. Πέρα από την Βρετανία, η οποία ήταν σταθερός υπέρμαχος του ελεύθερου εμπορίου, ούσα η μεγαλύτερη εξαγωγός κεφαλαίου, 'αόρατων' χρηματοπιστωτικών και εμπορικών υπηρεσιών, καθώς και υπηρεσιών μεταφοράς, όλες οι υπόλοιπες χώρες υιοθετούσαν επιθετικά (ή διστακτικά) δασμολόγια. Είναι η περίοδος όπου τα κείμενα του Friedrich List, του Charles Carey και του Gustav Schmoller γίνονται οι επίσημες απολογίες του οικονομικού προστατευτισμού και ασκούν κριτική στα κείμενα της σχολής του Manchester. Είναι η περίοδος κατά τη διάρκεια της οποίας, παρά τη διεύρυνση της παγκόσμιας αγοράς, νέες αυτοκρατορίες αναδύονται προετοιμάζοντας το έδαφος για τις πολεμικές συρράξεις του εικοστού αιώνα.

12η Εβδομάδα: Μεσοπόλεμος, Οικονομικές Διακυμάνσεις και το Κραχ του '29

Στη συγκριμένη θεματική εξετάζονται οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις της περιόδου του μεσοπολέμου η οποία εγγράφεται ιστοριογραφικά ως μια από τις πλέον αντιφατικές περιόδους της ευρωπαϊκής οικονομικής ιστορίας. Ειδικότερα, η δεκαετία του 1920 χαρακτηρίζεται από πληθώρα οικονομικών ιστορικών ως θορυβώδης. Οι οικονομικές καταστροφές του πρώτου παγκοσμίου πολέμου επουλώθηκαν μόλις το 1924. Το αμερικάνικο Κραχ του 1929 ανέστρεψε το πρίσμα της κυρίαρχης οικονομικής θεωρίας και οικονομικής πολιτικής αφού οι οικονομικές ιδέες του J.M. Keynes επέδρασαν στο σώμα της δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής. Με τη δημοσίευση της Γενικής Θεωρίας

(1936) η νεοκλασική θεωρία δέχεται ένα ισχυρό πλήγμα καθώς, τονίζοντας τη σημασία της ενεργούς ζήτησης και των αυξημένων (κρατικών) δαπανών, ο Keynes αμφισβητεί τη σημασία της φειδούς και της αποταμίευσης. Από την άλλη, οι οικονομικές διακυμάνσεις επιφέρουν σημαντικές επιπτώσεις στο πολιτικό εποικοδόμημα καθώς χώρες όπως η Ιταλία, η Πορτογαλία και η Γερμανία βαδίζουν, σε διαφορετικά χρονικά σημεία του μεσοπολέμου, προς το φασισμό ενώ και η Σοβιετική Ένωση ξεκινώντας από το 1917 το σοσιαλιστικό πείραμα αναζητά, ως το 1930 τουλάχιστον, τον καταλληλότερο δρόμο προς το σοσιαλισμό. Οι οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις προκάλεσαν σημαντικές κοινωνικές και πολιτισμικές μεταβολές. Η αστικοποίηση εντείνεται, οι γυναίκες εντάσσονται (εντονότερα) στο παγκόσμιο εργατικό δυναμικό, κατοχυρώνονται τα δικαιώματα των εργαζομένων, οι προκαταλήψεις, η ξενοφοβία και οι διακρίσεις ενισχύονται και συνυπάρχουν με νέες μορφές ψυχαγωγίας όπως ο κινηματογράφος.

13η Εβδομάδα: Το 'Οικονομικό Θαύμα' της Περιόδου 1945-1973 και η Μονεταριστική Αντεπανάσταση της Δεκαετίας του 1980

Στη συγκριμένη θεματική εξετάζεται η ευρύτερη περίοδος η 'εποχή των άκρων' δηλαδή 1944-1989, η οποία και θα μπορούσε (εύλογα) να χωριστεί σε δυο υποπεριόδους, καθεμιά από τις οποίες έχει και τα δικά της χαρακτηριστικά. Πιο συγκεκριμένα, η περίοδος από το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του 1970 θα μπορούμε να χαρακτηριστεί ως η 'χρυσή εποχή' του παγκόσμιου καπιταλισμού η οποία και σφραγίζεται από την κυριαρχία του 'κεϊνσιανισμού', του σχεδίου Μάρσαλ και της κρατικής παρέμβασης στην οικονομία. Η περίοδος μετά την αυγή της δεκαετίας του 1970 χαρακτηρίζεται από την παλινόρθωση των νεοφιλελεύθερων πολιτικών και αντιλήψεων μέσω της Σχολής του Σικάγο. Η οικονομική πολιτική κινείται κάτω από αντί-πληθωριστικές διαθλάσεις επηρεάζοντας το σύνολο των θεσμικών μεταβολών της περιόδου αυτής. Μια βασική δομική μεταβολή της σύντομης 'εποχής των άκρων' είναι η ανάδυση του κράτους πρόνοιας ως μια βασική διάσταση του 'Κοινωνικού συμβολαίου' και η εμφάνιση της ευρωπαϊκής ενοποίησης εν μέσω ιδεολογικών συγκρούσεων και πολιτικών αντιπαράθεσεων.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ I - ΟΙΚ2306

Σκοπός Μαθήματος

Η οικονομική ιστορία σχετίζεται άρρηκτα με την κατανόηση των μεταβολών στο οικονομικό παρελθόν. Είναι μια θεωρητική, και βασισμένη σε τεκμήρια, προσέγγιση της ιστορίας. Η οικονομική ιστορία, ούσα ένα σχετικά νεαρό επιστημονικό πεδίο, χρησιμοποιεί έννοιες, θεωρητικά σχήματα και μεθόδους των ευρύτερων κοινωνικών επιστημών ερευνώντας ζητήματα όπως η οικονομική ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων, τα αίτια των πληθυσμιακών μεταβολών και της μετανάστευσης, οι βαθύτερες αφορμές των οικονομικών κρίσεων, τα οικονομικά και κοινωνικά συμπαρομαρτούντα των πολέμων, ο ρόλος της εκπαίδευσης και του ανθρωπίνου κεφαλαίου στην οικονομική αλλαγή αλλά και η σημασία των θεσμών, των ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων και των κοινωνικών σχέσεων στη μακρά διάρκεια (longue durée). Αυταπόδεικτα, η οικονομική ιστορία είναι ένα διεπιστημονικό πεδίο το οποίο εδράζεται επιστημολογικά στη σύνθεση θεωρίας και ιστορίας. Το μάθημα έχει σκοπό να περιγράψει την ιστορική διαδικασία εξέλιξης του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής ερμηνεύοντας την γένεση του εμπορικού καπιταλισμού κατά τη μετάβαση από τις φεουδαλικές σχέσεις παραγωγής, προσεγγίζοντας τις απαρχές της 'Βιομηχανικής Επανάστασης' αλλά και τις οικονομικές/κοινωνικές αλλαγές που αυτή επέφερε με τη διάδοση της. Παράλληλα εξετάζεται η Μεγάλη Ύφεση του τελευταίου τετάρτου του 19ου αιώνα αλλά και οι οικονομικές διακυμάνσεις των πρώιμων χρόνων του 'σύντομου' εικοστού αιώνα. Ο κυριότερος στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση με τις κεντρικές έννοιες και τις μεθόδους της οικονομικής ιστορίας ως εργαλείου της σύγχρονης οικονομικής σκέψης και της κατανόησης της σύγχρονης οικονομικής πραγματικότητας.

Διδάσκοντες

Καρδάσης Βασίλης

Απαιτούμενες γνώσεις

Το μάθημα δεν προϋποθέτει κατανόηση άλλων μαθημάτων που διδάσκονται στο τμήμα.

Μαθησιακά Αποτελέσματα και Γενικές Ικανότητες

Με την ολοκλήρωση των διαλέξεων οι φοιτητές θα πρέπει:

- Να έχουν κατανοήσει εις βάθος τα ιστορικά θεμέλια του καπιταλισμού αλλά και να είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται τις μεταλλαγές του κεφαλαιοκρατικού συστήματος παραγωγής κατά τη 'μακρά διάρκεια'.
- Να αντιλαμβάνονται τη μετάβαση από τον εμπορικό, στο βιομηχανικό και τέλος στο χρηματοπιστωτικό καπιταλισμό.
- Να είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται το ρόλο του ιστορικού, γεωγραφικού και υλικού στοιχείου στις οικονομικές διακυμάνσεις.
- Να έχουν κατανοήσει τη σχέση στατιστικής και οικονομικής ιστορίας αλλά και να έχουν εξοικειωθεί με έννοιες όπως η συγκριτική οικονομική ιστορία, η ολική ιστορία, η δημογραφία, η μικροϊστορία κ.α.
- Να αντιληφθούν τη σημασία της οικονομικής ιστορίας στη διαμόρφωση της οικονομικής θεωρίας.

Τρόπος αξιολόγησης

Το μάθημα θα εξεταστεί γραπτώς στο τέλος του εξαμήνου με ερωτήσεις ανοικτού τύπου ενώ θα δοθεί και η δυνατότητα εκπόνησης (προαιρετικών) γραπτών εργασιών κατά τη διάρκεια των διαλέξεων. Ο βαθμός της εργασίας θα συνυπολογιστεί κατά 30% στην εξαγωγή του τελικού βαθμού, αν και εφόσον είναι υψηλότερος του αντίστοιχου βαθμού του τελικού διαγωνίσματος.

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Βασικό εγχειρίδιο

Heilbroner, R. and Mildberg, W. (2010). **Η Γένεση της Οικονομικής Κοινωνίας**, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Hobsbawm, E. (1990). **Η Εποχή των Επαναστάσεων, 1789-1848**, Εκδόσεις MIET, Αθήνα.

Tuma, E. (1999). **Ευρωπαϊκή Οικονομική Ιστορία (τόμοι I και II)**, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).

Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
52	0	88	140

Διαλέξεις

1η-2η Εβδομάδα: Η γέννηση της οικονομικής ιστορίας και η εξέλιξη του οικονομικού ιστορείν

- Στις δυο πρώτες εβδομάδες παρουσιάζονται οι διάφοροι ορισμοί της οικονομικής ιστορίας ενώ αναδεικνύονται τα οφέλη που δύναται να αποκομίσει ο οικονομολόγος από τη μελέτη της. Επίσης, στις πρώτες διαλέξεις, θα εξεταστεί η εξέλιξη της οικονομικής ιστορίας ως ξεχωριστό ακαδημαϊκό πεδίο όπως αυτή αναδύθηκε από τα τέλη του δεκάτου ενάτου αιώνα μέχρι και σήμερα. Στη βάση αυτή, εξετάζεται ο πρώιμος εμπειρισμός των πρώτων ιστορικών οικονομολόγων (historical economists), το debate μεταξύ των ουδετεριστών (neutrals) και των ρεφορμιστών (reformists) οικονομικών ιστορικών, η παράδοση των Annales, η μαρξιστική παράδοση στην ιστορία, η κλειομετρική επανάσταση της δεκαετίας του 1960 αλλά και η ύστερη συμβολή των νέων θεσμικών οικονομικών στην επιστήμη της οικονομικής ιστορίας. Στις διαλέξεις αυτές αυτή θα εξεταστεί η συμβολή της στατιστικής στην οικονομική ιστορία (cliometrics) ενώ τέλος θα δοθεί έμφαση στην συγκριτική οικονομική ιστορία (comparative economic history).

3η Εβδομάδα: Το ζήτημα της μετάβασης από τη φεουδαρχία στον καπιταλισμό

- Στην συγκεκριμένη θεματική μελετάται η (ιστορική) διαδικασία αποσύνθεσης του μεσαιωνικού συστήματος παραγωγής και η μεταστοιχείωση των παραγωγικών δυνάμεων σε (νέα) κεφαλαιοκρατική βάση. Εξετάζεται η ιστοριογραφική παράδοση του Henri Pirenne και παρουσιάζεται η ιστορική διεργασία με την οποία η αναθέρμανση του εσωτερικού και του εξωτερικού εμπορίου, η αναζωογόνηση των ευρωπαϊκών πόλεων και ο θεσμικός μετασχηματισμός λειτούργησαν ευνοϊκά για την ανάδυση ενός πρώιμου εμπορικού καπιταλισμού ο οποίος και έθεσε και τα θεμέλια της Βιομηχανικής Επανάστασης στα τέλη του δεκάτου ογδόου αιώνα. Παράλληλα εξετάζεται η διαδικασία με την οποία η (σταδιακή) εκμίσθωση των γαιών του άρχοντα στους καλλιεργητές επέτρεψε τη σταδιακή μετατροπή του δουλοπάροικου σε ενοικιαστή αγρότη, γεγονός που αποτέλεσε την απαρχή του μετασχηματισμού των παραγωγικών σχέσεων στην ύπαιθρο και την συνακόλουθη εμπορική και αστική έκρηξη. Για την κατανόηση της μετάβασης από τη φεουδαρχία στον καπιταλισμό εξετάζονται οι θεάσεις οικονομολόγων όπως οι Maurice Dobb, Paul Sweezy, Rodney Hilton, Christopher Hill, Kohachiro Takahashi και Robert Brenner. Επίσης παρουσιάζονται οι βασικές μορφές οργάνωσης της παραγωγής πριν τη βιομηχανική επανάσταση, δηλαδή οι συντεχνίες και το σύστημα ανάθεσης της παραγωγής (Putting Out System).

4η-6η Εβδομάδα: Η Βιομηχανική Επανάσταση και οι συνθήκες μεταλλαγής του τρόπου παραγωγής στην Αγγλία του 18ου αιώνα

- Στις τρεις επόμενες εβδομάδες εξετάζεται η Βιομηχανική Επανάσταση, όπου από τα 1780 και για πρώτη φορά στην ιστορία, λύθηκαν τα δεσμά των παραγωγικών δυνάμεων και πλέον οι κοινωνίες θα μπορούσαν να επιτύχουν τον συνεχή, ταχύ και απεριόριστο πολλαπλασιασμό των ανθρώπων, των αγαθών και των κεφαλαίων. Επιχειρείται να αναδειχθεί ο τρόπος με τον οποίο το θεσμικό πλαίσιο και η κατανομή των ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων στην Αγγλία αποτέλεσαν τον 'βατήρα' της αέναης οικονομικής ανάπτυξης κατά τον δέκατο ένατο αιώνα. Επιπρόσθετα, εξετάζεται πως ο μετασχηματισμός των δικαιωμάτων γαιοκτησίας, μέσα από τους Νόμους περί περιφράξεων (Enclosure Acts) στα 1760-1830, οδήγησε σε μια γεωργική παραγωγή που ήταν προσανατολισμένη στην αγορά και δεν ήταν πια φεουδαλική. Η αποσύνθεση του 'συστήματος ανάθεσης' (putting out system) και η ανάδυση της μανιφακτούρας κρυσταλλώνουν τους παραγωγικούς μετασχηματισμούς της Βιομηχανικής Επανάστασης. Η ανάπτυξη της βαμβakoβιομηχανίας, το (ελεύθερο) αποικιακό εμπόριο και ο εγχρηματισμός της οικονομίας κατέστησαν την βρετανική εκδοχή για την οικονομική ανάπτυξη ως την κυριότερη εκδοχή για τον 'πλούτο των εθνών'. Στη συγκεκριμένη ενότητα εξετάζονται οι θεωρίες που ανέπτυξαν επιφανείς (κλασικοί) οικονομολόγοι και ιστορικοί της οικονομίας (historical economists) δίνοντας έμφαση στην έννοια των σταδίων οικονομικής ανάπτυξης (stages theory). Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στο έργο του Arnold Toynbee (1884), Διαλέξεις για τη Βιομηχανική Επανάσταση, το οποίο αποτέλεσε το locus classicus για τη συγκεκριμένη περίοδο.

7η-8η Εβδομάδα: Προς ένα βιομηχανικό κόσμο: Η διάδοση της βιομηχανικής επανάστασης στην Ευρώπη τον 19ο αιώνα

- Στις δυο επόμενες εβδομάδες εξετάζονται οι τρεις θεμελιώδεις μεταβολές που υπέστη ο δυτικός κόσμος κατά τον πρώιμο μακρύ δέκατο ένατο αιώνα και συνδυάστηκαν με τη διάδοση των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής. Καταρχάς, η ‘δημογραφική έκρηξη’ που ήταν εντυπωσιακή δημιούργησε μια νεαρή εργατική δύναμη και περισσότερους καταναλωτές τονώνοντας την ενεργό ζήτηση. Δεύτερον, η βελτίωση των επικοινωνιών που συμπυκνώνεται στη ‘σιδηροδρομική εκτίναξη’ που αποτέλεσε και το λαμπερότερο αποτύπωμα της βιομηχανικής επανάστασης. Τέλος μελετάται η αύξηση του όγκου του εμπορίου και η έκρηξη της μετανάστευσης. Αυτές οι μεταβολές δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για τη διάδοση των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής. Επιπρόσθετα, εξετάζεται η περίπτωση της Γαλλίας, οι ΗΠΑ -που κατέγραψαν την δυναμικότερη εκδοχή της οικονομικής ανάπτυξης μετά τον Εμφύλιο Πόλεμο του 1861-1865- και η Ρωσία, η οποία μετά τη ‘Χειραφέτηση’ παρουσιάζεται ως άλλος ένας επίδοξος γίγαντας της παγκόσμιας οικονομίας. Στην συγκριμένη θεματική μελετάται η κυριότερη συνέπεια της εκβιομηχάνισης, δηλαδή ο βαθύς και στέρεος διαχωρισμός μεταξύ ‘προηγμένων’ και ‘υπανάπτυκτων’ χωρών με τις δεύτερες, κάτω από την πίεση των δυτικών εισαγωγών και εξαγωγών αλλά και τη στρατιωτική πίεση των πρώτων να τις μετατρέπουν σε οικονομίες εξαρτημένες από τη Δύση. Στο πλαίσιο αυτό, παρουσιάζονται και οι βασικές μορφές νομισματικής συνεργασίας με ιδιαίτερη έμφαση στη Λατινική Νομισματική Ένωση.

9η-10η εβδομάδα: Από τη Γαλλική Επανάσταση στις κοινωνικές και οι πολιτικές μεταβολές στην Ευρώπη του 19ου αιώνα

- Κατά την ένατη και δέκατη εβδομάδα παρουσιάζεται η Γαλλική Επανάσταση (1789) και πως αυτή συνετέλεσε στη μετάβαση προς από την μοναρχία στον εκδημοκρατισμό της Δυτικής Ευρώπης. Παρουσιάζονται τα απότοκα της μέχρι και το 1848 ενώ παράλληλα εξετάζονται οι εκρηκτικές διαστάσεις που πήραν ο οικονομικός μετασχηματισμός και η οικονομική ανάπτυξη των χωρών μεταξύ του 1848 και των αρχών της δεκαετίας του 1870. Είναι η περίοδος της ‘ανάπτυξης του κεφαλαίου’ καθώς ο κόσμος έγινε καπιταλιστικός και μια μειοψηφία ‘ανεπτυγμένων’ χωρών έγιναν βιομηχανικές οικονομίες. Αυτός ο μετασχηματισμός προκάλεσε μια σειρά από πολιτικές και κοινωνικές μεταβολές οι οποίες ήταν κατακλυσμιαίες. Μια από τις βασικές μεταβολές ήταν η εμπέδωση του έθνους-κράτους, το οποίο ενισχύεται σε παράλληλο επίπεδο με την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας. Επιπρόσθετα, εξετάζεται το ‘Κοινωνικό Ζήτημα’ δηλαδή οι κοινωνικές συνέπειες του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής όπως η παιδική και η γυναικεία εργασία αλλά και τα αρνητικά απότοκα της εκβιομηχάνισης. Η αστικοποίηση, γνήσιο τέκνο της εκβιομηχάνισης, εντείνεται στα μέσα του δέκατου ενάτου αιώνα και δημιουργεί τις μεγάλες πόλεις του σύγχρονου δυτικού κόσμου. Η εργατική τάξη, που αποτελεί επίσης αντανάκλαση της περιόδου αυτής, διαμένει στις φτωχογειτονιές των μεγάλων πόλεων και συνεχίζει να έχει υψηλά ποσοστά θνησιμότητας. Οι μεγάλες πόλεις συνέχιζαν να καταβροχθίζουν τα φτωχότερα στρώματα τους ανασύροντας το ‘μαλθουσιανό κίνδυνο’. Είναι η περίοδος όπου η ‘μαζική κουλτούρα’ αρχίζει να διαμορφώνεται καθώς όσο οι λαϊκοί άνθρωποι εγκλιματίζονται στην αστική ζωή, τα παλιά ήθη και έθιμα που είχαν φέρει μαζί τους από την ύπαιθρο ή την προβιομηχανική πόλη χάνουν τη σημασία τους και γίνονται σταδιακά ανεφάρμοστα. Τέλος, στη συγκριμένη θεματική θα αναδειχθεί η

ανάδυση ιδεών του γαλλικού ουτοπισμού, του μαρξισμού και του αναρχισμού που αμφισβητούν την 'καθολικότητα' των φιλελεύθερων ιδεωδών.

11η εβδομάδα: Η ανάδυση του προστατευτισμού και η απαρχή της εποχής των αυτοκρατοριών

- Η πρωτοκαθεδρία της Βρετανίας στο παγκόσμιο εμπόριο, η Μεγάλη Ύφεση του ύστερου τετάρτου του δεκάτου ενάτου αιώνα και η εξαθλίωση μεγάλου μέρους των φτωχότερων στρωμάτων προκάλεσε μια ανοιχτή αμφισβήτηση του *laissez faire* που αποτέλεσε την ιδεολογική προμετωπίδα της 'εποχής του κεφαλαίου'. Στη συγκεκριμένη διάλεξη εξετάζεται ο γενικευμένος αποπληθωρισμός της περιόδου 1873-1896 και πως αυτός οδήγησε στη γενικευμένη συμπίεση των ποσοστών κέρδους αφού το κόστος παραγωγής δεν ήταν τόσο ελαστικό όσο οι τιμές των προϊόντων. Ουσιαστικά, η Μεγάλη Ύφεση έθεσε τέρμα στη μακρά περίοδο κυριαρχίας του οικονομικού φιλελευθερισμού, αφού αρχής γενομένης από τη Γερμανία, την Ιταλία και τις ΗΠΑ, οι προστατευτικοί δασμοί έγιναν σταθερό χαρακτηριστικό του διεθνούς εμπορίου. Πέρα από την Βρετανία, η οποία ήταν σταθερός υπέρμαχος του ελευθέρου εμπορίου, ούσα η μεγαλύτερη εξαγωγός κεφαλαίου, 'αόρατων' χρηματοπιστωτικών και εμπορικών υπηρεσιών, καθώς και υπηρεσιών μεταφοράς, όλες οι υπόλοιπες χώρες υιοθετούσαν επιθετικά (ή διστακτικά) δασμολογία. Είναι η περίοδος όπου τα κείμενα του Friedrich List, του Charles Carey και του Gustav Schmoller γίνονται οι επίσημες απολογίες του οικονομικού προστατευτισμού και ασκούν κριτική στα κείμενα της φιλελεύθερης σχολής του Manchester. Είναι η περίοδος κατά τη διάρκεια της οποίας, παρά τη διεύρυνση της παγκόσμιας αγοράς, νέες αυτοκρατορίες αναδύονται προετοιμάζοντας το έδαφος για τις πολεμικές συρράξεις του εικοστού αιώνα.

12η εβδομάδα: Μεσοπόλεμος, οικονομικές διακυμάνσεις και το Κραχ του '29

- Στη συγκριμένη διάλεξη εξετάζονται οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις της περιόδου του μεσοπολέμου η οποία εγγράφεται ιστοριογραφικά ως μια από τις πλέον αντιφατικές περιόδους της ευρωπαϊκής οικονομικής ιστορίας. Ειδικότερα, η δεκαετία του 1920 χαρακτηρίζεται από πληθώρα οικονομικών ιστορικών ως θορυβώδης. Οι οικονομικές καταστροφές του πρώτου παγκοσμίου πολέμου επουλώθηκαν μόλις το 1924. Το αμερικάνικο Κραχ του 1929 ανέστρεψε το πρίσμα της κυρίαρχης οικονομικής θεωρίας και οικονομικής πολιτικής αφού οι οικονομικές ιδέες του J.M. Keynes επέδρασαν στο σώμα της δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής. Με τη δημοσίευση της Γενικής Θεωρίας (1936) η νεοκλασική θεωρία δέχεται ένα ισχυρό πλήγμα καθώς, τονίζοντας τη σημασία της ενεργούς ζήτησης και των αυξημένων (κρατικών) δαπανών, ο Keynes αμφισβητεί τη σημασία της φειδούς και της αποταμίευσης. Από την άλλη, οι οικονομικές διακυμάνσεις επιφέρουν σημαντικές επιπτώσεις στο πολιτικό εικοδοδόμημα καθώς χώρες όπως η Ιταλία, η Πορτογαλία και η Γερμανία βαδίζουν, σε διαφορετικά χρονικά σημεία του μεσοπολέμου, προς το φασισμό ενώ και η Σοβιετική Ένωση ξεκινώντας από το 1917 το σοσιαλιστικό πείραμα αναζητά, ως το 1930 τουλάχιστον, τον καταλληλότερο δρόμο προς το σοσιαλισμό. Οι οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις προκάλεσαν σημαντικές κοινωνικές και πολιτισμικές μεταβολές. Η αστικοποίηση εντείνεται, οι γυναίκες εντάσσονται (εντονότερα) στο διεθνή καταμερισμό εργασίας, κατοχυρώνονται τα δικαιώματα των

εργαζομένων, οι προκαταλήψεις, η ξενοφοβία και οι διακρίσεις ενισχύονται και συνυπάρχουν με νέες μορφές ψυχαγωγίας όπως ο κινηματογράφος, η όπερα κ.λπ..

13η εβδομάδα: Το 'Οικονομικό Θαύμα' της Περιόδου 1945-1973 και η Μονεταριστική Αντεπανάσταση της Δεκαετίας του 1980

- Στη συγκριμένη εβδομάδα εξετάζεται η ευρύτερη περίοδος η 'εποχή των άκρων' δηλαδή 1944-1989, η οποία και θα μπορούσε (εύλογα) να χωριστεί σε δυο υποπεριόδους, καθεμιά από τις οποίες έχει και τα δικά της ιδιάζοντα γνωρίσματα. Πιο συγκεκριμένα, η περίοδος από το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του 1970 θα μπορούμε να χαρακτηριστεί ως η 'χρυσή εποχή' του παγκόσμιου καπιταλισμού η οποία και σφραγίζεται από την κυριαρχία του 'κεύνσιανισμού', του σχεδίου Μάρσαλ και της κρατικής παρέμβασης στην οικονομία. Η περίοδος μετά την αυγή της δεκαετίας του 1970 χαρακτηρίζεται από την παλινόρθωση των νεοφιλελεύθερων πολιτικών και αντιλήψεων μέσω της Σχολής του Σικάγο. Η οικονομική πολιτική κινείται κάτω από αντίπληθωριστικές διαθλάσεις επηρεάζοντας το σύνολο των θεσμικών μεταβολών της περιόδου αυτής. Μια βασική δομική μεταβολή της σύντομης 'εποχής των άκρων' είναι η ανάδυση του κράτους πρόνοιας ως μια βασική διάσταση του 'Κοινωνικού συμβολαίου' και η εμβάθυνση της ευρωπαϊκής ενοποίησης εν μέσω ιδεολογικών συγκρούσεων και πολιτικών αντιπαραθέσεων.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ - ΣΚΕ3305

Σκοπός Μαθήματος

Διερευνώνται ζητήματα της μεθοδολογικής συγκρότησης των κοινωνικών επιστημών σε ιστορικό χρόνο λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες, τη θέση των κοινωνικών επιστημών στο πλέγμα των επιστημών καθώς και τις μεθοδολογικές συγκλίσεις που καθιστούν αλληλεγγύες τις κοινωνικές επιστήμες.

Με έμφαση στην διεπιστημονική διάσταση της μεθοδολογίας, εξετάζονται κεντρικές μεθοδολογικές έννοιες και θέσεις που θεμελιώνουν υποδείγματα κοινωνικών εξηγήσεων και ανιχνεύονται κοινά μεθοδολογικά ερωτήματα. Εστιάζοντας στις μεθοδολογικές διαμάχες και τον αντίκτυπο τους στις κοινωνικές επιστήμες, αναλύονται ιστορικές και σύγχρονες μεθοδολογικές παραδόσεις, το εννοιολογικό και φιλοσοφικό τους υπόβαθρο και οι συνεπαγωγές τους. Η μελέτη των προϋποθέσεων και των συνεπειών που απορρέουν από τις εκάστοτε μεθοδολογικές/επιστημολογικές επιλογές εξοπλίζει τις φοιτήτριες και τους φοιτητές με γνώσεις, οι οποίες επιτρέπουν την πληρέστερη κατανόηση της κοινωνικής επιστημονικής έρευνας και σκέψης αλλά και τη συμπληρωματικότητα αυτών των επιστημών πάνω στην οποία κτίζεται η διεπιστημονικότητα.

Απαιτούμενες γνώσεις

Το μάθημα δεν προϋποθέτει κατανόηση άλλων μαθημάτων που διδάσκονται στο τμήμα.

Μαθησιακά Αποτελέσματα και Γενικές Ικανότητες

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτήτριες και οι φοιτητές θα πρέπει να είναι σε θέση:

- Να κατανοούν την έννοια του όρου «μεθοδολογία», τη χρησιμότητα της στη μελέτη και των κοινωνικών επιστημών και τη διεπιστημονική της διάσταση.
 - Να αναγνωρίζουν τις διαφορές και τις συγκλίσεις μεταξύ των φυσικών και των κοινωνικών επιστημών στο επίπεδο της μεθοδολογίας.
 - Να διακρίνουν τις κύριες μεθοδολογικές προσεγγίσεις και τον αντίκτυπο τους στην κοινωνική σκέψη και την ερευνητική προσπάθεια.
 - Να διακρίνουν και να αξιολογούν τις προϋποθέσεις και τις συνέπειες που απορρέουν από τις εκάστοτε μεθοδολογικές/επιστημολογικές επιλογές.
- Η διδασκαλία του μαθήματος στοχεύει να εφοδιάσει τις φοιτήτριες και τους φοιτητές με γενικές ικανότητες/δεξιότητες με έμφαση στην:
- Προαγωγή της ερευνητικής προσπάθειας και κριτικής θεώρησης.
 - Άσκηση του αναστοχασμού και ανάπτυξη δημιουργικής σκέψης.
 - Αυτόνομη εργασία αλλά και συνεργατική προσπάθεια.
 - Καλλιέργεια δεξιοτήτων ακαδημαϊκής γραφής και βιβλιογραφικής τεκμηρίωσης.

Τρόπος αξιολόγησης

Η βαθμολόγηση του μαθήματος βασίζεται:

1. στην τελική ή επαναληπτική γραπτή εξέταση, η οποία προσδιορίζει το 55% του τελικού βαθμού και συνδυάζει σύντομες ερωτήσεις με ερωτήσεις ανάπτυξης που προϋποθέτουν ανεπτυγμένη κριτική ικανότητα πέραν των βασικών γνώσεων στο συγκεκριμένο θεματικό πεδίο.

2. στην εκπόνηση υποχρεωτικής γραπτής εργασίας ενδιαμέσης αξιολόγησης, η οποία προσδιορίζει το υπόλοιπο 45% του τελικού βαθμού.

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν

Βασικό εγχειρίδιο

Γέμτος, Π. (2016). **Μεθοδολογία των Κοινωνικών Επιστημών**, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Δρακόπουλος, Στ.Α., Γκότσης, Γ. και Γριμάνη, Κ. (2015). **Μεθοδολογία Κοινωνικών και Οικονομικών Επιστημών: Μία Εισαγωγή**, www.kallipos.gr, Αθήνα.

Little, D. (2018). **Φιλοσοφία των Κοινωνικών Επιστημών: Είδη Κοινωνικής Εξήγησης**, Εκδόσεις Οκτώ, Αθήνα.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Backhouse, R. and Fontaine, Ph. (2010). **The History of the Social Sciences since 1945**, Cambridge University Press, Cambridge.

Blaug, M. (1992). **The Methodology of Economics or, how Economists Explain (2nd edition)**, Cambridge University Press, Cambridge.

Hands, W.D. (2001). **Reflection Without Rules: Economic Methodology and Contemporary Science Theory**, Cambridge University Press, Cambridge.

Hindess, B. (1977). **Philosophy and Methodology in the Social Sciences**, Harvester Press, Sussex.

Καραγιάννης, Α. (2001). **Οικονομική Μεθοδολογία: Ιστορική Ανάλυση**, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Milonakis, D. and Fine, B. (2009). **From Political Economy to Economics: Method, the Social and the Historical in the Evolution of Economic Theory**, Routledge, London.

Rosenberg, A. (2017). **Φιλοσοφία των Κοινωνικών Επιστημών**, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο.

Turner, S.P. (1986). **The Search for a Methodology of Social Science: Durkheim, Weber, and the Nineteenth-Century Problem of Cause, Probability, and Action**, Springer Netherlands, Dordrecht.

Ψυχοπαίδης, Κ. και Κουζέλης, Γ. (επιμ.) (1996). **Επιστημολογία των Κοινωνικών Επιστημών**, Εκδόσεις Νήσος, Αθήνα.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).	Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
	52	0	88	140

Διαλέξεις

1η Εβδομάδα: Εισαγωγικές επισημάνσεις – αφετηριακές έννοιες

- Ορισμός και έννοια της μεθοδολογίας των κοινωνικών επιστημών.
- Διακρίβωση των εννοιών μεθοδολογία, μέθοδος έρευνας, επιστημολογίας και φιλοσοφίας των κοινωνικών επιστημών.
- Σύντομη αναδρομή στην εξέλιξη και τα γνωστικά αντικείμενα των κοινωνικών επιστημών.
- Η διάκριση των κοινωνικών επιστημών από τις φυσικές επιστήμες.
- Η μεθοδολογία ως παράγων διεπιστημονικότητας και η χρησιμότητα της διεπιστημονικής ανταλλαγής στην μελέτη των κοινωνικών προβλημάτων.

2η εβδομάδα: Εξήγηση οικονομικών φαινομένων

- Επιστημονική εξήγηση, ερωτήματα του τύπου «γιατί », εξηγούν και εξηγητέο.
- Βασική υπόθεση (postulate), υπόθεση (assumption), πρόταση (proposition), πρόβλεψη (prediction).
- Επαγωγή, απαγωγή και η υποθετικοπαραγωγική μέθοδος.
- Προβλήματα και κριτικές θεωρήσεις της επαγωγής.
- Περιγραφική ή περιοριστική εξήγηση; Η έννοια και η αναζήτηση «νόμων» στις κοινωνικές επιστήμες.

3η εβδομάδα: Στοιχεία μεθοδολογικής εξέλιξης των κοινωνικών επιστημών

- Η επίδραση των φυσικών επιστημών, εμπειρισμός.
 - Φυσιοκρατία (naturalism) και η θέση της μεθοδολογικής ενότητας των επιστημών.
 - Μεθοδολογικός μονισμός.
 - Το ζήτημα της αυτονομίας των κοινωνικών επιστημών.
 - Η διαμάχη αυτή περί μεθόδου (Methodenstreit).
-

4η εβδομάδα: Θετικισμός και μεθοδολογία

- Από τον κλασσικό θετικισμό στο λογικό θετικισμό και τον λογικό εμπειρισμό.
 - Μεθοδολογικές συνεπαγωγές του θετικισμού.
 - Ινστρουμενταλισμός.
 - Το παραγωγικό-νομολογικό πρότυπο επιστημονικής εξήγησης.
 - Η εδραίωση της αφαιρετικής μεθόδου εις βάρος της επαγωγικής/ιστορικής μεθόδου.
 - Η μεθοδολογία της θετικής Οικονομικής και ο Milton Friedman.
-

5η εβδομάδα: Ορθολογικότητα

- Εννοιολογήσεις της ορθολογικότητας στις κοινωνικές επιστήμες. (π.χ. Mill, Weber, Popper, H. Simon).
 - Ωφελιμότητα και προτιμήσεις.
 - Homo economicus και homo sociologicus.
 - Οι μη σκοπούμενες συνέπειες της ορθολογικής δράσης των ατόμων, η 'αόρατος χείρ'.
 - Η θεωρία της ορθολογικής επιλογής.
 - Επεκτάσεις και εφαρμογές στις κοινωνικές επιστήμες. Ορθολογικότητα και σχετικισμός.
-

6η εβδομάδα: Σύγχρονες μεθοδολογικές αντιπαραθέσεις

- Άτομα και κοινωνικές κανονικότητες.
 - Μεθοδολογικός ατομισμός και μεθοδολογικός ολισμός – παραδοχές και εφαρμογές στις κοινωνικές επιστήμες.
 - Αναγωγισμός, αφαίρεση και επιγένεση.
 - Η συζήτηση για τα μικροθεμέλια.
 - Το πρόβλημα της αθροιστικής εξήγησης.
-

7η εβδομάδα: Ζητήματα μεθοδολογίας στην οικονομική επιστήμη

- Ανάδυση και κυριαρχία της ορθόδοξης νεοκλασικής μεθοδολογίας των οικονομικών.
 - Εννοιολογικό υπόβαθρο και βασικές μεθοδολογικές αρχές.
 - Η εκτομή του ιστορικού και του κοινωνικού.
 - Ο ιμπεριαλισμός των οικονομικών και η επέκταση της κυρίαρχης ορθόδοξης οικονομικής μεθοδολογίας στο πεδίο των κοινωνικών επιστημών.
-

8η εβδομάδα: Φορμαλισμός και κοινωνικές επιστήμες

- Φορμαλιστικές θεμελιώσεις στις κοινωνικές επιστήμες.

- Η αξιωματική προσέγγιση στην μεθοδολογία.
- Ποσοτική στροφή και επίδραση της μαθηματικοποίησης των οικονομικών.
- Ποσοτικός συλλογισμός στην κοινωνική ανάλυση.
- Ζητήματα μέτρησης στις κοινωνικές επιστήμες.
- Μοντελοποίηση.

9η Εβδομάδα: Άλλες προσεγγίσεις στη μεθοδολογία των οικονομικών

- Εναλλακτικά μεθοδολογικά ρεύματα:
- Μαρξική μέθοδος, αμερικανική θεσμική σχολή, η Αυστριακή μέθοδος.
- Η περίπτωση των συμπεριφορικών οικονομικών και των όμορων γνωστικών πεδίων.

10η εβδομάδα: Μεθοδολογία και σύγχρονες επιστημολογικές προσεγγίσεις

- Η μεθοδολογική κληρονομιά των Popper, Kuhn, Lakatos και Feyerabend.

11η Εβδομάδα: Αξιολογική ουδετερότητα και κοινωνικές επιστήμες

- Αξιολογική ουδετερότητα της επιστήμης: Αξιολογικές κρίσεις και «αντικειμενικότητα».
- Το πρόβλημα των αξιολογικών κρίσεων, όπως σχηματοποιήθηκε κυρίως από τους D. Hume, M. Weber, L. Robbins.
- Η διάκριση γεγονότων, δεδομένων και αξιών, το «κανονιστικό» σε αντιδιαστολή προς το «θετικό».

12η Εβδομάδα: Βασικές προσεγγίσεις στις μεθόδους έρευνας των κοινωνικών επιστημών

- Μέθοδοι, τυπολογία και τεχνικές έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες.
- Ποιοτική και ποσοτική έρευνα.
- Μεθοδολογικό και εννοιολογικό υπόβαθρο.

13η Εβδομάδα: Ανακεφαλαίωση και παρουσίαση εργασιών

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ II - ΟΙΚ4304

Σκοπός Μαθήματος

Η οικονομική ιστορία συνιστά μια ορισμένη μέθοδο ανάλυσης του ιστορικού παρελθόντος, με πρόταγμα στις οικονομικές και κοινωνικές διεργασίες της ιστορικής εξέλιξης. Σκοπός του σεμιναρίου είναι η εκπαίδευση του φοιτητή στο αντικείμενο της νεώτερης ευρωπαϊκής οικονομικής ιστορίας της περιόδου μεταξύ 18ου και 20ου αι. Η θεματολογία, η οποία τίθεται υπόψη των φοιτητών στην έναρξη του εξαμήνου, διαφοροποιείται κάθε φορά, λαμβάνοντας υπόψη σύγχρονες ερευνητικές προτεραιότητες, ποικιλία προσεγγίσεων, καίρια ζητήματα που κυριαρχούν στη δημόσια συζήτηση. Οι εργασίες οι οποίες ανατίθενται στους φοιτητές συγκροτούν από κοινού μια ορισμένη θεματική ενότητα, κατά συνέπεια προκύπτει μία πολύπλευρη προσέγγιση μιας ορισμένης χρονικής περιόδου, ενός φαινομένου, ή ενός σημαντικού γεγονότος.

Στόχος του σεμιναρίου είναι να φέρει σε επαφή τον φοιτητή με την ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία αξιοποιώντας την έντυπη και ηλεκτρονική βιβλιοθήκη. Επίσης να διοχετεύσει στον φοιτητή μεθόδους μελέτης πηγών της ιστορίας, μέσα από την προσέγγιση αρχείων και πρωτογενών τεκμηρίων. Να εξοικειωθεί με τις μεθόδους της έρευνας και τους κανόνες συγγραφής πρωτότυπων εργασιών, απαραίτητο στοιχείο στις περαιτέρω σπουδές σε ανώτερο επίπεδο. Να αναπτύξει κριτικό τρόπο μελέτης των ιστορικών έργων και σκέψης.

Το Σεμινάριο διεξάγεται σε δεκατρείς (13) εβδομάδες συναντήσεων. Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων παρέχονται οι γενικές κατευθύνσεις/οδηγίες από τον καθηγητή σε ότι αφορά τη βιβλιογραφία, τη μέθοδο έρευνας και τον τρόπο συγγραφής των εργασιών. Αρχικά ο καθηγητής προσφέρει διαλέξεις σχετικές με το αντικείμενο του σεμιναρίου, ώστε ο φοιτητής να μπορεί να κατανοήσει τα ιστορικά δεδομένα της θεματικής ενότητας. Μετά την ανάθεση των ξεχωριστών εργασιών στους φοιτητές, παρακολουθείται σε ατομική βάση η πρόοδος του κάθε φοιτητή και στη συνέχεια ορίζεται ο χρόνος της προφορικής παρουσίασης των εργασιών από τους φοιτητές. Η παρακολούθηση είναι υποχρεωτική και ο φοιτητής οφείλει να συμμετέχει ενεργά στη συζήτηση με ερωτήσεις, παρατηρήσεις και σχόλια. Το σεμινάριο θεωρείται επιτυχημένο όταν εμπεδώνεται η συλλογικότητα και η συνεχής συνεργασία των φοιτητών.

Ενδεικτικά Θέματα Εργασιών:

1. Οικονομικές κρίσεις.

- Hobsbawm, E. J., Η εποχή των άκρων: ο σύντομος εικοστός αιώνας, 1914-1991, Θεμέλιο, Αθήνα 1995.
- Hobsbawm, E. J., Συναρπαστικά χρόνια. Μια ζωή στον 20ο αιώνα, Θεμέλιο, Αθήνα 2003.
- Mazower, Mark., Σκοτεινή ήπειρος. Ο Ευρωπαϊκός εικοστός αιώνας, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2001.
- Richards, D., Ιστορία της σύγχρονης Ευρώπης. Από τη γαλλική επανάσταση ως το τέλος του 20ού αιώνα, Παπαδήμας, Αθήνα 2001.
- 2. Η κρίση και οι νόμοι των σιτηρών (1815-1846).
- Berger, H., "Economic Crises and the European Revolutions of 1848", The Journal of Economic History, 61, vol. 2, Ιούνιος 2001, σ. 293-326.
- Evans, D.M., The commercial crisis 1847-1848, Νέα Υόρκη 1970.
- Hobsbawm, E.J., Η εποχή των επαναστάσεων, Μορφωτικό Ίδρυμα ΕΤΕ, Αθήνα 2002.
- Jones, D., Chartism and the Chartists, Allen Lane, Λονδίνο 1975.
- Pickering, P.A., The People's Bread. A History of the Anti-Corn Law League, Λονδίνο 2000.
- 3. Οικονομική κρίση του 1848.
- Berger, H., "Economic Crises and the European Revolutions of 1848", The Journal of Economic History, 61, vol. 2, Ιούνιος 2001, σ. 293-326.

- Evans, D.M., The commercial crisis 1847-1848, Νέα Υόρκη 1970.
- Hobsbawm, E.J., Η εποχή του κεφαλαίου, Μορφωτικό Ίδρυμα ΕΤΕ, Αθήνα 2003.
- Ward-Perkins, C.N., “The Commercial Crises of 1847”, Oxford Economic Papers, 2, vol. 1, Ιανουάριος 1950, σ. 75-94.
- 4. Η οικονομική κρίση του 1848 στην Ελλάδα / Η ΕΤΕ μπροστά στη χρεοκοπία.
- Hobsbawm, E.J., Η εποχή των επαναστάσεων, Μορφωτικό Ίδρυμα ΕΤΕ, Αθήνα 2002.
- Καρδάσης, Β., Σύρος, σταυροδρόμι της Ανατολικής Μεσογείου (1832-1857), Μορφωτικό Ίδρυμα ΕΤΕ, Αθήνα 1987.
- Κασαπίδης, Π., Οικονομική κρίση του 1848, Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο 2005.
- Σακελλαρόπουλος, Θ., Οι κρίσεις στην Ελλάδα, 1830-1857, εκδ. Κριτική, Αθήνα χ.χ.
- 5. Η κρίση στη Γερμανία και η άνοδος του Ναζισμού.
- Bennett, E. W., Germany and the diplomacy of the financial crisis, 1931, Harvard University Press, Κέμπριτζ 1971.
- Bessel, R., Germany after the First World War, Clarendon Press, Οξφόρδη 1995.
- Craid, G. A., Germany, 1866-1945, Oxford University Press, Οξφόρδη 1994.
- Geary, D., Hitler and Nazism, Λονδίνο/Νέα Υόρκη, Routledge 1993.
- Germany. A new social and economic history, (συλλογικό), Arnold, Λονδίνο 1996-2003.
- Hiden, J., Germany and Europe, 1919-1939, Longman, Νέα Υόρκη 1977.
- Kershaw, I., Χίτλερ, 1889-1936 : Υβρις, Scripta, Αθήνα 2000.
- Lee, S. J., Hitler and Nazi Germany, Routledge, Λονδίνο/Νέα Υόρκη 1998.
- 6. Η κρίση του 1929 στη Wall Street.
- Galbraith, J. K., Το μεγάλο κραχ του 1929, Νέα Σύνορα, Αθήνα 2000.
- Galbraith, J. K., A history of economics: the past as the present, H. Hamilton, Λονδίνο 1987.
- Galbraith, J. K., Το νέον βιομηχανικόν κράτος, Αθήναι : Παπαζήσης, 1969.
- Gustin, Lawrence R., Billy Durant, Creator of General Motors. New York: Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1973.
- Kindleberger, Ch., The World in Depression, 1929-1939. Berkeley: University of California Press, 1986.
- Klein, Maury., Rainbow's End: The Crash of 1929. New York: Oxford University Press, 2001.
- Klingaman, W., 1929: The Year of the Great Crash. New York: Harper & Row, 1989.
- Knapp, P., The Berengaria Exchange. New York: Dial Press, 1972.
- Patterson, R.T., The Great Boom and Panic, 1921-1929. Chicago: Henry Regnery Co., 1965.
- Shachtman, T., The Day America Crashed. New York: Putnam, 1979.
- Sobel, R., The Great Bull Market: Wall Street in the 1920s. New York: Norton, 1968.
- Sparling, E., The Mystery Men of Wall Street: the Power Behind the Market. New York: Greenberg, 1930.
- Gordon, Th. and Morgan-Witts, M., The Day the Bubble Burst: A Social History of the Wall Street Crash of 1929. New York: Doubleday: 1979.
- 7. Ρούσβελτ και New Deal: Τα διασωστικά μέσα.
- Bermingham, P., The New Deal in the Southwest, Arizona and New Mexico, University of Arizona Museum of Art, [Tucson, Arizona] [1980].
- Hodges, J.A., New deal labor policy and the southern cotton textile industry, 1933-1941, University of Tennessee Press, Knoxville 1986.
- Leader, L.J., Los Angeles and the Great Depression, Garland, Νέα Υόρκη 1991.

- Louchheim, K., (επιμέλεια), The Making of the New Deal: the insiders speak, Harvard University Press, Κέμπριτζ 1983.
- 8. John Maynard Keynes: Ο θεράπων ιατρός.
- Keynes, J.M., The Economic Consequences of the Peace, Λονδίνο 1919.
- Harrod, R.F., The Life of John Maynard Keynes, Macmillan, Λονδίνο 1951.
- Skidelsky, R., John Maynard Keynes: 1883-1946: Economist, Philosopher, Statesman, 2005.
- Skidelsky, R., John Maynard Keynes: The Economist as Savior, 1920-1937, 1995.
- 9. Η κρίση του 1929 στον κινηματογράφο.
- **The Crash of 1929**, φιλμ αμερικανικής παραγωγής, 2004.
- Βαλούκος, Σ., Λεξικό σκηνοθετών του παγκόσμιου κινηματογράφου, Αιγόκερως, Αθήνα 1996.
- Βασιλειάδης, Γ., Σεργκέι Μιχαήλοβιτς Αϊζενστάιν, Αιγόκερως, Αθήνα 2003.
- Epstein, J.,[κ.α.], Κινηματογράφος: από το Ρομαντισμό στο Σουρρεαλισμό κι ως την Επανάσταση, Καθρέφτης, Αθήνα [χ.χ.].
- Ferro, M., Κινηματογράφος και ιστορία, Μεταίχμιο, Αθήνα 2002.
- Marx, A. Life With Groucho. Fort Lee, New Jersey: Barricade Books, 1992.
- Shindler, C., Hollywood in Crisis: Cinema and American Society 1929-1939, Νέα Υόρκη 1997.
- Σολδάτος, Γ., Σουρρεαλισμός-ντανταϊσμός και κινηματογράφος, Αιγόκερως, Αθήνα 1992.
- Bordwell, D., The cinema of Eisenstein, Harvard University Press, Κέμπριτζ 1993.
- 10. Θεωρίες περί κρίσεων.
- Μαρξ, Κεφάλαιο, τομ. III, κεφ. 13, 14.
- Sweezy, P., Η θεωρία της καπιταλιστικής ανάπτυξης, κεφ. 8, 9, 10.
- Clark, S., Η Μαρξιστική θεωρία της Υπερσυσσώρευσης και της Κρίσης, Ουτοπία, τχ. 5, Ιαν-Φεβ 1993.

Διδάσκοντες

Καρδάσης Βασίλης

Ηλεκτρονική σελίδα μαθήματος

<http://www.soc.uoc.gr/moodle/course/index.php?categoryid=7>

Απαιτούμενες γνώσεις

Απαραίτητη προϋπόθεση για την επιλογή του φοιτητή είναι ο συνολικός προσανατολισμός του στα μαθήματα του άτυπου τομέα της Πολιτικής Οικονομίας. Η έφεση στην οργανωμένη μελέτη, η επιμέλεια και η συμμόρφωση σε κανόνες, η πειθαρχία στη μέθοδο, η διάθεση για συνεργασία στο πλαίσιο συλλογικών ομάδων. Το συγκεκριμένο σεμινάριο δεν έχει προαπαιτούμενα μαθήματα. Η βασική βιβλιογραφία συμπίπτει με αυτήν του μαθήματος Οικονομική Ανάπτυξη Ι (ΟΙΚ3302). Κατά θεματική ενότητα δίδεται ξεχωριστή βασική και ειδική βιβλιογραφία.

Μαθησιακά Αποτελέσματα και Γενικές Ικανότητες

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του σεμιναρίου ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε θέση να εκτελεί τα εξής:

- Να είναι σε θέση να εργαστεί σε οποιοδήποτε θέμα, προσαρμόζοντας τη μεθοδολογία που διδάσκεται και συνεπώς να ανταποκριθεί με επάρκεια στη μελέτη αντίστοιχων θεμάτων.

- Να είναι σε θέση να χρησιμοποιεί ξένη και ελληνική βιβλιογραφία και πηγές (αρχεία, εφημερίδες, περιοδικά).
- Να είναι σε θέση να συγγράφει επιστημονικές εργασίες σε θέματα Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ιστορίας.
- Να είναι σε θέση να παρουσιάζει επιστημονικές εργασίες, και να απαντά σε ερωτήματα που προκύπτουν κατά την παρουσίαση σε εξειδικευμένο ακροατήριο.
Οι γενικές ικανότητες που θα αποκτήσει ο/η φοιτητής/τρια με την ολοκλήρωση του σεμιναρίου είναι:
- Εκπόνηση αυτόνομης επιστημονικής εργασίας.
- Προφορική παρουσίαση εργασίας.
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών.
- Άσκηση κριτικής γνώσης.
- Προαγωγή της ελεύθερης δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.
- Σύγκριση και αντιπαράθεση διαφορετικών προσεγγίσεων.

Τρόπος αξιολόγησης

Στο σεμινάριο αξιολογείται η ερευνητική αναζήτηση, η αναλυτική και συνθετική σκέψη, όσο και η γραπτή και προφορική ικανότητα του φοιτητή. Ειδικότερα αξιολογούνται: η κατανόηση της βιβλιογραφίας, η αναζήτηση περαιτέρω βιβλιογραφίας πλέον της προτεινόμενης. Η ικανότητα ανάλυσης και σύνθεσης. Η αξιοποίηση των βιβλιογραφικών βοηθημάτων στη συγγραφή του τελικού κειμένου. Η δυνατότητα προφορικής υποστήριξης της εργασίας κατά την παρουσίαση. Η συμμετοχή συνολικά στις συζητήσεις στη διάρκεια των συναντήσεων. Η οργάνωση και διάρθρωση της εργασίας σύμφωνα με τις υποδείξεις του καθηγητή. Ο τρόπος εξέτασης συνδυαστικά συνεπάγεται την παρουσίαση της εργασίας στη διάρκεια των συναντήσεων (30% του τελικού βαθμού) και το τελικό κείμενο έκτασης 10.000 λέξεων που υποβάλλεται στον καθηγητή (70% του τελικού βαθμού).

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).

Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
24	0	126	150

Διαλέξεις

1η Εβδομάδα Συναντήσεων: Διαδικαστικά Ζητήματα

- Σύντομη παρουσίαση κεντρικού θέματος και επιμέρους θεματικών ενοτήτων.
- Υποβολή αιτήσεων και επιλογή φοιτητών που θα παρακολουθήσουν το σεμινάριο.

2η Εβδομάδα Συναντήσεων: Εισαγωγή (Α)

- Αναλυτική παρουσίαση κεντρικού θέματος και των επιμέρους θεματικών ενοτήτων.
- Έναρξη διαδικασίας επιλογής θέματος εργασίας από τους φοιτητές.

3η Εβδομάδα Συναντήσεων: Εισαγωγή (Β)

- Αναλυτική παρουσίαση των επιμέρους θεματικών ενοτήτων.
 - Οριστικοποίηση επιλογής θέματος εργασίας από τους φοιτητές.
-

4η Εβδομάδα Συναντήσεων: Εισαγωγή (Γ)

- Αναλυτική παρουσίαση των επιμέρους θεματικών ενοτήτων.
-

5η Εβδομάδα Συναντήσεων: Εισαγωγή (Δ)

- Μεθοδολογία συγγραφής εργασιών, αναζήτηση πηγών και βιβλιογραφίας.
-

6η Εβδομάδα Συναντήσεων: Συζήτηση

- Συζήτηση σχετικά με τα θέματα και τη διαδικασία εργασίας, παρουσίασης και συγγραφής των εργασιών.
-

7η-13η Εβδομάδα Συναντήσεων: Παρουσίαση-Συζήτηση Εργασιών

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ Ι - ΟΙΚ3311

Σκοπός Μαθήματος

Σκοπός του αντικειμένου είναι η εμβάθυνση στη συζήτηση για τον εννοιολογικό προσδιορισμό της κοινωνικής οικονομίας και για τη διάκριση του περιεχομένου και των αρχών λειτουργίας της σε σχέση με τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα. Περαιτέρω, η παρουσίαση της ιστορικής διαδρομής, η ανάδειξη της ποικιλομορφίας των εκφάνσεων της κοινωνικής οικονομίας, του ρόλου που διαδραματίζει στην οικονομική και κοινωνική ζωή της σύγχρονης εποχής, των προσδοκιών και των δυνατοτήτων που αναδεικνύονται σε περιόδους οικονομικής κρίσης.

Διδάσκοντες

Νικολαΐδης Ευάγγελος

Ηλεκτρονική σελίδα μαθήματος

http://econservices.soc.uoc.gr/econ_classes/enrol/index.php?id=29

Απαιτούμενες γνώσεις

Δεν απαιτούνται γνώσεις από άλλα μαθήματα του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών.

Μαθησιακά Αποτελέσματα και Γενικές Ικανότητες

Τα μαθησιακά αποτελέσματα συγκροτούνται από γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες:
Α. **Όσον αφορά στο επίπεδο των γνώσεων**, ως βασικό σκοπό του αντικειμένου είναι η εμβάθυνση στη συζήτηση για τον εννοιολογικό προσδιορισμό της κοινωνικής οικονομίας και για τη διάκριση του περιεχομένου και των αρχών λειτουργίας της σε σχέση με το δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα. Περαιτέρω, η παρουσίαση της ιστορικής διαδρομής, η ανάδειξη της ποικιλομορφίας των εκφάνσεων της κοινωνικής οικονομίας, του ρόλου που διαδραματίζει στην οικονομική και κοινωνική ζωή της σύγχρονης εποχής, των προσδοκιών και των δυνατοτήτων που αναδεικνύονται σε περιόδους οικονομικής κρίσης.

Β. **Όσον αφορά στις δεξιότητες**, επιδιώκεται η απόκτηση της δεινότητας για εφαρμογή των ανωτέρω γνώσεων σε θεωρητικό-ακαδημαϊκό και επαγγελματικό επίπεδο. Επιδιώκεται η δεινότητα στην εφαρμογή των γνώσεων να μπορεί να εκφραστεί σε ποικιλία καταστάσεων και συνθηκών. Με τις αποκτηθείσες δεξιότητες είναι δυνατόν να διαχειρισθούν θέματα που αφορούν:

- Την ανάπτυξη του τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας.
- Τη συμβολή της Κοινωνικής Οικονομίας στην οικονομική ανάπτυξη.
- Την εφαρμογή και αξιοποίηση των ευρωπαϊκών και εθνικών πολιτικών για την Κοινωνική Οικονομία.
- Την αποτελεσματική συμμετοχή στη λειτουργία των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας όλων των μορφών.
- Την προσαρμογή των οικονομικών γνώσεων στις ιδιαίτερες αξίες και αρχές λειτουργίας των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας.
- Τη διάκριση των αξιών, των αρχών και των κριτηρίων αξιολόγησης των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας από τα αντίστοιχα θέματα των φορέων του κράτους και της ιδιωτικής οικονομίας.

- Την αξιοποίηση των ποικίλων φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας σε συνθήκες οικονομικής κρίσης.
- Την αξιοποίηση των δυνατοτήτων της Κοινωνικής Οικονομίας για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των ευπαθών κοινωνικών ομάδων και την αποτροπή του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Την οικονομική, κοινωνική και θεωρητική σημασία των αξιών και αρχών της Κοινωνικής Οικονομίας.
- Τη συνεργασία με ειδικούς άλλων επιστημονικών αντικειμένων με στόχο την διεπιστημονική και ολοκληρωμένη διαχείριση των ζητημάτων της Κοινωνικής Οικονομίας.
- Την περαιτέρω θεωρητική ενασχόληση με το ζήτημα της Κοινωνικής Οικονομίας. Με τις ανωτέρω γνώσεις και δεξιότητες, επιδιώκεται η απόκτηση κανοτήτων για αυτόνομη και υπεύθυνη αντιμετώπιση ακαδημαϊκών και επαγγελματικών ζητημάτων. Ως βασικότερες ικανότητες αναφέρονται:
- Η παρακολούθηση, κατανόηση και ανάλυση των εξελίξεων του ρόλου της Κοινωνικής Οικονομίας σε παγκόσμιο, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.
- Η πλουραλιστική θεωρητική και μεθοδολογική προσέγγιση των ζητημάτων της Κοινωνικής Οικονομίας.
- Η εν γένει προαγωγή της ελεύθερης, κριτικής και δημιουργικής σκέψης.
- Η ικανότητα αντίληψης νέων καταστάσεων και η δυνατότητα προσαρμογής και αποτελεσματικής λειτουργίας σε αυτές.

Τρόπος αξιολόγησης

Η βαθμολόγηση των φοιτητών γίνεται με γραπτή εξέταση κατά τη διάρκεια της εξεταστικής περιόδου. Η γραπτή εξέταση γίνεται με συνδυασμό του συστήματος πολλαπλών επιλογών και μικρής ανάπτυξης κειμένου.

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Βασικό εγχειρίδιο

Νικολόπουλος, Τ. και Καπογιάννης, Δ. (2012). **Εισαγωγή στην Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία**, Εκδόσεις των Συναδέλφων, Αθήνα.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).

Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
52	0	107	159

Διαλέξεις

1η Εβδομάδα: Συνοπτική παρουσίαση του συνόλου των διαλέξεων. Ιστορική αναδρομή

- Πρόδρομες ιδέες και αντικειμενικές προϋποθέσεις για την εμφάνιση της κοινωνικής οικονομίας.
- Ουτοπιστές σοσιαλιστές.

- Οι πρώτες συγκροτημένες μορφές συλλογικής οικονομικής οργάνωσης στα μέσα του 19ου αιώνα.
- Η εξέλιξη της Κοινωνικής Οικονομίας στον 20ο αιώνα.

2η Εβδομάδα: Αρχές και αξίες συνεργατισμού. Ορισμός και διάκριση παρεμφερών εννοιών

- Παρουσίαση και ανάλυση των αρχών του συνεργατισμού. Ομοιότητες και διαφορές με τις αρχές λειτουργίας άλλων θεσμών.
- Οι διαφορετικές αρχές ως αφετηρία των διαφορετικών κριτηρίων αξιολόγησης.
- Ορισμός της Κοινωνικής Οικονομίας και η ποικιλομορφία των φορέων της.
- Διάκριση παρεμφερών εννοιών (τρίτος τομέας, μη κερδοσκοπικός τομέας, αλληλέγγυα οικονομία).

3η Εβδομάδα: Κοινωνική Οικονομία, κράτος και αγορά

- Η κοινωνική οικονομία ως βασικός πυλώνας της πλουραλιστικής οικονομικής δομής.
- Κοινωνική Οικονομία και οικονομική κρίση.
- Αίτια εμφάνισης και αναζωπύρωσης του ενδιαφέροντος για την κοινωνική οικονομία (σχέση με την πορεία του κοινωνικού κράτους και την οικονομική ύφεση).

4η Εβδομάδα: Ο οικονομικός και κοινωνικός ρόλος της Κοινωνικής Οικονομίας

- Ο ρόλος της Κοινωνικής Οικονομίας στην απασχόληση, στο ΑΕΠ στην περιφερειακή ανάπτυξη, στη λειτουργία της αγοράς.
- Η Κοινωνική Οικονομία στον πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα.
- Η Κοινωνική Οικονομία και το Σύστημα των Εθνικών Λογαριασμών.
- Ο κοινωνικός ρόλος της Κοινωνικής Οικονομίας.
- Αποτίμηση του οικονομικού και κοινωνικού ρόλου της Κοινωνικής Οικονομίας.

5η Εβδομάδα: Κοινωνική Οικονομία και ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού

- Ο οικονομικός και κοινωνικός ρόλος της Κοινωνικής Οικονομίας για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των ευπαθών κοινωνικών ομάδων και την αποτροπή του κοινωνικού αποκλεισμού σε περιόδους οικονομικής κρίσης (απασχόληση, κάλυψη βασικών αναγκών σε υπηρεσίες και αγαθά).

6η Εβδομάδα: Δομές - δίκτυα κοινωνικής αλληλεγγύης

- Η εμφάνιση και η ανάπτυξη δομών και δικτύων κοινωνικής αλληλεγγύης. η διεθνής εμπειρία και η περίπτωση της Ελλάδας.

7η Εβδομάδα: Οργάνωση, διοίκηση, λειτουργία φορέων Κοινωνικής Οικονομίας

- Παρουσίαση και ανάλυση των ιδιομορφιών των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας όσον αφορά την Οργάνωση, τη διοίκηση και τη λειτουργία.

8η Εβδομάδα: Κοινωνική Οικονομία και διεθνείς οργανισμοί

- Φορείς εκπροσώπησης σε διεθνή και ευρωπαϊκά όργανα λήψης αποφάσεων.
- Δίκτυα οργανισμών.
- Η Κοινωνική Οικονομία στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, τον ΟΟΣΑ, τον Διεθνή Οργανισμό Εργασίας κ.ά.

9η Εβδομάδα: Ευρωπαϊκή και εθνική πολιτική για την Κοινωνική Οικονομία

- Ιστορική πορεία, βασικά κείμενα και πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κοινωνική οικονομία.
- Το ειδικό βάρος της Κοινωνικής Οικονομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Η Κοινωνική Οικονομία και οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο και πολιτικές για την κοινωνική οικονομία.
- Εθνικό θεσμικό πλαίσιο και πολιτικές για την κοινωνική οικονομία.

10η Εβδομάδα: Χρηματοδότηση φορέων και δραστηριοτήτων Κοινωνικής Οικονομίας

- Παρουσίαση των ευρωπαϊκών και εθνικών δυνατοτήτων χρηματοδότησης των δραστηριοτήτων της Κοινωνικής Οικονομίας.

11η Εβδομάδα: Διεθνής εμπειρία φορέων και δραστηριοτήτων Κοινωνικής Οικονομίας

- Παρουσίαση περιπτώσεων φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας από διαφορετικές χώρες και σε διαφορετικούς τομείς οικονομικής δραστηριότητας.

12η Εβδομάδα: Προβλήματα και προκλήσεις της κοινωνικής οικονομίας

- Θεωρητικά και πρακτικά προβλήματα της Κοινωνικής Οικονομίας.
- Αποσαφήνιση της έννοιας της Κοινωνικής Οικονομίας.
- Οργανωτικός ισομορφισμός.
- Οριοθέτηση των ορίων του εθελοντισμού και προσδιορισμός των εργασιακών σχέσεων.
- Υπέρβαση του περιορισμού σε τοπική και περιφερειακή κλίμακα.
- Στατιστική καταγραφή και παρακολούθηση.
- Το ζήτημα της αμφισβήτησης της ειδικής μεταχείρισης των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας.
- Θεσμικό πλαίσιο και μέριμνα για ειδικές ευνοϊκές ρυθμίσεις.
- Πρόσβαση στις κρατικές προμήθειες.
- Τα όρια του εθελοντισμού και οι εργασιακές σχέσεις.

- Κοινωνική Οικονομία και κοινωνική αλλαγή.

13η Εβδομάδα: Σύνοψη και Προετοιμασία για τις Τελικές Εξετάσεις

ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ - ΣΚΕ3307

Σκοπός Μαθήματος

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η ανάλυση του περιεχόμενου των πολιτικών ψηφιακής ανάπτυξης καθώς και η ανάδειξη σχετικών πτυχών και επιδράσεων που προκύπτουν ως συνέπεια της κλιμάκωσης του τρέχοντος «ψηφιακού κύματος» τις τελευταίες δεκαετίες. Υπό το πρίσμα αυτό, αποτυπώνεται μια αναλυτική επισκόπηση των βασικών δομικών στοιχείων και τεχνολογικών συντελεστών που συντήκονται και συνθέτουν την αναδυόμενη «ψηφιακή εποχή». Αντιστοίχως, μελετώνται οι συνιστώσες των νέων πολιτικών ψηφιακής ανάπτυξης μέσα από την εξέταση επιμέρους εργαλείων και μέτρων πολιτικής. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάζονται διαφοροποιημένα υποδείγματα πολιτικών σε διεθνές επίπεδο, ενώ διαφωτίζεται η κομβική θέση των πολιτικών ψηφιακής ανάπτυξης στο ευρύτερο πλέγμα των νέων βιομηχανικών και αναπτυξιακών πολιτικών διεθνώς. Επιπροσθέτως, εξετάζονται ζητήματα που αφορούν στις επιδράσεις του ψηφιακού μετασχηματισμού σε επίπεδο δομής απασχόλησης καθώς και θέματα που σχετίζονται με τη συν-εξέλιξη ψηφιακών και πράσινων τεχνολογιών και πολιτικών. Τέλος, αναδεικνύονται ηθικές διαστάσεις της σχέσης τεχνολογικής-ψηφιακής ανάπτυξης και κοινωνικής οργάνωσης.

Τα προτεινόμενα συγγράμματα συγκεντρώνουν όλες τις σύγχρονες εξελίξεις και τον επιστημονικό διάλογο γύρω από τα θέματα που θα διδαχθούν. Ιδιαίτερο βάρος θα δοθεί στα ελοπτικά μέσα που θα χρησιμοποιηθούν (π.χ. παρουσιάσεις, αναρτήσεις συμπληρωματικού υλικού στην ιστοσελίδα του μαθήματος, μελέτες περίπτωσης, άρθρα ειδικού ενδιαφέροντος ανά ενότητα) προκειμένου οι φοιτητές να λάβουν την πληροφορία από συνδυασμένους διαύλους.

Η υλοποίηση του μαθήματος περιλαμβάνει την εκπόνηση ασκήσεων προόδου κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, ενώ προβλέπεται επίσης η εκπόνηση εργασιών από τους φοιτητές και η μελέτη σχετικής βιβλιογραφίας σε κάθε υπο-ενότητα (reading assignments).

Μελέτες περίπτωσης: Στο πλαίσιο του μαθήματος, προβλέπεται η ανάλυση μελετών περιπτώσεων (case studies). Η ανάλυση των μελετών περιπτώσεων ακολουθεί τα εξής κάτωθι ενδεικτικά βήματα:

1. Κατανόηση των σχετικών εννοιών και τεχνικών που υποβοηθούν την εξέταση των περιπτώσεων υπό νέα και διαφοροποιημένα πρίσματα.
2. Εμβριθής ανάγνωση και αναγνώριση των σημαντικών δεδομένων, στοιχείων και ερωτημάτων.
3. Δόμηση της απαραίτητης πληροφορίας και αναγνώριση περαιτέρω στοιχείων που τυχόν απαιτούνται.
4. Αξιοποίηση των κατάλληλων εννοιών και τεχνικών του μαθήματος, με σκοπό την πλήρη ανάλυση της εκάστοτε περίπτωσης.
5. Συγκέντρωση και καταγραφή αρχικών πορισμάτων.
6. Ανάπτυξη περαιτέρω κριτικής ανάλυσης.
7. Ανάπτυξη τελικών και τεκμηριωμένων συμπερασμάτων.
8. Σταχυολόγηση των τεχνικών που αξιοποιήθηκαν και κατέστησαν αποτελεσματική την ανάλυση της περίπτωσης.

Το μάθημα συνοδεύεται από σχετικές παρουσιάσεις (PowerPoint) καθώς και μελέτες περίπτωσης, τα οποία θα αναρτηθούν στο e-learn του Πανεπιστημίου Κρήτης. Στην ιστοσελίδα του μαθήματος θα αναρτηθούν πρόσθετες πληροφορίες για κάθε ενότητα όπως βιβλιογραφικές πηγές (reading assignments).

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

- Arthur, B. (2009) *The Nature of Technology: What It Is and How It Evolves*, Free Press.
- Autor, D. (2019) *Work of the Past, Work of the Future*, Richard T. Ely Lecture, AEA Papers and Proceedings 2019, 109: 1–32.

- Autor, D. (2015) Why Are There Still So Many Jobs? The History and Future of Workplace Automation, *Journal of Economic Perspectives*, Summer, 29(3), 3–30.
 - Brynjolfsson, E., & Mitchell, T. (2017) What can machine learning do? Workforce implications, *Science*, 358(6370), 1530–1534.
 - Dodgson, M., Gann, D. & Phillips, N. (Eds.) (2015) *The Oxford Handbook of Innovation Management*, Oxford University Press.
 - Dodgson, M., Gann, D.M. and Salter, A. (2008) *The Management of Technological Innovation: The Strategy and Practice*, 2nd Edition, Oxford University Press, Oxford.
 - Fagerberg, J., Mowery, D. & Nelson, R. (Eds.) (2006) *The Oxford Handbook of Innovation*, Oxford University Press.
 - Gilbert, R. (2020) *Innovation Matters: Competition Policy for the High-Technology Economy*, The MIT Press.
 - Freeman, C. (2002) *As Time Goes By: From the Industrial Revolutions to the Information Revolution*, Oxford University Press.
 - Lee, K. (2019) *The Art of Economic Catch-up. Barriers, Detours and Leapfrogging in Innovation Systems*, Cambridge University Press.
 - Mazzucato, M. (2021) *Mission Economy: A Moonshot Guide to Changing Capitalism*, Allen Lane.
 - Mazzucato, M. (2018) Mission-oriented innovation policies: challenges and opportunities, *Industrial and Corporate Change*, Volume 27, Issue 5, October, pp. 803–815.
 - McAfee, A. & Brynjolfsson, E. (2018) *Machine, Platform, Crowd: Harnessing Our Digital Future*, W. W. Norton & Company.
 - Oqubay, A. et al, (2020) *The Oxford Handbook of Industrial Policy*, Oxford University Press, Oxford.
 - Perez, C. (2002) *Technological Revolutions and Financial Capital: The Dynamics of Bubbles and Golden Ages*, Edward Elgar Pub.
 - Tidd, J., Bessant, J. (2009) *Managing Innovation: Integrating Technological, Market and Organisational Change*, 4th Edition. John Wiley & Sons, Chichester.
- Βασικά επιστημονικά περιοδικά στη σχετική θεματική: *Research Policy*, *R&D Management*, *Technovation*, *Regional Studies*, *Industrial and Corporate Change*, *Technology Analysis*, *Industry and Innovation*, *Science*, *Harvard Business Review*, *Science*, *MIT Technology Review*.

Διδάσκοντες

Αγγελάκης Αντώνιος

Μαθησιακά Αποτελέσματα και Γενικές Ικανότητες

Το περιεχόμενο του μαθήματος στοχεύει στην:

1. κατανόηση των βασικών εννοιών του αντικειμένου των πολιτικών ψηφιακής ανάπτυξης στο σύγχρονο κοινωνικο-οικονομικό και τεχνολογικό περιβάλλον.
2. μελέτη και ανάλυση επιμέρους διαστάσεων του ψηφιακού περιβάλλοντος σε επίπεδο βασικών τεχνολογικών ακολουθιών, αλληλεπίδρασης τεχνολογικής εξέλιξης και παραγωγικών μορφών καθώς και διεξόδου των ψηφιακών τεχνολογιών σε τομείς της οικονομίας και της κοινωνικής δραστηριότητας.
3. κατανόηση των εργαλείων ανάλυσης των σχετικών πολιτικών και παρουσίαση σύγχρονων μορφών μέτρων πολιτικής.

4. ενίσχυση των γνώσεων σε επίπεδο κατανόησης ολοκληρωμένων θεωρήσεων ως προς το σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών ψηφιακής ανάπτυξης.
5. μελέτη και ανάλυση επιμέρους διαστάσεων του ψηφιακού περιβάλλοντος σχετικά με τις βασικές τεχνολογικές ακολουθίες και την αλληλεπίδραση τεχνολογικής εξέλιξης και παραγωγικών μορφών.
6. εμβάθυνση σε εξειδικευμένα ζητήματα που συνδέονται με ευρύτερες κοινωνικές επιδράσεις και πτυχές της σύγχρονης ψηφιακής πραγματικότητας (π.χ. αγορά εργασίας, δεξιότητες, ηθικές διαστάσεις).

Η επίτευξη των ανωτέρω μαθησιακών στόχων διασφαλίζεται από την επιλογή των θεμάτων που θα διδαχθούν, από τον τρόπο διδασκαλίας, από την επιλογή της βιβλιογραφίας και από τα μέσα που θα αξιοποιηθούν. Η μέθοδος διδασκαλίας που θα εφαρμοστεί θα περιλαμβάνει μια ολοκληρωμένη επιστημονική προσέγγιση των θεμάτων μέσα από την παρουσίαση πλήθους παραδειγμάτων (μελέτες περίπτωσης).

Τρόπος αξιολόγησης

Η μέθοδος εξέτασης περιλαμβάνει:

1. Άσκηση προόδου-assignment (30%).
2. Γραπτή εξέταση (70%).

Περαιτέρω τεχνικές λεπτομέρειες πραγματοποίησης της εξέτασης θα οριστικοποιηθούν στην πορεία του μαθήματος.

Βασικό εγχειρίδιο

Brynjolfsson, E. and McAfee, A. (2016). **Η Θαυμαστή Εποχή της Νέας Τεχνολογίας. Εργασία Πρόοδος και Ενημερία στα Χρόνια των Έξυπνων Τεχνολογιών**, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Ross, A. (2017). **Οι Βιομηχανίες του Μέλλοντος**, Εκδόσεις Ίκαρος, Αθήνα.

Mazzucato, M. (2015). **Το Επιχειρηματικό Κράτος**, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).

Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
52	0	104	156

Διαλέξεις

1. Εισαγωγή - Βασικές έννοιες και περιεχόμενα

Η συγκεκριμένη ενότητα προσφέρει μια εισαγωγή στις βασικές έννοιες και τα περιεχόμενα της αναδυόμενης ψηφιακής εποχής με έμφαση σε πτυχές που αφορούν στην «οικονομία της γνώσης» και της άυλης οικονομίας (intangible economy), τις βασικές δυναμικές τεχνο- παραγωγικού μετασχηματισμού και τις ευρύτερες κοινωνικές επιδράσεις. Επιπροσθέτως, επεξηγείται η σχετική τεχνική ορολογία τόσο σε επίπεδο νέων ψηφιακών και τεχνολογικών εξελίξεων όσο και σε επίπεδο οικονομικών της τεχνολογίας και σύγχρονων πολιτικών ψηφιακής ανάπτυξης. Υπό αυτό το πρίσμα, μελετώνται οι

ευρύτεροι κινητήριοι παράγοντες που συνδέονται με την ανάδυση των πολιτικών ψηφιακής ανάπτυξης σε κεντρικό στοιχείο των σύγχρονων αναπτυξιακών πολιτικών.

2. Αναδυόμενες τεχνολογίες - τα δομικά στοιχεία και περιεχόμενα της νέας ψηφιακής εποχής

Η συγκεκριμένη ενότητα αναλύει και επεξηγεί τα δομικά στοιχεία και περιεχόμενα της νέας ψηφιακής εποχής. Ειδικότερα, αποτυπώνεται μια αναλυτική επισκόπηση των βασικών συστατικών δυναμικών και τεχνολογικών συντελεστών που συντήκονται και συνθέτουν την ευρύτερη τεχνολογική του τρέχοντος τεχνολογικού και ψηφιακού κύματος (π.χ. Τεχνητή Νοημοσύνη, Υπολογιστικό Νέφος, Big Data, Blockchain, 5G, υπολογιστική υψηλών επιδόσεων και «υπολογιστική παρυφών»). Στο πλαίσιο αυτό, μελετώνται επίσης ζητήματα περαιτέρω ανάλυσης του τεχνολογικού περιεχομένου που συγκροτεί και διατρέχει τις εν λόγω τεχνολογικές ακολουθίες και επιμέρους εφαρμογές (π.χ. ημι-αγωγοί, φωτονική, μικρο/νανο-ηλεκτρονική), με σκοπό την πληρέστερη κατανόηση τόσο των τεχνο-παραγωγικού υποβάθρου όσο και κυρίως των στοχευμένων πολιτικών στήριξης αλλά και των ευρύτερων κοινωνικο-οικονομικών παραμέτρων και διασυνδέσεων (π.χ. τεχνολογικοί κλάδοι αιχμής, διεθνείς αλυσίδες αξίας, οικονομίες τεχνολογικής προήγησης, τεχνολογικός και εμπορικός ανταγωνισμός).

3. Η ιστορικότητα, τα σημεία καμπής και τα επάλληλα ψηφιακά κύματα

Η συγκεκριμένη ενότητα παρουσιάζει το ιστορικό βάθος της αναδυόμενης «ψηφιακής συνθήκης» σε συνάρτηση με την ανάπτυξη νέων υποδειγμάτων τεχνολογικών πολιτικών. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται αναλυτικότερα τα σημαντικότερα ιστορικά ορόσημα που καταγράφονται κατά τις τελευταίες δεκαετίες και τα οποία οδήγησαν σε αυτό που σήμερα ονομάζουμε νέα «τεχνολογική επανάσταση» (ή 4η Βιομηχανική Επανάσταση). Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο ευρύτερο κύμα των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) καθώς και στα επάλληλα «ψηφιακά κύματα». Επιπροσθέτως, τονίζεται η σημασία της σωρευτικής φύσης της τεχνολογίας, της συν-εξέλιξης συγκλινουσών τεχνολογιών (converging technologies) καθώς και των τεχνολογικών μεταβάσεων (trajectories) σε επίπεδο νέων παραγωγικών, οικονομικών και κοινωνικών εφαρμογών.

4. Η Τεχνητή Νοημοσύνη (ΤΝ) ως νέα τεχνολογία γενικής εφαρμογής. Παραδείγματα πολιτικών ανάπτυξης της ΤΝ.

Η Τεχνητή Νοημοσύνη συνιστά μια κομβική τεχνολογική κατηγορία, ενώ συχνά προσεγγίζεται πλέον ως μια «τεχνολογία γενικής εφαρμογής» (general-purpose technology) με κρίσιμο εγκάρσιο χαρακτήρα και καταλυτική συστημική σπουδαιότητα. Η συγκεκριμένη ενότητα μελετάει ζητήματα σχετικά με την ιστορική της εξέλιξη, το περιεχόμενο της συγκεκριμένης τεχνολογικής έννοιας καθώς και τα επιμέρους συστατικά στοιχεία που συγκροτούν την οριζόντια τεχνολογική και δι-επιστημονική της διάσταση (π.χ. μηχανική μάθηση, deep learning). Η ενότητα επικεντρώνεται ιδιαίτερα στην παρουσίαση και ανάλυση στοχευμένων και εκπονούμενων πολιτικών για την ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης σε διεθνές επίπεδο (π.χ. Ευρώπη, ΗΠΑ, Κίνα). Επιπλέον, επεξηγούνται και αναλύονται ζητήματα που σχετίζονται με τις παραγωγικές εφαρμογές της καθώς και με τις ευρύτερες κοινωνικο-οικονομικές επιδράσεις της.

5. Η ανάδυση ενός νέου πεδίου πολιτικών ψηφιακής ανάπτυξης

Η παρούσα ενότητα, παρουσιάζει τους βασικούς άξονες και συνιστώσες των νέων πολιτικών ψηφιακής ανάπτυξης, εμβαθύνοντας τόσο σε επίπεδο εργαλείων πολιτικής όσο και σε επίπεδο επιμέρους κατηγοριών υποστήριξης (π.χ. προγράμματα υποστήριξης, στρατηγικές ψηφιακού μετασχηματισμού, κόμβοι ψηφιακής καινοτομίας, επιταχυντές, τεχνολογικές υποδομές, εργαλεία αποσβέσεων, επιχορηγήσεις). Στο πλαίσιο αυτό,

εξετάζονται έτι περαιτέρω, διαφοροποιημένα υποδείγματα πολιτικών σε διαφορετικές χώρες και διαφορετικές μελέτες περιπτώσεων ψηφιακής ανάπτυξης (π.χ. Ευρώπη, ΗΠΑ, Μ. Βρετανία, Ν. Κορέα, Ιαπωνία). Επιπλέον, διαφωτίζεται η σημασία και η κομβική θέση των πολιτικών ψηφιακής ανάπτυξης στο ευρύτερο πλέγμα των νέων βιομηχανικών και αναπτυξιακών πολιτικών σε αρκετές ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες οικονομίες, σε συνάρτηση με το ευρύτερο πλαίσιο διεθνών παραγωγικών αλυσίδων, τεχνο-παραγωγικών ανταγωνισμών καθώς και διαδικασιών οικοδόμησης νέων ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων και τεχνολογικών αλμάτων (leapfrogging).

6. Πολιτικές ψηφιακής ανάπτυξης στη μεταποίηση-βιομηχανία και σε επιμέρους παραγωγικούς τομείς - I

Σε αρκετές ανεπτυγμένες οικονομίες, οι πολιτικές ψηφιακής ανάπτυξης συν-εξελίσσονται σε μεγάλο βαθμό με τις ευρύτερες τεχνολογικές και βιομηχανικές πολιτικές ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας (π.χ. ενδυνάμωση παραγωγικής βάσης και βιομηχανική μετάβαση, εκσυγχρονισμός παραδοσιακών κλάδων, ανάδυση νέων παραγωγικών τομέων, βελτίωση επιπέδων παραγωγικότητας, οικοδόμηση νέων παραγωγικών αλυσίδων αξίας). Στο πλαίσιο αυτό, οι πολιτικές προώθησης του ψηφιακού μετασχηματισμού διακρίνονται συχνά από την κλαδική ή τομεακή τους στόχευση. Η συγκεκριμένη ενότητα μελετάει σε βάθος διαφορετικές στρατηγικές υποστήριξης επιμέρους παραγωγικών κλάδων και τομέων σε επίπεδο ψηφιακού μετασχηματισμού. Πολύ μεγάλο τμήμα των πολιτικών ψηφιακής ανάπτυξης επικεντρώνεται στον τομέα της μεταποίησης και της βιομηχανίας, δεδομένου ότι ο τομέας αυτός αποτελεί κατεξοχήν πεδίο εφαρμογής νέων τεχνολογικών εφαρμογών αλλά και παραγωγής νέων τεχνολογιών ακολουθιών. Εντούτοις, οι πολιτικές προώθησης του ψηφιακού μετασχηματισμού διαπερνούν πλέον το σύνολο των παραγωγικών τομέων της οικονομίας. Στο πλαίσιο του μαθήματος θα εξεταστούν τεχνολογικές μεταβολές σε επιμέρους παραγωγικούς και οικονομικούς τομείς σε συνάρτηση με εφαρμοσμένες κρατικές πολιτικές (π.χ. μεταποίηση και Industry 4.0).

7. Πολιτικές ψηφιακής ανάπτυξης στη μεταποίηση-βιομηχανία και σε επιμέρους παραγωγικούς τομείς - II

Αντικείμενο της παρούσας ενότητας (ως συνέχεια της ενότητας 6) αποτελεί η ανάλυση των πολιτικών ψηφιακής ανάπτυξης σε σχέση με τις ευρύτερες τεχνολογικές και βιομηχανικές πολιτικές ενίσχυσης των παραγωγικών δυναμικών (π.χ. ενδυνάμωση παραγωγικής βάσης και βιομηχανική μετάβαση, εκσυγχρονισμός παραδοσιακών κλάδων, ανάδυση νέων παραγωγικών τομέων, βελτίωση επιπέδων παραγωγικότητας, οικοδόμηση νέων παραγωγικών αλυσίδων αξίας). Οι πολιτικές προώθησης του ψηφιακού μετασχηματισμού διαπερνούν πλέον το σύνολο των παραγωγικών τομέων της οικονομίας. Η ενότητα μελετάει σε βάθος διαφορετικές πολιτικές υποστήριξης επιμέρους παραγωγικών κλάδων και τομέων σε επίπεδο ψηφιακού μετασχηματισμού. Στο πλαίσιο του μαθήματος θα εξεταστούν τεχνολογικές μεταβολές σε επιμέρους παραγωγικούς και οικονομικούς τομείς σε συνάρτηση με εφαρμοσμένες κρατικές πολιτικές (π.χ. μεταποίηση, ευφυής γεωργία - controlled environment farming, υπηρεσίες και ψηφιακές πλατφόρμες).

8. Πολιτικές διαχείρισης ψηφιακών δεδομένων

Η διαχείριση των δεδομένων αποτελεί ένα βασικό αντικείμενο της ευρύτερης συζήτησης περί της ψηφιακής οικονομίας και της ταχείας διείσδυσης των νέων ψηφιακών τεχνολογιών στην κοινωνικο-οικονομική δραστηριότητα. Τα δεδομένα αποτελούν πλέον μια σημαντική πηγή παραγωγής οικονομικής, τεχνολογικής, επιχειρηματικής, παραγωγικής και κοινωνικής αξίας. Ταυτόχρονα, ζητήματα που σχετίζονται με την αξιοποίηση, τη χρήση και την κυριότητα των μεγάλων συνόλων δεδομένων (big data) -που προκύπτουν μέσα από τη ψηφιακή δραστηριότητα και χρήση των ψηφιακών μηχανών και αυξάνονται εκθετικά-, αναδύονται στο προσκήνιο σε επίπεδο ρύθμισης και ανάγκης διαμόρφωσης νέων κανονιστικών πλαισίων (π.χ. GDPR, Digital Services Act, Digital Markets Act).

Η παρούσα ενότητα έχει ως διττό αντικείμενο να αναλύσει την πολλαπλή σημασία των δεδομένων ως άυλης παραγωγικής αξίας (π.χ. αξιοποίηση σε παραγωγικές και εμπορικές δραστηριότητες) καθώς και να αναδείξει πτυχές που σχετίζονται με το πλαίσιο πολιτικών διαχείρισης των δεδομένων.

9. Ψηφιακός μετασχηματισμός, αγορά εργασίας και δεξιότητες

Η ψηφιακή μεταβολή προκαλεί ισχυρές επιδράσεις και μετασχηματισμούς στην αγορά εργασίας και τη δομή απασχόλησης εν γένει, ενώ φαίνεται να αναδεικνύεται έντονα η διάσταση μεταβολής του υφιστάμενου καταμερισμού και οργάνωσης της εργασίας λόγω των επικείμενων αλλαγών στα πρότυπα παραγωγικής οργάνωσης. Η τεχνολογική εξέλιξη επηρεάζει σε διαφορετικό βαθμό και ρυθμό διαφορετικά επαγγέλματα και κλάδους. Η ψηφιοποίηση και η τεχνολογική αλλαγή έχουν μεταβάλλει τις αγορές εργασίας στις περισσότερες ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες οικονομίες, έχοντας περιορίσει (ή εξαλείψει) τη σημασία ενός τμήματος παραδοσιακών επαγγελμάτων, έχοντας δημιουργήσει ένα σύνολο νέων επαγγελμάτων και ειδικοτήτων και ενώ παράλληλα μεταβάλλουν ραγδαία και το ίδιο το περιεχόμενο των καθηκόντων (π.χ. τυποποιημένες και μη-τυποποιημένες εργασίες). Στόχος της παρούσας ενότητας είναι να αναλύσει τις διαφοροποιημένες επιδράσεις που προκύπτουν ως συνέπεια της ψηφιοποίησης σε επίπεδο αγοράς εργασίας, διάρθρωσης των επαγγελμάτων, δομής απασχόλησης, οργάνωσης της εργασίας, περιεχομένων της εργασίας και δεξιοτήτων καθώς και πολιτικών ανάπτυξης νέων δεξιοτήτων.

10. Ψηφιακός μετασχηματισμός και πολιτική ανταγωνισμού

Οι ραγδαία εξελισσόμενες τάσεις κλιμάκωσης του ψηφιακού μετασχηματισμού διεθνώς δημιουργούν νέες μορφές πολιτικής παρέμβασης (π.χ. πολιτικές ψηφιακής ανάπτυξης) αλλά παράλληλα αναδεικνύουν νέα πεδία ρύθμισης των νέων ψηφιακών και τεχνολογικών συνθηκών (π.χ. τεχνολογικές εταιρείες και 'techlash'). Ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, η πολιτική ανταγωνισμού και οι πολιτικές οικονομικής ρύθμισης έχουν θέσει στο επίκεντρο το ζήτημα ρυθμιστικού ελέγχου σε μια σειρά από τομείς οικονομικής δραστηριότητας όπου παρατηρούνται νέες μορφές ανισορροπίας και τάσεις συγκεντροποίησης (π.χ. τεχνολογία, βιομηχανία). Στην παρούσα ενότητα εξετάζονται βασικά διακυβεύματα οικονομικής ρύθμισης που προκύπτουν ως αποτέλεσμα της επιτάχυνσης του ψηφιακού μετασχηματισμού, ενώ παρουσιάζονται μελέτες περιπτώσεων σε διαφορετικούς τεχνολογικούς υπο-τομείς. Παράλληλα, αναδεικνύεται η σημαντική αλληλεπίδραση ανάμεσα στις πολιτικές ψηφιακής ανάπτυξης, τις πολιτικές διανοητικής ιδιοκτησίας, τη βιομηχανική πολιτική και την πολιτική ανταγωνισμού μέσα από την εξέταση συγκεκριμένων εννοιών και χαρακτηριστικών παραδειγμάτων στους τομείς της βιομηχανίας και της υψηλής τεχνολογίας.

11. Ψηφιακός μετασχηματισμός, πράσινες τεχνολογίες και πράσινες πολιτικές. Η ανάδυση και σύγκλιση νέων τεχνο-παραγωγικών τομέων

Μια σημαντική όψη του τρέχοντος τεχνολογικού κύματος εντοπίζεται στο γεγονός ότι τροφοδοτεί την ανάδυση και σύγκλιση νέων τεχνο-παραγωγικών οικοσυστημάτων που ενοικοδομούνται επί τη βάση των σύγχρονων τεχνολογικών συντελεστών και συστοιχιών (π.χ. τομέας μικρο-ηλεκτρονικής, ρομποτική, προσθετική κατασκευή, νανοτεχνολογία, νέα υλικά, πράσινες τεχνολογίες). Η ανάπτυξη των νέων αυτών τεχνολογικά προσανατολισμένων τομέων (βλ. υπερ-προηγμένες τεχνολογίες - deep tech, πράσινες τεχνολογίες - green tech) που προκύπτουν μέσα από την ίδια την τεχνολογική εξέλιξη, υποστηρίζεται ενεργά και συστηματικά μέσω της εκπόνησης εκτεταμένων τεχνολογικών πολιτικών και εστιασμένων πολιτικών ψηφιακής ανάπτυξης ιδιαίτερα σε επίπεδο προηγμένων οικονομιών. Η παρούσα ενότητα, εξετάζει θέματα σχετικά με την ανατομία των σύγχρονων τεχνολογικών ακολουθιών και των εφαρμογών τους, ενώ εξετάζονται τα πολυ-επίπεδα πλέγματα των πολιτικών που πλοηγούν και υποστηρίζουν τις συγκεκριμένες δυναμικές (π.χ. υποδομές, χρηματοδοτικά εργαλεία, κέντρα υποστήριξης). Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στο παράδειγμα των αναδυόμενων «πράσινων τεχνολογιών» (π.χ. ηλιακή

και αιολική ενέργεια, ηλεκτροκίνηση) και στην τεχνολογική σύγκλιση και αλληλεπίδραση τους με τις κομβικές αναδυόμενες ψηφιακές τεχνολογίες.

12. Τεχνολογία και ηθική

Η τεχνολογική και ψηφιακή ανάπτυξη συνδέεται με ευθύγραμμο και πολυσήμαντο τρόπο με ζητήματα ηθικής οργάνωσης των κοινωνιών. Κατ' αρχάς, η διασφάλιση της επαρκούς πρόσβασης στο κοινωνικό αγαθό της τεχνολογίας συνιστά ένα πρωταρχικό διακύβευμα που σχετίζεται με την κοινωνικά ισόκυρη αξιοποίηση συλλογικών πόρων και την κοινωνικά επωφελή διάχυση των τεχνολογικών επιτευγμάτων. Πέραν όμως από τα ευρύτερα μακροσκοπικά ερωτήματα που προκύπτουν ως προς τη σχέση τεχνολογικής ανάπτυξης και κοινωνικής οργάνωσης, οι νέες μορφές της αναδυόμενης ψηφιακής συνθήκης αναδεικνύουν νέα πεδία προβληματισμού. Για παράδειγμα, η αξιοποίηση των αλγορίθμων και η τεχνητή νοημοσύνη συνδέεται συχνά με ζητήματα που εμπίπτουν στα ηθικά όρια οργάνωσης της κοινωνίας, ενώ διαπερνούν ζητήματα που σχετίζονται για παράδειγμα με την απόδοση της ευθύνης κρίσιμων αποφάσεων, τη διαχείριση σύνθετων κοινωνικών προβλημάτων, την παρακολούθηση της ιδιωτικής δραστηριότητας ή την παραβίαση της ατομικής ασφάλειας (π.χ. κυβερνοασφάλεια). Η παρούσα ενότητα έχει ως στόχο να αναδείξει τα βασικά ζητήματα που προκύπτουν από την ραγδαία ανάπτυξη της ψηφιακής τεχνολογίας σε διαφορετικά πεδία εφαρμογής (π.χ. τεχνητή νοημοσύνη, αυτοκινούμενα οχήματα, παρακολούθηση δραστηριότητας και χρήση δεδομένων, όρια της ιδιωτικότητας, νέες εφαρμογές υγειονομικής ασφάλειας).

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ Ι - ΟΙΚ3302

Σκοπός Μαθήματος

Βασικός σκοπός του αντικειμένου είναι η κατανόηση του μηχανισμού της αναπτυξιακής διαδικασίας και η ερμηνεία των παραγόντων υπανάπτυξης. Προς επίτευξη του εν λόγω σκοπού παρουσιάζονται οι σχετικές βασικές έννοιες και οι βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις. Οι διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις αναλύονται με βάση τρία κριτήρια: το πρώτο κριτήριο αφορά το περιεχόμενο που αποδίδουν στην έννοια «ανάπτυξη». Το δεύτερο κριτήριο είναι η αναπτυξιακή θεωρία που αναπτύσσεται με βάση την εννοιολογική προσέγγιση της ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτό προσδιορίζονται οι αναπτυξιακοί στόχοι, οι συνθήκες που προωθούν ή εμποδίζουν την επίτευξή τους. Οι αιτιώδεις σχέσεις και οι νόμοι κίνησης στις διαδικασίες μεταβολών. Επίσης προσδιορίζονται οι συντελεστές που διαδραματίζουν κυρίαρχο ρόλο και αναδεικνύονται τα συμφέροντα που εκπροσωπούν, καθώς και η επίδραση των μεταβολών στις επιμέρους κοινωνικές ομάδες και γεωγραφικές περιοχές. Το τρίτο κριτήριο αφορά την αναπτυξιακή στρατηγική και αναφέρεται στις ενέργειες και στις παρεμβάσεις με τις οποίες είναι δυνατόν να επιτευχθούν οι αναπτυξιακοί στόχοι.

Διδάσκοντες

Νικολαΐδης Ευάγγελος

Ηλεκτρονική σελίδα μαθήματος

http://econservices.soc.uoc.gr/econ_classes/enrol/index.php?id=33

Απαιτούμενες γνώσεις

Το μάθημα αυτό δεν απαιτεί γνώσεις από κάποια άλλα μαθήματα του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών.

Μαθησιακά Αποτελέσματα και Γενικές Ικανότητες

Τα μαθησιακά αποτελέσματα συγκροτούνται από γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες.

A. Όσον αφορά το επίπεδο των γνώσεων, ως βασικός σκοπός του αντικειμένου είναι η κατανόηση του μηχανισμού της αναπτυξιακής διαδικασίας και η ερμηνεία των παραγόντων υπανάπτυξης. Προς επίτευξη του εν λόγω σκοπού παρουσιάζονται οι σχετικές βασικές έννοιες και οι βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις. Οι διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις αναλύονται με βάση τρία κριτήρια: το πρώτο κριτήριο αφορά περιεχόμενο που αποδίδουν στην έννοια «ανάπτυξη». Το δεύτερο κριτήριο είναι η αναπτυξιακή θεωρία που αναπτύσσεται με βάση την εννοιολογική προσέγγιση της ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτό προσδιορίζονται οι αναπτυξιακοί στόχοι, οι συνθήκες που προωθούν ή εμποδίζουν την επίτευξή τους. οι αιτιώδεις σχέσεις και οι νόμοι κίνησης στις διαδικασίες μεταβολών. Επίσης προσδιορίζονται οι συντελεστές που διαδραματίζουν κυρίαρχο ρόλο και αναδεικνύονται τα συμφέροντα που εκπροσωπούν, καθώς και η επίδραση των μεταβολών στις επιμέρους κοινωνικές ομάδες και γεωγραφικές περιοχές. Το τρίτο κριτήριο αφορά την αναπτυξιακή στρατηγική και αναφέρεται στις ενέργειες και στις παρεμβάσεις με τις οποίες είναι δυνατόν να επιτευχθούν οι αναπτυξιακοί στόχοι.

B. Όσον αφορά τις δεξιότητες, επιδιώκεται η απόκτηση της δεινότητας για εφαρμογή των ανωτέρω γνώσεων σε θεωρητικό-ακαδημαϊκό και επαγγελματικό επίπεδο. Επιδιώκεται η δεινότητα στην εφαρμογή των γνώσεων να μπορεί να εκφραστεί σε ποικιλία καταστάσεων και συνθηκών. Με τις αποκτηθείσες δεξιότητες είναι δυνατόν να διαχειρισθούν θέματα που αφορούν:

- Τη μεθοδολογία συγκρότησης και χρήσης των δεικτών μέτρησης της οικονομικής ανάπτυξης.
- Μείζονος σημασίας παγκόσμια προβλήματα (φτώχεια, ανισότητα, ανεργία, μετανάστευση, υγεία, διατροφή, πείνα, υποσιτισμός).
- Τη σχέση της οικονομικής ανάπτυξης με το περιβάλλον.
- Τις διάφορες εναλλακτικές επιλογές για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, σε όρους στόχων και στρατηγικών.
- Τις σχέσεις της ελληνικής οικονομίας με αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες οικονομίες.
- Την περαιτέρω θεωρητική ενασχόληση με το ευρύτερο ζήτημα της οικονομικής ανάπτυξης. Με τις ανωτέρω γνώσεις και δεξιότητες, επιδιώκεται η απόκτηση ικανοτήτων για αυτόνομη και υπεύθυνη αντιμετώπιση ακαδημαϊκών και επαγγελματικών ζητημάτων. Ως βασικότερες ικανότητες αναφέρονται:
- Η παρακολούθηση, κατανόηση και ανάλυση των εξελίξεων στην παγκόσμια οικονομία.
- Η παρακολούθηση, κατανόηση και ανάλυση των σχέσεων ανάμεσα στις αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες.
- Η χρήση των βασικών και εναλλακτικών δεικτών μέτρησης της οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης.
- Η πλουραλιστική θεωρητική και μεθοδολογική προσέγγιση των ζητημάτων της οικονομικής ανάπτυξης.
- Η εν γένει προαγωγή της ελεύθερης, κριτικής και δημιουργικής σκέψης.
- Ο εντοπισμός, η ανάλυση και η σύνθεση των κρίσιμων δεδομένων και πληροφοριών.
- Η ικανότητα αντίληψης νέων καταστάσεων και η δυνατότητα προσαρμογής και αποτελεσματικής λειτουργίας σε αυτές.

Τρόπος αξιολόγησης

Η βαθμολόγηση των φοιτητών γίνεται με γραπτή εξέταση κατά τη διάρκεια της εξεταστικής περιόδου. Η γραπτή εξέταση γίνεται με συνδυασμό του συστήματος πολλαπλών επιλογών και μικρής ανάπτυξης κειμένου.

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Βασικό εγχειρίδιο

Martinussen, J. (2007). **Κοινωνία, Κράτος, Αγορά. Θεωρίες Ανάπτυξης**, Εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα.

Gillis, M., Perkins, D.H., Roemer, M. and Snodgrass, D.R. (2011). **Οικονομική της Ανάπτυξης**, Εκδόσεις Δαρδανός, Αθήνα.

Ρέππας, Π. (2015). **Οικονομική Ανάπτυξη**, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).	Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
	52	0	107	159

Διαλέξεις

1η Εβδομάδα: Εισαγωγή

- Συνοπτική παρουσίαση του συνόλου των διαλέξεων.

2η Εβδομάδα: Δημιουργία Υπόβαθρου Γνώσεων και Παραστάσεων (Α)

- Επιστήμη, επιστημολογία, μέθοδος.
- Η παγκόσμια οικονομία (γεωγραφία, οικονομία, πληθυσμός, περιβάλλον, ενέργεια, στατιστικά στοιχεία, βιβλιογραφία, πηγές).
- Προαπαιτούμενες γνώσεις οικονομικών.

3η Εβδομάδα: Δημιουργία Υπόβαθρου Γνώσεων και Παραστάσεων (Β)

- Ανισότητα, ανεργία, μετανάστευση, φτώχεια, υγεία, διατροφή, πείνα, υποσιτισμός.

4η Εβδομάδα: Δημιουργία Υπόβαθρου Γνώσεων και Παραστάσεων (Γ)

- Βασικές Έννοιες.
- Μεγέθυνση, ανάπτυξη.
- Η μέτρηση της ανάπτυξης (ΑΕΠ και εναλλακτικοί δείκτες).

5η Εβδομάδα: Θεωρητικές Καταβολές των Οικονομικών της Ανάπτυξης

- Smith.
- Ricardo.
- Malthus.
- Mill.
- Marx.
- Schumpeter.
- Marshall.
- Keynes.

6η Εβδομάδα: Θεωρίες Μεγέθυνσης και Εκσυγχρονισμού (Α)

- Ισορροπημένη μεγέθυνση: Rosenstein-Rodan, Nurkse.
- Μη ισορροπημένη μεγέθυνση: Hirschman, Kuznets.

7η Εβδομάδα: Θεωρίες Μεγέθυνσης και Εκσυγχρονισμού (B)

- Πόλοι μεγέθυνσης: Pettux.
 - Εκσυγχρονισμός κατά στάδια: Lewis, Rostow.
 - Πρότυπα ανάπτυξης: Chenery, Syrquin.
-

8η Εβδομάδα: Δομιστικές και Νεοδομιστικές Θεωρίες

- Furtado.
 - Sunkel.
 - Prebisch
 - Singer
 - Myrdal.
-

9η Εβδομάδα: Μαρξική Θεωρία Καπιταλιστικής Ελέκτασης. Θεωρίες του Ιμπεριαλισμού

- Marx.
 - Luxemburg.
 - Lenin.
 - Bucharin.
 - Hilferding.
-

10η Εβδομάδα: Νεομαρξιστικές Θεωρίες Υπανάπτυξης και Εξάρτησης

- Baran.
 - Frank.
 - Amin.
 - Εμμανουήλ.
 - Cardoso.
 - Wallerstein.
-

11η Εβδομάδα: Κράτος, Αγορά και Ανάπτυξη. Εναλλακτικές Θεωρίες Ανάπτυξης. Προσέγγιση των Κοινωνικών Αναγκών

- Ο ρόλος του κράτους στην ανάπτυξη.
 - Νεοκλασική κριτική του κράτους.
 - Εναλλακτικές αναπτυξιακές οπτικές.
 - Θεωρητικές καταβολές των εναλλακτικών οπτικών.
 - Φτώχεια και η προσέγγιση των κοινωνικών αναγκών.
-

12η Εβδομάδα: Οικονομική Ανάπτυξη και Περιβάλλον

- Τα όρια της ανάπτυξης.
- Βιώσιμη ανάπτυξη.

- Αποανάπτυξη.

13η Εβδομάδα: Επανάληψη και Προετοιμασία για τις Τελικές Εξετάσεις

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ II - ΟΙΚ3301

Σκοπός Μαθήματος

ΣΣτο μάθημα αυτό γίνεται επισκόπηση των προκλήσεων της οικονομικής πολιτικής στις αναπτυσσόμενες χώρες και εξετάζονται τα υποδείγματα που έχουν αναπτυχθεί για να εξηγήσουν τις εξελίξεις στις χώρες αυτές και τις σημαντικές διαφορές μεταξύ χωρών στα επίπεδα ανάπτυξης τους. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη συμβολή των διαφορών στην ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου, των πηγών χρηματοδότησης και των θεσμών ως προσδιοριστικών παραγόντων των αποκλίσεων στα επίπεδα ανάπτυξης επιμέρους χωρών. Γίνεται ανάλυση της μεθοδολογίας για την καταγραφή της φτώχειας και της μέτρησης της εισοδηματικής ανισότητας.

Διδάσκοντες

Καυκαλάς Ιωσήφ

Ηλεκτρονική σελίδα μαθήματος

http://econservices.soc.uoc.gr/econ_classes/enrol/index.php?id=32

Απαιτούμενες γνώσεις

Μαθηματικά I (ΟΙΚ1001), Μαθηματικά II (ΟΙΚ1004), Μακροοικονομική Θεωρία I (ΟΙΚ1002), Μακροοικονομική Θεωρία II (ΟΙΚ2001).

Μαθησιακά Αποτελέσματα και Γενικές Ικανότητες

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε θέση να εκτελεί τα εξής:

- Να τεκμηριώνει τις διαφορές στα επίπεδα ανάπτυξης ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών.
 - Να κατέχει τη στατιστική μεθοδολογία για τη μέτρηση της ανισότητας και της φτώχειας.
 - Να παρουσιάζει, να αναλύει και να κρίνει τα βασικά υποδείγματα οικονομικής ανάπτυξης αναγνωρίζοντας το ρόλο του ανθρώπινου κεφαλαίου, των πηγών χρηματοδότησης και των θεσμών στα υποδείγματα αυτά.
Οι γενικές ικανότητες που θα αποκτήσει ο/η φοιτητής/τρια με την ολοκλήρωση του μαθήματος είναι:
 - Προσαρμογή των εργαλείων μικρο και μακρο-οικονομικής ανάλυσης σε οικονομίες αναπτυσσόμενων χωρών (Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις).
 - Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών με τη χρήση των εργαλείων οικονομικής ανάλυσης και των απαραίτητων τεχνολογιών.
 - Κριτική θεώρηση των υποδειγμάτων οικονομικής ανάπτυξης (Προαγωγή της αυτόνομης οικονομικής σκέψης).
 - Αυτόνομη εργασία μέσω των εβδομαδιαίων ερωτήσεων ανάπτυξης.
-

Τρόπος αξιολόγησης

Η βαθμολόγηση του μαθήματος βασίζεται σε τρεις εργασίες (15% του τελικού βαθμού), στην προαιρετική ενδιάμεση εξέταση και την τελική γραπτή εξέταση (85% του τελικού βαθμού). Από την ενδιάμεση προαιρετική εξέταση οι φοιτητές μπορούν να πάρουν μπόνους (μέχρι 1.2 μονάδες). Το μπόνους αντιστοιχεί στο 12% του βαθμού της ενδιάμεσης

εξέτασης αν ο βαθμός είναι 5 και πάνω. Για να συνυπολογιστεί το μπόνους θα πρέπει τόσο ο βαθμός της ενδιάμεσης όσο και της τελικής εξέτασης να είναι 5 και πάνω. Οι δύο γραπτές εξετάσεις περιλαμβάνουν κυρίως ερωτήσεις ανάπτυξης - επίλυσης προβλημάτων αλλά και ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής.

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Βασικό εγχειρίδιο

Todaro M.P. και Smith St.C. (2016). **Οικονομική της Ανάπτυξης (12η Έκδοση)**, Εκδόσεις Τζιόλα, Αθήνα.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Βαβούρας, Ι.Σ. (1999). **Πολιτική Οικονομικής Ανάπτυξης**, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Banerjee, A. and Duflo, E. (2006). **Economic Lives of the Poor**, Journal of Economic Perspectives, Vol. 21(1), pp. 141-167,

Forsyth, D. (2009). **Development Economics**, McGraw Hill, Maidenhead,

Gillis, M., D.H. Perkins, M. Roemer και Snodgrass, D.R. (2011). **Οικονομική της Ανάπτυξης**, Εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα.

Ray, D. (1998). **Development Economics**, Princeton University Press, Princeton.

Ray, D. (2000). **What's New in Development Economics?**, The American Economist, Vol. 44, pp. 3-16,

Ray, D. (2010). **Uneven Growth: A Framework for Research in Development Economics**, Journal of Economic Perspectives, Vol. 24(3), pp. 45-60,

Thirlwall, A.P. (2013). **Μεγέθυνση και Ανάπτυξη**, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Sala i Martin, X. (2006). **The World Distribution of Income: Falling Poverty and Convergence Period**, Quarterly Journal of Economics, Vol. 121(2), pp. 351-397,

Taylor, J.E. και Lybbert, T.J. (2016). **Οικονομικά της Ανάπτυξης - Βασικές Αρχές**, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).	Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
	52	0	90	142

Διαλέξεις

1η Εβδομάδα: Εισαγωγή

Σημειώσεις διδάσκουσας, Todaro και Smith, Κεφ. 1, Ray (2000), Κεφ. 1.

- Αντικείμενο των Οικονομικών της Ανάπτυξης.
 - Διαφορές από τα Οικονομικά της Μεγέθυνσης.
-

2η Εβδομάδα: Χαρακτηριστικά των Αναπτυσσόμενων Χωρών

Σημειώσεις της διδάσκουσας, Todaro και Smith, Κεφ. 2, Ray (1998), Κεφ. 2.

- Εισόδημα και ανάπτυξη.
 - Κατανομή του εισοδήματος.
 - Διαστάσεις ανάπτυξης πέραν του εισοδήματος (υγεία, παιδική θνησιμότητα, προσδόκιμο ζωής, εκπαιδευτικό επίπεδο).
 - Διαρθρωτικά χαρακτηριστικά των αναπτυσσόμενων χωρών (δημογραφικά, κατανομή επαγγελμάτων, διάρθρωση παραγωγής, εσωτερική μετανάστευση, διεθνές εμπόριο).
-

3η Εβδομάδα: Κλασικά Υποδείγματα Ανάπτυξης

Σημειώσεις της διδάσκουσας, Todaro και Smith, Κεφ. 3.

- Βασικές υποθέσεις και προβλέψεις των υποδειγμάτων.
 - Κριτική θεώρηση των υποδειγμάτων.
-

4η Εβδομάδα: Σύγχρονα Υποδείγματα Ανάπτυξης

Σημειώσεις της διδάσκουσας, Todaro και Smith, Κεφ. 4.

- Η υποανάπτυξη ως αποτυχία συντονισμού.
 - Η ύπαρξη πολλαπλών σημείων ισορροπίας.
-

5η Εβδομάδα: Ανισότητα και Οικονομική Ανάπτυξη

Σημειώσεις της διδάσκουσας, Todaro και Smith, Κεφ. 5, Ενότητα 5.1.

- Μέτρηση της ανισότητας.
- Το ανεστραμμένο U του Kuznets.
- Αυτοτροφοδοτούμενη ανισότητα.

6η Εβδομάδα: Φτώχεια και Οικονομική Ανάπτυξη

Σημειώσεις της διδάσκουσας, Todaro και Smith, Κεφ. 5, Ενότητες 5.2-5.5.

- Μέτρηση της φτώχειας.
- Παγίδες φτώχειας.

7η Εβδομάδα: Μεταβολές του Πληθυσμού και Οικονομική Ανάπτυξη

Σημειώσεις της διδάσκουσας, Todaro και Smith, Κεφ. 6.

- Υποδείγματα μεταβολής του πληθυσμού.
- Εξωτερικότητες εντός και μεταξύ νοικοκυριών.

8η Εβδομάδα: Ενδιάμεση Εξέταση

9η Εβδομάδα: Ο Ρόλος του Κράτους, η Κατανομή των Πόρων και η Διατηρήσιμη Ανάπτυξη

Todaro και Smith, Κεφ. 11.

- Ισορροπία έναντι μη ισορροπίας οικονομικής μεγέθυνσης.
- Κριτήρια επιλογής επενδυτικών σχεδίων.

10η Εβδομάδα: Μετακίνηση Πληθυσμού από τις Αγροτικές Περιοχές στις Πόλεις

Σημειώσεις της διδάσκουσας, Todaro και Smith, Κεφ. 7,9.

- Στατικές και δυναμικές ωφέλειες από το διεθνές εμπόριο.
- Εξέλιξη των όρων εμπορίου.
- Το εμπόριο μεταξύ αναπτυσσόμενων χωρών.

11η Εβδομάδα: Χρηματοδότηση και Οικονομική Ανάπτυξη

Σημειώσεις της διδάσκουσας.

- Επίσημα και ανεπίσημα χρηματοπιστωτικά συστήματα.
- Ηθικός κίνδυνος (moral hazard) και δυσμενής επιλογή (adverse selection).
- Παροχή πιστώσεων μικρής κλίμακας (Microfinance).

12η Εβδομάδα: Εκπαίδευση και Οικονομική Ανάπτυξη

Σημειώσεις της διδάσκουσας, Todaro και Smith, Κεφ. 8.

- Ιδιωτικές και συνολικές αποδόσεις της εκπαίδευσης.
- Εκπαίδευση και ανάπτυξη.

13η Εβδομάδα: Θεσμοί και Οικονομική Ανάπτυξη
Σημειώσεις της διδάσκουσας.

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - ΣΚΕ3303

Σκοπός Μαθήματος

Το μάθημα προτείνει μια ετερόδοξη αναστοχαστική προσέγγιση κρίσιμων και επίκαιρων ζητημάτων που αντιμετωπίζει ο ελληνικός κοινωνικός σχηματισμός στο περιβάλλον της εγχώριας και διεθνούς οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής κρίσης μέσα από τις οπτικές της Πολιτικής Οικονομίας και της κριτικής Πολιτικής Θεωρίας και Ανάλυσης. Ειδικότερα θα εστιάσει σε θέματα που αφορούν: στη σχέση ατομικής δράσης και κοινωνικών δομών, στις στρατηγικές εναρμόνισης Κράτους και αγοράς, στο ρόλο του κράτους και των υπερεθνικών οργανισμών στη ρύθμιση του διεθνούς ανταγωνισμού, στις μορφές, τις αιτιότητες και κυρίως στη διαχείριση της Κρίσης, στην επιρροή των δημοκρατικών θεσμών σε ζητήματα ανάπτυξης και ανισοτήτων, στη συσχέτιση των Μνημονίων με τα προγράμματα εκσυγχρονισμού και μεταρρυθμίσεων που προωθούνται τις τελευταίες δεκαετίες.

Όλα τα παραπάνω θα αναλυθούν στο πλαίσιο των δομικών μετασχηματισμών του ύστερου καπιταλισμού που μεταμορφώνουν ριζικά τις κοινωνικοοικονομικές και πολιτικές δομές και ανασυγκροτούν τις ατομικές και συλλογικές ταυτότητες σε παγκόσμια κλίμακα.

Σκοπός του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με θεωρητικά και μεθοδολογικά εργαλεία μέσω των οποίων μπορούν να αναλυθούν τρέχουσες ιδεολογίες και να κατανοηθούν οι προκλήσεις και οι διακυβεύσεις για την κοινωνία, την οικονομία και το πολιτικό σύστημα στον ορίζοντα της παρατεταμένης και πολυεπίπεδης κρίσης.

Το μάθημα θα αναπτυχθεί σε έξι ενότητες. Για κάθε ενότητα θα παρέχονται ηλεκτρονικά κείμενα από τον ημερήσιο/περιοδικό τύπο και από την σχετική βιβλιογραφία τα οποία επιχειρούν να απαντήσουν στα ζητήματα που θα απασχολήσουν ο μάθημα. Μέσα από την κριτική τους ανάγνωση θα επιχειρείται κάθε φορά να εντοπιστούν οι θεωρητικές, αναλυτικές και μεθοδολογικές προϋποθέσεις μέσω των οποίων η επιστημονική έρευνα αναλύει αυτά τα ίδια ζητήματα, να φωτιστούν οι παραβλέψεις/αποσιωπήσεις, οι θεωρητικές και πολιτικές διαμάχες γύρω από τα επίδικα δακτυλεύματα και εν τέλει οι θεωρητικοί και πολιτικοί όροι που προάγουν την πληρέστερη κατανόηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονες κοινωνίες μας. Στόχος είναι οι φοιτητές να κατανοήσουν το βάθος των προβλημάτων και τους όρους μέσω των οποίων μπορούν να τεθούν και να απαντηθούν θεωρητικά, με οδηγό την κριτική επεξεργασία κειμένων τα οποία εκθέτουν δομές σκέψης οι οποίες έχουν ευρύτατη διάδοση στη παρούσα συγκυρία.

Απαιτούμενες γνώσεις

Το συγκεκριμένο μάθημα δεν έχει προαπαιτούμενα.

Τρόπος αξιολόγησης

Η αξιολόγηση των φοιτητών γίνεται στη βάση των τελικών εξετάσεων.

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Βλάχου, Ανδριάνα (2009). **Πολιτική Οικονομία του Καπιταλισμού**, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Γκίντενς, Αντονι (2010). **Ο Τρίτος Δρόμος**, Εκδόσεις Πόλις, Αθήνα.

Κράουτς, Κόλιν (2006). **Μεταδημοκρατία**, Εκδόσεις Εκκρεμές, Αθήνα.

Μηλιός, Γιάννης και Σωτηρόπουλος, Δημήτριος Π. (2011). **Ιμπεριαλισμός, Χρηματοπιστωτικές Αγορές, Κρίση**, Εκδόσεις Νήσος, Αθήνα.

Μουφ, Σαντάλ (2010). **Επί του Πολιτικού**, Εκδόσεις Εκκρεμές, Αθήνα.

Πικετύ, Τομά (2014). **Το Κεφάλαιο τον 21ο Αιώνα**, Εκδόσεις Πόλις, Αθήνα.

Πουλαντζάς, Νίκος (2001). **Το κράτος, η Εξουσία, ο Σοσιαλισμός**, Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα.

Σένετ, Ρίτσαρντ (2008). **Η Κουλτούρα του Νέου Καπιταλισμού**, Εκδόσεις Σαββάλα, Αθήνα.

Χάρβεϊ, Ντέιβιντ (2011). **Το Αίνιγμα του Κεφαλαίου και οι Κρίσεις του Καπιταλισμού**, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα.

Χάρβεϊ, Ντέιβιντ (2015). **Δεκαεφτά Αντιφάσεις και το Τέλος του Καπιταλισμού**, Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα.

Χάγιεκ, Φρίντριχ (2013). **Ο Δρόμος προς τη Δουλεία**, Εκδόσεις Παπαδόπουλος, Αθήνα.

Martinussen, John (2007). **Κοινωνία, Κράτος, Αγορά. Θεωρίες της Ανάπτυξης**, Εκδόσεις Σαββάλα, Αθήνα.

Polanyi, Karl (2013). **Οι Πολιτικές και Κοινωνικές Απαρχές του Καιρού μας**, Εκδόσεις Νησίδες, Αθήνα.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).	Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
	52	0	86	138

Διαλέξεις

1η Ενότητα: Μεθοδολογικά Ζητήματα.

- Σύστημα και Άτομο.
- Οικονομία, Πολιτική και Εξουσία.

2η Ενότητα: Κράτος και Αγορά

- Νεοφιλελευθερισμός και Κευνσιανισμός.

3η Ενότητα: Έθνος-Κράτος και Διεθνοποίηση

- Διεθνείς Θεσμοί, Συντονισμός και Ανταγωνισμοί.

4η Ενότητα: Κρίση, Εξουσία και Διαχείριση

- Ιστορία και Θεωρία της Κρίσης.
- Η «Διακυβέρνηση» της Κρίσης.

5η Ενότητα: Ανάπτυξη, Ανισότητες και Δημοκρατία

- Η εγχώρα και η Διεθνής Εμπειρία.

6η Ενότητα: Εκσυγχρονισμός, Μεταρρυθμίσεις και Μνημόνια

ΙΣΤΟΡΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΘΕΩΡΙΩΝ II - ΟΙΚ3310

Σκοπός Μαθήματος

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η εξέλιξη της οικονομικής επιστήμης από τα μέσα περίπου του 19ου αιώνα μέχρι σήμερα, μέσα από την εξέταση των σημαντικότερων θεωρητικών στοχαστών και σχολών οικονομικής σκέψης. Στο πλαίσιο του μαθήματος, οι φοιτητές/ριες καλούνται να αναπτύξουν τον κριτικό τους στοχασμό γύρω από θέματα όπως η σχέση της οικονομίας με την πολιτική και την κοινωνία, η χρησιμότητα και το αντικείμενο μελέτης της οικονομικής επιστήμης, καθώς και η συμβολή των οικονομικών θεωριών στα οικονομικά ζητήματα που απασχόλησαν την ιστορική εποχή στην οποία διαμορφώθηκαν, καθώς και τη σύγχρονη οικονομική πραγματικότητα.

Θα επιχειρηθεί η μελέτη του αντικειμένου του μαθήματος μέσα από κριτική και διεπιστημονική προσέγγιση, συγκρίνοντας και αντιπαραβάλλοντας τις εξεταζόμενες θεωρίες ως προς τη δυνατότητά τους να δώσουν απαντήσεις σε ζητήματα που έχουν διαχρονικά απασχολήσει την οικονομική επιστήμη μέχρι σήμερα, όπως οι οικονομικές κρίσεις, η ανεργία, η παραγωγή και διανομή των αγαθών, ο υπολογισμός της αξίας και η διαμόρφωση των τιμών, ο ρόλος της αγοράς και του κράτους, η οικονομική δικαιοσύνη και δημοκρατία.

Το μάθημα Ιστορία Οικονομικών Θεωριών II αποτελεί συνέχεια του μαθήματος Ιστορία Οικονομικών Θεωριών I και θα εξετάσει τις παρακάτω σχολές οικονομικής σκέψης:

- Αμερικανική θεσμική σχολή (Veblen, Mitchell, Commons)
- Οριακή επανάσταση και οι πρόδρομοι της νεοκλασικής θεωρίας (Jevons, Menger, Walras)
- Η νεοκλασική σχολή οικονομικής σκέψης
- John Maynard Keynes
- Joseph Schumpeter
- Νεοκλασική σύνθεση και νεοκεϋνσιανή σχολή.
- Ετερόδοξες προσεγγίσεις, σύγχρονα και ριζοσπαστικά ρεύματα σκέψης
- Ειδικά θέματα στην ιστορία οικονομικής σκέψης

Απαιτούμενες γνώσεις

Το μάθημα δεν προϋποθέτει κατανόηση άλλων μαθημάτων που διδάσκονται στο τμήμα.

Τρόπος αξιολόγησης

Η τελική βαθμολογία του μαθήματος θα γίνει με γραπτές εξετάσεις. Συμπληρωματικά: θα υπάρχει η δυνατότητα προαιρετικής εργασίας (ομαδικής και ατομικής), κατόπιν συζήτησης για το θέμα. Θα δοθεί έμφαση σε θέματα που διερευνούν τις δυνατότητες των θεωρητικών προσεγγίσεων να απαντήσουν σε ζητήματα που απασχολούν την πραγματική οικονομία και τη σύγχρονη οικονομική πραγματικότητα.

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Βασικό εγχειρίδιο

Screpanti, E. και Zamagni, S. (2004). **Η Ιστορία της Οικονομικής Σκέψης**, Εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα.

Backhouse, R.E. (2009). **Η Εξέλιξη της Οικονομικής Σκέψης: Από την Αρχαία Ελλάδα μέχρι Σήμερα**, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Heilbroner, R. L. (2000). **Οι Φιλόσοφοι του Οικονομικού Κόσμου: Η Ζωή και οι Ιδέες τους**, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Kishtainy, N. (2018). **Μικρή Ιστορία της Οικονομικής Επιστήμης**, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα.

Polanyi, K. (2001). **Ο Μεγάλος Μετασχηματισμός: Οι Πολιτικές και Κοινωνικές Απαρχές του Καιρού μας**, Εκδόσεις Νησίδες, Θεσσαλονίκη.

Gibson-Graham, J.K. et al. (2013). **Take Back the Economy: An Ethical Guide for Transforming our Communities**, University of Minnesota Press, Minneapolis.

Παπαγεωργίου, Φ. και Μιχαηλίδης, Π. (2016). **Σχολές Σκέψης και Οικονομικές Διακυμάνσεις**, Εκδόσεις Συμμετρία, Αθήνα.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).

Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
52	0	88	140

Διαλέξεις

1η Εβδομάδα: Εισαγωγή στη μελέτη της Ιστορίας Οικονομικών Θεωριών II

Screpanti και Zamagni, Εισαγωγή; Backhouse, Πρόλογος; Kishtainy, Κεφάλαιο 1.

- Το αντικείμενο μελέτης της οικονομικής επιστήμης υπό το πρίσμα των διαφορετικών σχολών οικονομικής σκέψης.
- Γιατί είναι σημαντική η μελέτη της ιστορίας των οικονομικών θεωριών και των σχολών οικονομικής σκέψης.
- Παρουσίαση του αντικειμένου του μαθήματος και συνοπτική επισκόπηση των σημαντικότερων θεωριών και σχολών οικονομικών σκέψης που θα μας απασχολήσουν κατά τη διάρκεια του εξαμήνου.

2η εβδομάδα: Η σχολή της οριακής επανάστασης και οι πρόδρομοι της νεοκλασικής θεωρίας

Screpanti και Zamagni, Κεφάλαιο 5; Backhouse, Κεφάλαιο 8.

- Η οριακή επανάσταση και οι πρόδρομοι της νεοκλασικής σκέψης.
- Ο θρίαμβος του ωφελισμού.
- Η θεωρία του W. S. Jevons για την οριακή χρησιμότητα.
- Το όραμα του L. Walras για την λειτουργία του οικονομικού συστήματος και η γενική οικονομική ισορροπία.
- Η θεωρία της οριακής χρησιμότητας στο έργο του C. Menger.

3η εβδομάδα: Η νεοκλασική σχολή οικονομικής σκέψης

Screpanti και Zamagni, Κεφάλαιο 6; Backhouse, Κεφάλαια 9-10.

- Ο οικονομικός άνθρωπος και οι ορθολογικές αποφάσεις ως κεντρική ιδέα στη νεοκλασική σκέψη.
- Ζήτηση, προσφορά και ισορροπία στη θεωρία του A. Marshall.
- Οι εξωτερικότητες και τα οικονομικά της ευημερίας στη θεωρία του A. C. Pigou.
- Η αμερικανική και αυστριακή σχολή.
- Το κριτήριο του Pareto και τα νέα οικονομικά της ευημερίας.
- Οι Ιταλοί νεοκλασικοί οικονομολόγοι.

4η εβδομάδα: Αμερικανική θεσμική σχολή και η κριτική στην οικονομική ορθοδοξία

Screpanti και Zamagni, Κεφάλαιο 8; Backhouse, Κεφάλαιο 9.

- Η κριτική της θεσμικής σχολής απέναντι στην οικονομική ορθοδοξία της νεοκλασικής θεωρίας.
- Η απομάκρυνση από ωφελιστικές θέσεις και η κριτική στο απλό μηχανιστικό υπόδειγμα της νεοκλασικής οικονομικής.
- Η δυναμική και ολιστική προσέγγιση του T. Veblen.
- Η συμβολή των W. Mitchell, J. R. Commons, W. Hamilton.

5η εβδομάδα: John Maynard Keynes: Η γενική θεωρία της απασχόλησης, του τόκου και του χρήματος

Screpanti και Zamagni, Κεφάλαιο 7; Backhouse, Κεφάλαιο 10; Heilbroner, Κεφάλαιο 9.

- Η ετερόδοξη κριτική του J. M. Keynes για τη μεγάλη ύφεση του 1929.
 - Η μακροχρόνια ισορροπία εκτός πλήρους απασχόλησης.
 - Η σημασία της ενεργού ζήτησης στην οικονομική δραστηριότητα και την απασχόληση.
 - Οικονομική πολιτική στο έργο του J. M. Keynes.
 - Η επιρροή του J. M. Keynes στα μετέπειτα κενυσιανά ρεύματα σκέψης.
-

6η εβδομάδα: Joseph Schumpeter: Οικονομική ανάπτυξη και δημιουργική καταστροφή

Screpanti και Zamagni, Κεφάλαιο 7; Backhouse, Κεφάλαιο 10.

- Καινοτομία, τεχνολογική πρόοδος και οικονομική ανάπτυξη.
- Ο ρόλος των καινοτόμων επιχειρηματιών.
- Ανταγωνισμός, επιχειρηματικότητα και δημιουργική καταστροφή.
- Το τέλος του καπιταλισμού στο έργο του Schumpeter.

7η εβδομάδα: Νεοκλασική σύνθεση και νεοκεϋνσιανή σχολή

Screpanti και Zamagni, Κεφάλαια 8-9; Backhouse, Κεφάλαιο 13.

- Η νεοκλασική σύνθεση: εισάγοντας στοιχεία της νεοκλασικής σχολής στη θεωρία του J. M. Keynes και η γένεση της νεοκεϋνσιανής σχολής.
- Η γενική οικονομική ισορροπία στον Hicks και το υπόδειγμα IS-LM.
- Η καμπύλη Phillips.
- Μονεταρισμός και η σχολή του Σικάγο.
- Ο στασιμοπληθωρισμός της δεκαετίας του 1970 και η παρακμή της νεοκεϋνσιανής σχολής.
- Οι νέες κεϋνσιανές προσεγγίσεις και η νέα νεοκλασική σύνθεση.

8η εβδομάδα: Νέα κλασική και νέα κεϋνσιανή σχολή

Screpanti και Zamagni, Κεφάλαιο 9; Backhouse, Κεφάλαιο 13.

- Οι ορθολογικές προσδοκίες της μικροοικονομικής στη μακροοικονομική ανάλυση.
- Η κριτική του R. Lucas και η θεωρία του πραγματικού επιχειρηματικού κύκλου στη νέα κλασική σχολή.
- Ατελής ανταγωνισμός, δυσκαμψία μισθών/τιμών και υποαπασχόληση στη νέα κεϋνσιανή ανάλυση.
- Η συζήτηση γύρω από την ουδετερότητα του χρήματος και ο ρόλος της νομισματικής πολιτικής.
- Η νέα νεοκλασική σύνθεση και τα δυναμικά μοντέλα της νέας κεϋνσιανής σχολής.

9η Εβδομάδα: Μετακεϋνσιανό ρεύμα σκέψης

Screpanti και Zamagni, Κεφάλαια 9-10

- Η ετερόδοξη προσέγγιση των μετακεϋνσιανών οικονομολόγων και η απόρριψη της νεοκλασικής σύνθεσης.
- Οι ιδρυτές της σχολής του Cambridge.
- Οι μετακεϋνσιανές θέσεις για τη μεγέθυνση, τη διανομή και την ενεργό ζήτηση.
- Οι νομισματικές θεωρίες και η ενδογενής φύση της προσφοράς χρήματος.
- Τα αποσταθεροποιητικά αποτελέσματα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.
- Η αβεβαιότητα και ο ρόλος των θεσμικών παραγόντων.
- Οι μετακεϋνσιανές θεωρίες της επιχείρησης.

10η εβδομάδα: Η ανάδυση της συμπεριφορικής οικονομικής και άλλες σύγχρονες προσεγγίσεις στην οικονομική σκέψη

Screpanti και Zamagni, Κεφάλαια 10-11; Backhouse, Κεφάλαιο 14.

- Συμπεριφορική οικονομική και η απομάκρυνση από τις ορθολογικές προσδοκίες.
- Η συστηματικότητα της ανορθολογικής συμπεριφοράς στη λήψη αποφάσεων.
- Συμπεριφορική χρηματοοικονομική.
- Σύγχρονες προσεγγίσεις στην οικονομική σκέψη.

11η Εβδομάδα: Θεωρίες κοινωνικής οικονομίας και μετα-καπιταλιστικές προσεγγίσεις

Screpanti και Zamagni, Κεφάλαιο 11; Backhouse, Κεφάλαιο 5; Polanyi Κεφάλαιο 4; Gibson-Graham, Κεφάλαιο 1.

- Ξεκινώντας από τους ουτοπικούς σοσιαλιστές και την ιδέα της ενθέκευσης (embeddedness) του K. Polanyi.
- Η ανάγκη επαναπλαισίωσης (reframing) της οικονομίας και η προσέγγιση των ποικίλων οικονομιών.
- Κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία: ένα πλουραλιστικό και δημοκρατικό πλαίσιο.
- Μεταμαρξιστές, ανοιχτός μαρξισμός και σύγχρονες, ριζοσπαστικές προσεγγίσεις.

12η Εβδομάδα: Οικονομικές κρίσεις και σχολές οικονομικής σκέψης Παπαγεωργίου και Μιχαηλίδης, Κεφάλαια 1-2 και 4-5.

- Συστηματικές και μη συστηματικές θεωρήσεις των οικονομικών διακυμάνσεων.
- Η προσέγγιση του J. M. Keynes.
- Νεοκεϋνσιανές και μετακεϋνσιανές προσεγγίσεις του οικονομικού κύκλου.
- Νεότερες προσεγγίσεις.

13η εβδομάδα: Σύνοψη και ανακεφαλαίωση

Backhouse, Επίλογος; Heilbroner, Κεφάλαιο 11.

- Στην τελευταία συνάντηση του μαθήματος θα επιχειρηθεί μια σύνοψη και ανακεφαλαίωση των όσων εξετάσαμε κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, θα συζητηθούν συμπεράσματα καθώς και απορίες και θα γίνει προετοιμασία για τις τελικές εξετάσεις.

ΘΕΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ - ΟΙΚ2305

Σκοπός Μαθήματος

Σκοπός του μαθήματος είναι η ανάλυση των θεσμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και η κατανόηση σε βάθος του τρόπου λειτουργίας τους και οι επιπτώσεις των αποφάσεών τους στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή των κρατών μελών της ΕΕ. Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτήτριες και οι φοιτητές θα πρέπει να είναι σε θέση να κατανοούν σε βάθος τον πολυδιάστατο ρόλο των θεσμών της ΕΕ και τα βασικά τους χαρακτηριστικά. Η διδασκαλία του μαθήματος στοχεύει να εφοδιάσει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες με γενικές ικανότητες/δεξιότητες στην προαγωγή της κριτικής θεώρησης, της ερευνητικής προσπάθειας, της ανάπτυξης δημιουργικής σκέψης, της αυτόνομης εργασίας και της καλλιέργειας συνεργατικής προσπάθειας. Για κάθε θεσμό της ΕΕ θα παρέχονται ηλεκτρονικά κείμενα από τον ημερήσιο και περιοδικό τύπο με τα οποία θα απαντώνται τα ζητήματα που θα απασχολούν το μάθημα. Έτσι μέσα από την κριτική τους ανάλυση θα επιχειρείται κάθε φορά να αναδειχθεί η δομή, ο ρόλος, οι πολιτικές και η λειτουργία στην πράξη των κύριων και επικουρικών Θεσμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον μέσα από βίντεο και livestreaming των συνεδριάσεων της Ολομέλειας και των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου θα επιχειρείται στην πράξη η παρακολούθηση του τρόπου λειτουργίας του εν λόγω θεσμού. Το μάθημα ενδεχόμενα να συνδυαστεί και με εκπαιδευτική εκδρομή-επίσκεψη στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σε Βρυξέλλες/Στρασβούργο.

Απαιτούμενες γνώσεις

Το συγκεκριμένο μάθημα δεν έχει προαπαιτούμενα.

Τρόπος αξιολόγησης

Η αξιολόγηση των φοιτητών γίνεται στη βάση τελικών εξετάσεων.

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Βασικό εγχειρίδιο

Μαριάς, Ν. (2011). **Το Μνημόνιο της Χρεοκοπίας και ο Άλλος Δρόμος**, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, Αθήνα.

Μαριάς, Ν. (2019). **Θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης**, Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Αθήνα.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Hix, S. (Επιστημονική Επιμέλεια: Επαμεινώνδας Μαριάς) (2009). **Το Πολιτικό Σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης**, Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).	Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
	52	0	88	140

Διαλέξεις

1η Εβδομάδα:

- Εισαγωγή στην Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση.

2η Εβδομάδα:

- Φύση και δομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Πολυεπίπεδη διακυβέρνηση στην ΕΕ.

3η Εβδομάδα:

- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - Γενικό Μέρος.

4η Εβδομάδα:

- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - Ειδικό Μέρος.

5η Εβδομάδα:

- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

6η Εβδομάδα:

- Συμβούλιο.

7η Εβδομάδα:

- Επιτροπή - Γενικό Μέρος.

8η Εβδομάδα:

- Επιτροπή - Ειδικό Μέρος.

9η Εβδομάδα:

- Δικαστήριο της ΕΕ.

10η Εβδομάδα:

- Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

11η Εβδομάδα:

- Ελεγκτικό Συνέδριο.

12η Εβδομάδα:

- Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή - Περιφερειακή Επιτροπή.

13η Εβδομάδα:

- Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.
-

ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΘΕΣΜΟΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (ΟΝΕ) - ΟΙΚ3312

Σκοπός Μαθήματος

Σκοπός του μαθήματος είναι η ανάλυση του δικαίου και των θεσμών της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) η οποία αποτελεί σημαντικό πυλώνα της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η κατανόηση σε βάθος του τρόπου λειτουργίας τους και οι επιπτώσεις των αποφάσεων του Ecofin, του Eurogroup και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή των κρατών μελών της ΕΕ. Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτήτριες και οι φοιτητές θα πρέπει να είναι σε θέση να κατανοούν σε βάθος την λειτουργία της Ευρωζώνης. Η διδασκαλία του μαθήματος στοχεύει να εφοδιάσει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες με γενικές ικανότητες/δεξιότητες στην προαγωγή της κριτικής θεώρησης, της ερευνητικής προσπάθειας, της ανάπτυξης δημιουργικής σκέψης, της αυτόνομης εργασίας και της καλλιέργειας συνεργατικής προσπάθειας. Θα παρέχονται ηλεκτρονικά κείμενα από τον ημερήσιο ελληνόφωνο και ξενόγλωσσο πολιτικό και οικονομικό τύπο με τα οποία θα απαντώνται τα ζητήματα που θα απασχολούν το μάθημα. Έτσι μέσα από την κριτική τους ανάλυση θα επιχειρείται κάθε φορά να αναδειχθεί η δομή, ο ρόλος, οι πολιτικές και η λειτουργία στην πράξη των Θεσμικών Οργάνων της ΟΝΕ. Επιπλέον μέσα από βίντεο και livestreaming των συνεδριάσεων της Επιτροπής Οικονομικής και Νομισματικής Πολιτικής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου θα επιχειρείται στην πράξη η παρακολούθηση του κοινοβουλευτικού ελέγχου που διενεργείται στο πλαίσιο της Ευρωζώνης έναντι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της ΕΚΤ αλλά και του Eurogroup.

Απαιτούμενες γνώσεις

Το συγκεκριμένο μάθημα δεν έχει προαπαιτούμενα. Η επιτυχής παρακολούθηση των μαθημάτων Θεσμοί της ΕΕ, Θεωρίες Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης και Δίκαιο της ΕΕ δρα επιβοηθητικά.

Τρόπος αξιολόγησης

Η αξιολόγηση των φοιτητών γίνεται στη βάση τελικών εξετάσεων.

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Βασικό εγχειρίδιο

Μαριάς, Ν. (2011). **Το Μνημόνιο της Χρεοκοπίας και ο Άλλος Δρόμος**, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, Αθήνα.

Μαριάς, Ν. (2019). **Ευρωπαϊκή Ένωση: Ιστορία, Δίκαιο, Πολιτικό Σύστημα Θεσμοί, Οικονομικές Θεωρίες**, Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Ρέθυμνο.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Hix, S. (Επιστημονική Επιμέλεια: Επαμεινώνδας Μαριάς) (2009). **Το Πολιτικό Σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης**, Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).	Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
	52	0	88	140

Διαλέξεις

1η Εβδομάδα: ONE: Κυρίαρχα Παραδείγματα (Α)

- Η Κοινωνική Οικονομία της Αγοράς.

2η Εβδομάδα: ONE: Κυρίαρχα Παραδείγματα (Β)

- Νεοφιλελευθερισμός - Η Συναίνεση της Ουάσιγκτον.

3η Εβδομάδα: Οικονομική Διακυβέρνηση στην ΕΕ

4η Εβδομάδα: Δημοσιονομική Πολιτική στο Πλαίσιο της ONE

- Πρωτόκολλο σχετικά με τη διαδικασία του Υπερβολικού Ελλείμματος.
- Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης / Οικονομική και Δημοσιονομική Εποπτεία - Ευρωπαϊκό Εξάμηνο.

5η Εβδομάδα: Νομισματική Πολιτική στο Πλαίσιο της ONE

6η Εβδομάδα: Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών/
Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Α)

7η Εβδομάδα: Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών/
Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Β)

8η Εβδομάδα: Ecofin/Eurogroup/Οικονομική και Δημοσιονομική
Επιτροπή

9η Εβδομάδα: Ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού
Κοινοβουλίου στο πλαίσιο της ONE

10η Εβδομάδα: Δικαστήριο της ΕΕ και ONE

11η Εβδομάδα: Τραπεζική Ένωση/EFSS/ESM

12η Εβδομάδα: Η Εφαρμογή των Μνημονίων στην Ελλάδα (Α)

13η Εβδομάδα: Η Εφαρμογή των Μνημονίων στην Ελλάδα (Β)

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ I - ΟΙΚ2302

Σκοπός Μαθήματος

Ως βασικός σκοπός τίθεται η κατανόηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του αγροτικού τομέα, η ανάδειξη του πολυδιάστατου ρόλου του σε οικονομικό, κοινωνικό, και περιβαλλοντικό επίπεδο και η διερεύνηση των μηχανισμών λειτουργίας του αγροτροφικού συστήματος σε παγκόσμιο και ευρωπαϊκό επίπεδο. Η επίτευξη του εν λόγω σκοπού επιχειρείται μέσω της παρουσίασης πέντε θεματικών ενότητων. Στην πρώτη θεματική ενότητα παρουσιάζεται η ιστορική διαδρομή της γεωργίας από τις απαρχές του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής. Στη δεύτερη θεματική ενότητα αναδεικνύεται η σημασία των φυσικών, διαρθρωτικών και οικονομικών ιδιομορφιών του αγροτικού τομέα. Η επίγνωση των εν λόγω ιδιομορφιών έχει κρίσιμη σημασία, διότι η προσπάθεια που καταβάλλεται ώστε αυτές να αντιμετωπιστούν, μέσω των εφαρμογών της επιστήμης και της τεχνολογίας, συγκροτεί τη βάση για τη διαμόρφωση των σχέσεων του αγροτικού τομέα με τη βιομηχανία και τις υπηρεσίες. Συγχρόνως, οι ιδιομορφίες αυτές συνιστούν και την αφετηρία θεωρητικών προσεγγίσεων για το αγροτροφικό σύστημα γενικότερα. Στην τρίτη θεματική ενότητα αναδεικνύεται ο πρωταρχικός ρόλος (παραγωγή τροφίμων), αλλά και του ευρύτερου οικονομικού και περιβαλλοντικού ρόλου του αγροτικού τομέα. Στην τέταρτη θεματική ενότητα αναδεικνύονται οι βασικές κινητήριες δυνάμεις του αγροτροφικού συστήματος σε παγκόσμιο και ευρωπαϊκό επίπεδο και του τρόπου με τον οποίο αυτές εκφράζονται στις διεθνείς οικονομικές εξελίξεις. Ο ιδιόμορφος χαρακτήρας και ο πολυδιάστατος ρόλος του αγροτικού τομέα, καθώς και οι κινητήριες δυνάμεις του παγκόσμιου αγροτροφικού συστήματος, οριοθετούν το πλαίσιο μέσα στο οποίο καλείται να λειτουργήσει ο αγροτικός τομέας και το ευρύτερο αγροτροφικό σύστημα στην Ελλάδα. Η ανάλυση των βασικών χαρακτηριστικών του αγροτικού τομέα της Ελλάδας και το κατά πόσο ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του ανωτέρω πλαισίου συνιστούν την πέμπτη θεματική ενότητα.

Διδάσκοντες

Νικολαΐδης Ευάγγελος

Ηλεκτρονική σελίδα μαθήματος

http://econservices.soc.uoc.gr/econ_classes/course/view.php?id=30

Απαιτούμενες γνώσεις

Το μάθημα αυτό δεν απαιτεί γνώσεις από κάποια άλλα μαθήματα του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών.

Μαθησιακά Αποτελέσματα και Γενικές Ικανότητες

Τα μαθησιακά αποτελέσματα συγκροτούνται από γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες. Α. **Όσον αφορά στο επίπεδο των γνώσεων**, ως βασικός σκοπός του αντικείμενου τίθεται η κατανόηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του αγροτικού τομέα, η ανάδειξη του πολυδιάστατου ρόλου του σε οικονομικό, κοινωνικό, και περιβαλλοντικό επίπεδο και η διερεύνηση των μηχανισμών λειτουργίας του αγροτροφικού συστήματος σε παγκόσμιο, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο. Η επίτευξη του εν λόγω σκοπού επιχειρείται μέσω της ανάπτυξης των βασικών θεωριών για το εκάστοτε θέμα, των πρόσφορων μεθοδολογικών προσεγγίσεων καθώς και της παροχής των βασικών στατιστικών δεδομένων. Το αντικείμενο εκτείνεται σε πέντε θεματικές ενότητες: Στην πρώτη θεματική ενότητα παρουσιάζεται η ιστορική διαδρομή της γεωργίας από τις απαρχές του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής.

Στη δεύτερη θεματική ενότητα αναδεικνύεται η σημασία των φυσικών, διαρθρωτικών και οικονομικών ιδιομορφιών του αγροτικού τομέα. Η επίγνωση των εν λόγω ιδιομορφιών έχει κρίσιμη σημασία, διότι η προσπάθεια που καταβάλλεται ώστε αυτές να αντιμετωπιστούν, μέσω των εφαρμογών της επιστήμης και της τεχνολογίας, συγκροτεί τη βάση για τη διαμόρφωση των σχέσεων του αγροτικού τομέα με τη μεταποίηση και τις υπηρεσίες. Συγχρόνως, οι ιδιομορφίες αυτές συνιστούν και την αφετηρία των θεωρητικών προσεγγίσεων για το αγροτροφικό σύστημα γενικότερα.

Στην τρίτη θεματική ενότητα αναδεικνύεται ο πρωταρχικός ρόλος (παραγωγή τροφίμων), αλλά και του ευρύτερου οικονομικού και περιβαλλοντικού ρόλου του αγροτικού τομέα. Στην τέταρτη θεματική ενότητα αναδεικνύονται οι βασικές κινητήριες δυνάμεις του αγροτροφικού συστήματος σε παγκόσμιο και ευρωπαϊκό επίπεδο και του τρόπου με τον οποίο αυτές εκφράζονται στις διεθνείς οικονομικές εξελίξεις.

Ο ιδιόμορφος χαρακτήρας και ο πολυδιάστατος ρόλος του αγροτικού τομέα, καθώς και οι κινητήριες δυνάμεις του παγκόσμιου αγροτροφικού συστήματος, οριοθετούν το πλαίσιο μέσα στο οποίο καλείται να λειτουργήσει ο αγροτικός τομέας και το ευρύτερο αγροτροφικό σύστημα στην Ελλάδα. Η ανάλυση των βασικών χαρακτηριστικών του αγροτικού τομέα της Ελλάδας και το κατά πόσο ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του ανωτέρω πλαισίου συνιστούν την πέμπτη θεματική ενότητα.

Β. Όσον αφορά στις δεξιότητες, επιδιώκεται η απόκτηση της δεινότητας για εφαρμογή των ανωτέρω γνώσεων σε θεωρητικό-ακαδημαϊκό και επαγγελματικό επίπεδο.

Επιδιώκεται η δεινότητα στην εφαρμογή των γνώσεων να μπορεί να εκφραστεί σε ποικιλία καταστάσεων και συνθηκών. Με τις αποκτηθείσες δεξιότητες είναι δυνατόν να διαχειρισθούν θέματα που αφορούν:

- Την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα και του αγροτροφικού ζητήματος σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.
- Τη συμβολή του αγροτροφικού συστήματος στην οικονομική ανάπτυξη.
- Την ολοκληρωμένη ανάπτυξη του αγροτικού χώρου.
- Την περιβαλλοντική διάσταση των δραστηριοτήτων του αγροτροφικού συστήματος.
- Την εφαρμογή και αξιοποίηση της ΚΑΠ.
- Τη λειτουργία των αγροτικών συνεταιρισμών.
- Την προσαρμογή των οικονομικών γνώσεων στις ιδιομορφίες του πρωτογενούς τομέα.
- Την οικονομική, κοινωνική και θεωρητική σημασία των τεχνολογικών εξελίξεων στην παραγωγή τροφίμων.
- Τη συνεργασία με ειδικούς άλλων επιστημονικών αντικειμένων με στόχο την διεπιστημονική και ολοκληρωμένη διαχείριση των ζητημάτων.
- Την περαιτέρω θεωρητική ενασχόληση με το ευρύτερο ζήτημα της παραγωγής τροφίμων. Με τις ανωτέρω γνώσεις και δεξιότητες, επιδιώκεται η απόκτηση ικανοτήτων για αυτόνομη και υπεύθυνη αντιμετώπιση ακαδημαϊκών και επαγγελματικών ζητημάτων. Ως βασικότερες ικανότητες αναφέρονται:
- Η παρακολούθηση, κατανόηση και ανάλυση των εξελίξεων στο αγροτροφικό σύστημα σε παγκόσμιο, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.
- Η διεπιστημονική προσέγγιση των θεμάτων του αγροτροφικού συστήματος.
- Η πλουραλιστική θεωρητική και μεθοδολογική προσέγγιση των ζητημάτων του αγροτροφικού συστήματος.
- Η προαγωγή κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής ευαισθησίας και υπευθυνότητας σε θέματα διατροφής και περιβάλλοντος.
- Η εν γένει προαγωγή της ελεύθερης, κριτικής και δημιουργικής σκέψης.
- Ο εντοπισμός, ανάλυση και σύνθεση των κρίσιμων δεδομένων και πληροφοριών.
- Η ικανότητα αντίληψης νέων καταστάσεων και η δυνατότητα προσαρμογής και αποτελεσματικής λειτουργίας σε αυτές.

Τρόπος αξιολόγησης

Η βαθμολόγηση των φοιτητών γίνεται με γραπτή εξέταση κατά τη διάρκεια της εξεταστικής περιόδου. Η γραπτή εξέταση γίνεται με συνδυασμό του συστήματος πολλαπλών επιλογών και μικρής ανάπτυξης κειμένου.

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Βασικό εγχειρίδιο

Νικολαΐδης, Ευ. (2010). **Γεωργία, Περιβάλλον, Διατροφή. Η Ελληνική Γεωργία στο Παγκόσμιο Αγροτροφικό Σύστημα**, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Τόλιος, Γ. (2009). **Περιβάλλον και Αγροτική Πολιτική σε Συνθήκες Παγκοσμιοποίησης. Εναλλακτική Στρατηγική Αυτοδυναμίας Τροφίμων**, Εκδόσεις ΚΨΜ, Αθήνα.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).

Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
52	0	107	159

Διαλέξεις

1η Εβδομάδα: Εισαγωγή

- Συνοπτική παρουσίαση του συνόλου των διαλέξεων.
- Η πολυδιάστατη σημασία του πρωτογενούς τομέα και του αγροτροφικού συστήματος.

2η Εβδομάδα: Ιστορική Αναδρομή - Βασικές Έννοιες

- Ιστορική διαδρομή της γεωργίας. Βιομηχανική επανάσταση και γεωργία, πρωταρχική συσσώρευση, αγροτικό πλεόνασμα, γαιοπρόσδοος, αγροτικές μεταρρυθμίσεις.
- Το γαιοκτητικό σύστημα στο Βυζάντιο και στην Τουρκοκρατία. Γαιοκτησία στο νεοελληνικό κράτος (ζήτημα εθνικών γαιών, πρώτη και δεύτερη αγροτική μεταρρύθμιση).
- Καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής και γεωργία. Ο μετασχηματισμός της αγροτικής οικογενειακής εκμετάλλευσης, εμπόδια και τρόποι διείσδυσης του κεφαλαίου στην αγροτική παραγωγή, θεωρίες μετάβασης και επιβίωσης.

3η Εβδομάδα: Ιδιομορφίες της Αγροτικής Παραγωγής

- Οι φυσικές, διαρθρωτικές και οικονομικές ιδιομορφίες της αγροτικής παραγωγής ως αφετηρία θεωρητικών προσεγγίσεων και των σχέσεων με τη βιομηχανία και τις υπηρεσίες.

4η Εβδομάδα: Σύγχρονες Τεχνολογικές Τάσεις στην Παραγωγή Τροφίμων

- Ιδιοποίηση και υποκατάσταση.
- Πρώτες ύλες γενικής χρήσης.
- Λειτουργικά τρόφιμα.
- Γενετικώς τροποποιημένα τρόφιμα.

5η Εβδομάδα: Ο Πρωταρχικός και ο Ευρύτερος Πολυλειτουργικός Ρόλος της Γεωργίας

- Βασική αποστολή του αγροτικού τομέα η παραγωγή τροφίμων.
- Πολυλειτουργική γεωργία.
- Πείνα, υποσιτισμός, διατροφική ανασφάλεια.
- Ασφάλεια και ποιότητα των τροφίμων.

6η Εβδομάδα: Γεωργία και Περιβάλλον

- Ευεργετικές και αρνητικές επιπτώσεις.
- Η αγροτική παραγωγή ως προνομιακό πεδίο ανάλυσης των σχέσεων ανάμεσα στην οικονομία και το περιβάλλον.

7η Εβδομάδα: Το Παγκόσμιο Αγροτροφικό Σύστημα

- Το διεθνές οικονομικό, πολιτικό και θεσμικό πλαίσιο.
- Οι πολυεθνικές εταιρείες του αγροτροφικού συστήματος.
- Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου.
- Εναλλακτικές τάσεις και κινήματα.

8η Εβδομάδα: Ο Αγροτικός Τομέας στην Ελλάδα (Α)

- Ο «άμεσος» οικονομικός ρόλος του αγροτικού τομέα.
- Συμμετοχή του αγροτικού τομέα στο Α.Ε.Π., στην απασχόληση, στην ιδιωτική κατανάλωση, στην επενδυτική δραστηριότητα, στο εμπορικό ισοζύγιο.

9η Εβδομάδα: Ο Αγροτικός Τομέας στην Ελλάδα (Β)

- Ο «έμμεσος» οικονομικός ρόλος του αγροτικού τομέα.
- Διακλαδικές σχέσεις του αγροτικού τομέα.
- Το αγροτροφικό σύμπλεγμα.
- Συμβολαϊκή γεωργία.
- Η περιφερειακή διάσταση του αγροτικού τομέα.
- Πολυαπασχόληση.
- Αποαγροτοποίηση της υπαίθρου.

10η Εβδομάδα: Ο Αγροτικός Τομέας στην Ελλάδα (Γ)

- Διαρθρωτικά χαρακτηριστικά και προβλήματα του αγροτικού τομέα.

11η Εβδομάδα: Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ)

- Ιστορική εξέλιξη της ΚΑΠ.
- Αποτίμηση των επιπτώσεων στον πρωτογενή τομέα της Ελλάδας.
- Η ΚΑΠ την περίοδο 2014-2020.

12η Εβδομάδα: Αρχές Συνεργατισμού

- Αρχές και αξίες του συνεργατισμού.
- Το αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα στην Ελλάδα (εμφάνιση, εξέλιξη, προβλήματα, προοπτικές).

13η Εβδομάδα: Σύνοψη και Προετοιμασία για τις Τελικές Εξετάσεις

ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ - ΣΚΕ3308

Σκοπός Μαθήματος

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η ανάλυση του περιεχόμενου των σύγχρονων ψηφιακών τεχνολογιών σε επίπεδο νέων μαθησιακών πρακτικών και εκπαίδευσης. Το μάθημα παρέχει μια ολοκληρωμένη επισκόπηση των τεχνολογικών, μαθησιακών και οργανωτικο-τεχνικών παραμέτρων που σχετίζονται με τη ραγδαία υιοθέτηση των ψηφιακών τεχνολογιών κατά τη διδακτική διαδικασία στην τυπική, μη τυπική και άτυπη εκπαίδευση. Τα τελευταία έτη, οι ψηφιακές τεχνολογίες διαμορφώνουν ένα νέο ευρύτερο πλαίσιο μαθησιακού σχεδιασμού που αναδιαμορφώνει τα μαθησιακά περιεχόμενα, τις παιδαγωγικές στρατηγικές, ενώ αναδεικνύει τη σημασία της μάθησης ως πολύ-επίπεδης διαδικασίας που μετατοπίζεται προς συγκεκριμένα μαθησιακά αποτελέσματα από τους μαθητές-εκπαιδευόμενους. Το μάθημα περιλαμβάνει την ανάδειξη και ανάλυση συναφών ζητημάτων που αφορούν στην ανάλυση και κατανόηση των ψηφιακών τεχνολογιών στην εκπαίδευση, των νέων μοντέλων μαθησιακού σχεδιασμού και των νέων εκπαιδευτικών εργαλείων στο ψηφιακό περιβάλλον. Επιπροσθέτως, το μάθημα περιγράφει και αναλύει τις σύγχρονες θεωρίες μάθησης σε σχέση με τις νέες ψηφιακές τεχνολογίες, ενώ αναδεικνύει σχετικές θεματικές σε επίπεδο εφαρμογών Ιστού 2.0, ηλεκτρονικής μάθησης και νέων τεχνολογιών σε συνάρτηση με την περιγραφή νέων τάσεων και κατευθύνσεων.

Τα προτεινόμενα συγγράμματα συγκεντρώνουν όλες τις σύγχρονες εξελίξεις και τον επιστημονικό διάλογο γύρω από τα θέματα που θα διδαχτούν. Ιδιαίτερο βάρος θα δοθεί στα εποπτικά μέσα που θα χρησιμοποιηθούν (π.χ. παρουσιάσεις, αναρτήσεις συμπληρωματικού υλικού στην ιστοσελίδα του μαθήματος, μελέτες περίπτωσης, άρθρα ειδικού ενδιαφέροντος ανά ενότητα) προκειμένου οι φοιτητές να λάβουν την πληροφορία από συνδυασμένους διαύλους.

Η υλοποίηση του μαθήματος περιλαμβάνει την εκπόνηση ασκήσεων προόδου κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, ενώ προβλέπεται επίσης η εκπόνηση εργασιών από τους φοιτητές και η μελέτη σχετικής βιβλιογραφίας σε κάθε υπο-ενότητα (reading assignments).

Μελέτες περίπτωσης: Στο πλαίσιο του μαθήματος, προβλέπεται η ανάλυση μελετών περιπτώσεων (case studies). Η ανάλυση των μελετών περιπτώσεων (π.χ. εθνικές πολιτικές, εξειδικευμένες εφαρμογές) ακολουθεί τα εξής κάτωθι ενδεικτικά βήματα:

1. Κατανόηση των σχετικών εννοιών και τεχνικών που υποβοηθούν την εξέταση των περιπτώσεων υπό νέα και διαφοροποιημένα πρίσματα.
2. Εμβριθής ανάγνωση και αναγνώριση των σημαντικών δεδομένων, στοιχείων και ερωτημάτων.
3. Δόμηση της απαραίτητης πληροφορίας και αναγνώριση περαιτέρω στοιχείων που τυχόν απαιτούνται.
4. Αξιοποίηση των κατάλληλων εννοιών και τεχνικών του μαθήματος, με σκοπό την πλήρη ανάλυση της εκάστοτε περίπτωσης.
5. Συγκέντρωση και καταγραφή αρχικών πορισμάτων.
6. Ανάπτυξη περαιτέρω κριτικής ανάλυσης.
7. Ανάπτυξη τελικών και τεκμηριωμένων συμπερασμάτων.
8. Σταχυολόγηση των τεχνικών που αξιοποιήθηκαν και κατέστησαν αποτελεσματική την ανάλυση της περίπτωσης.

Ενδεικτική βιβλιογραφία: Βασικά επιστημονικά περιοδικά στη σχετική θεματική: British Journal of Educational Technology, International Journal of Computer-supported Collaborative Learning, Educational Technology & Society, Educational Studies, American Educational Research Journal, Journal of Computing in Higher Education, Technology, Pedagogy and Education, Harvard Educational Review, Australasian Journal of

Educational Technology, Journal of Computer Assisted Learning, Instructional technology and Distance Education, Computers and Education, International Review of Research in Open and Distance Learning.

Εποπτικά Μέσα (π.χ. χρήση ppt, videos, υλικά επίδειξης): Το μάθημα συνοδεύεται από σχετικές παρουσιάσεις (PowerPoint) καθώς και μελέτες περίπτωσης, τα οποία θα αναρτηθούν στο e-learn του Πανεπιστημίου Κρήτης. Στην ιστοσελίδα του μαθήματος θα αναρτηθούν πρόσθετες πληροφορίες για κάθε ενότητα όπως βιβλιογραφικές πηγές (reading assignments).

Διδάσκοντες

Αγγελάκης Αντώνιος

Μαθησιακά Αποτελέσματα και Γενικές Ικανότητες

Το περιεχόμενο του μαθήματος στοχεύει στην:

1. κατανόηση των βασικών εννοιών του αντικείμενου των νέων μαθησιακών πρακτικών στο σύγχρονο κοινωνικο-οικονομικό και τεχνολογικό περιβάλλον.
2. κατανόηση των ψηφιακών τεχνολογιών και των διαδρομών αξιοποίησης τους στα σύγχρονα εκπαιδευτικά συστήματα, τις πολιτικές ψηφιακής ανάπτυξης και τις εκπαιδευτικές πολιτικές.
3. κατανόηση σύγχρονων θεωριών μάθησης σε σχέση με τις νέες ψηφιακές τεχνολογίες.
4. μελέτη και ανάλυση επιμέρους διαστάσεων του ψηφιακού περιβάλλοντος σε αλληλεπίδρασης τεχνολογικής εξέλιξης και εκπαιδευτικών μορφών καθώς και αναδιαμόρφωσης μαθησιακά περιεχομένων και παιδαγωγικών στρατηγικών.
5. ενίσχυση των γνώσεων σε επίπεδο κατανόησης ολοκληρωμένων θεωρήσεων ως προς το σχεδιασμό και την εφαρμογή νέων μοντέλων μαθησιακού σχεδιασμού και των νέων εκπαιδευτικών εργαλείων στο ψηφιακό περιβάλλον.
6. μελέτη και ανάλυση επιμέρους διαστάσεων του ψηφιακού περιβάλλοντος σχετικά με τις νέες τεχνολογίες και κατανόηση συναφών θεματικών σε επίπεδο επιμέρους εφαρμογών (π.χ. Ιστός 2.0, ηλεκτρονική μάθηση).

Η επίτευξη των ανωτέρω μαθησιακών στόχων διασφαλίζεται από την επιλογή των θεμάτων που θα διδαχθούν, από τον τρόπο διδασκαλίας, από την επιλογή της βιβλιογραφίας και από τα μέσα που θα αξιοποιηθούν. Η μέθοδος διδασκαλίας που θα εφαρμοστεί θα περιλαμβάνει μια ολοκληρωμένη επιστημονική προσέγγιση των θεμάτων μέσα από την παρουσίαση πλήθους παραδειγμάτων (μελέτες περίπτωσης).

Τρόπος αξιολόγησης

Η μέθοδος εξέτασης περιλαμβάνει:

1. Άσκηση προόδου-assignment (30%).
2. Γραπτή εξέταση (70%).

Περαιτέρω τεχνικές λεπτομέρειες πραγματοποίησης της εξέτασης θα οριστικοποιηθούν στην πορεία του μαθήματος.

Βασικό εγχειρίδιο

Τζιμογιάννης, Α. (2019). **Ψηφιακές Τεχνολογίες και Μάθηση του 21ου Αιώνα**, Εκδόσεις Κριτική., Αθήνα.

Τζιμογιάννης, Α. (2015). **Ηλεκτρονική Μάθηση: Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Εκπαιδευτικοί Σχεδιασμοί**, Εκδόσεις Κριτική., Αθήνα.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).	Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
	52	0	104	156

Διαλέξεις

1. Ψηφιακές τεχνολογίες και εκπαίδευση - βασικές έννοιες και περιεχόμενα

Η συγκεκριμένη ενότητα προσφέρει μια εισαγωγή στις βασικές έννοιες και τα περιεχόμενα της αναδυόμενης ψηφιακής εποχής με έμφαση σε πτυχές που αφορούν στις αναδυόμενες ψηφιακές τεχνολογίες και την μάθηση. Επιπλέον, πραγματοποιείται ιστορική αναδρομή της υιοθέτησης των ψηφιακών τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ειδικότερα, η ενότητα περιλαμβάνει τις εξής υπο-θεματικές:

- Ιστορική πλαισίωση και αναδρομή ως προς την υιοθέτηση των ψηφιακών τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- Βασικές έννοιες και νέες τάσεις (π.χ. εκπαιδευτική τεχνολογία, διαδίκτυο, πολυμέσα, υπερμέσα, ψηφιακός γραμματισμός, ψηφιακό χάσμα).
- Σύγχρονη και ασύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση.
- Κοινωνία και μάθηση.
- Αναδυόμενες ψηφιακές τεχνολογίες και εκπαίδευση.
- Νέες παιδαγωγικές προσεγγίσεις.
- Νέα προγράμματα σπουδών.
- Πολιτικές ψηφιακών τεχνολογιών στην εκπαίδευση.

2. Τεχνολογίες πληροφορικής, ψηφιακές τεχνολογίες μάθησης και πολιτικές

Η συγκεκριμένη ενότητα επικεντρώνεται σε θέματα που σχετίζονται με το περιεχόμενο των τεχνολογιών πληροφορικής, την κατανόηση των ψηφιακών τεχνολογιών μάθησης και την ανάλυση συναφών πολιτικών υποστήριξης της υιοθέτησης των ψηφιακών τεχνολογιών στις εκπαιδευτικές διαδικασίες. Πιο συγκεκριμένα, η ενότητα περιλαμβάνει τις εξής υποθεματικές:

- Προσεγγίσεις για την αξιοποίηση της πληροφορικής στην εκπαίδευση.
- Μοντέλα χρήσης και ένταξης των τεχνολογιών πληροφορικής στην εκπαίδευση (π.χ. τεχνολογικό, ολιστικό).
- Μοντέλα οικοδόμησης γνώσης και συνεργατικής μάθησης μέσω τεχνολογιών πληροφορικής.
- Σύγχρονα υποδείγματα και παραδείγματα πολιτικών για την αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορικής στην εκπαίδευση.
- Ανάλυση του μοντέλου τεχνολογικής παιδαγωγικής γνώσης περιεχομένου (Tech-PACK).

3. Εκπαιδευτικά εργαλεία στο ψηφιακό περιβάλλον

Η συγκεκριμένη ενότητα εστιάζει σε θέματα που αφορούν στα βασικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών εργαλείων στο ψηφιακό περιβάλλον. Ειδικότερα, η ενότητα περιλαμβάνει τις εξής υπο-θεματικές:

- Εκπαιδευτικά εργαλεία και λογισμικό.
- Σύγχρονα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα και Διαδίκτυο.
- Ψηφιακές τεχνολογίες μάθησης και επίπεδα αξιοποίησης.
- Αξιολόγηση ψηφιακών τεχνολογιών μάθησης.

4. Ψηφιακοί εκπαιδευτικοί πόροι

Η ενότητα εστιάζει σε θέματα που αφορούν στους ανοικτούς και ψηφιακούς εκπαιδευτικούς πόρους. Ειδικότερα, η ενότητα περιλαμβάνει τις εξής υπο-θεματικές:

- Εννοιολογικός σχεδιασμός και παράμετροι μαθησιακών αντικειμένων.
- Μορφές και μεθοδολογίες ανάπτυξης μαθησιακών αντικειμένων.
- Ψηφιακά αποθετήρια και μάθηση.
- Αξιολόγηση μαθησιακών αντικειμένων.
- Εφαρμογές ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων (π.χ. διαδραστικοί χάρτες, προσομοιώσεις, εκπαιδευτικά παιχνίδια, πολυμεσικές παρουσιάσεις).

5. Ψηφιακές τεχνολογίες στην εκπαίδευση

Η ενότητα περιλαμβάνει θέματα σχετικά με την αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών στην εκπαίδευση. Πιο συγκεκριμένα, η ενότητα περιλαμβάνει τις εξής υπο-θεματικές:

- Παράγοντες ενσωμάτωσης ψηφιακών τεχνολογιών στην εκπαίδευση.
- Ανασχετικοί παράγοντες ένταξης ψηφιακών τεχνολογιών στην εκπαίδευση.
- Διαφορετικά μοντέλα ενσωμάτωσης των ψηφιακών τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- Υποδείγματα τεχνολογικής παιδαγωγικής γνώσης περιεχομένου.

6. Θεωρίες μάθησης και ψηφιακές τεχνολογίες

Η ενότητα επικεντρώνεται στην ανάλυση βασικών θεωριών μάθησης σε συνάρτηση με την υιοθέτηση των ψηφιακών τεχνολογιών στις νέες μορφές μάθησης. Ειδικότερα, η ενότητα περιλαμβάνει τις εξής υπο-θεματικές:

- Γνωστικές θεωρίες μάθησης.
- Το παράδειγμα του εποικοδομισμού (constructivism).
- Μοντέλα συνεργατικής μάθησης.
- Αυτό-κατευθυνόμενη και αυτό-ρυθμιζόμενη μάθηση.

7. Ψηφιακές τεχνολογίες και μαθησιακός σχεδιασμός

Η ενότητα περιλαμβάνει θέματα σχετικά με την αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών στην εκπαίδευση. Πιο συγκεκριμένα, η ενότητα περιλαμβάνει τις εξής υπο-θεματικές:

- Εκπαιδευτικός σχεδιασμός και τύποι μαθησιακών δραστηριοτήτων.
- Σχεδιασμός μαθησιακών δραστηριοτήτων με την αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών.
- Μαθησιακά αποτελέσματα και υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας.

8. Νοηματοδοτούμενη μάθηση, διερευνητική μάθηση και ψηφιακές τεχνολογίες

Η ενότητα αναλύει θεματικά πεδία που αφορούν στη νοηματοδοτούμενη μάθηση, τη διερευνητική μάθηση και την αλληλεπίδραση τους με τις νέες ψηφιακές τεχνολογίες. Ειδικότερα, η ενότητα περιλαμβάνει τις εξής υπο-θεματικές:

- Εννοιολογική χαρτογράφηση και εκπαίδευση.
- Σύγχρονα περιβάλλοντα και στρατηγικές εννοιολογικής χαρτογράφησης.
- Η σημασία της επιστημονικής διερεύνησης και η αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών.
- Τύποι και μοντέλα διερευνητικής μάθησης (π.χ. κυκλική, αναστοχαστική, 5E).
- Διερευνητική μάθηση και εφαρμογές προσομοίωσης.
- Ιστο-εξερευνήσεις και διερευνητική μάθηση.

9. Σύγχρονες εφαρμογές στον παγκόσμιο ιστό και εκπαιδευτικός σχεδιασμός

Η ενότητα εξετάζει θέματα σχετικά με την αξιοποίηση σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων στην εκπαίδευση. Πιο συγκεκριμένα, η ενότητα περιλαμβάνει τις εξής υπο-θεματικές:

- Ιστός 2.0 και εκπαιδευτικές πρακτικές.
- Εκπαιδευτικά ιστολόγια και διαφορετικοί τύποι ιστολογίων.
- Ηλεκτρονικοί φάκελοι μάθησης.

10. Ανοικτές και ψηφιακές τάξεις

Η ενότητα επικεντρώνεται στην ανάλυση πεδίων σχετικών με νέες μορφές μάθησης και σύγχρονες εκπαιδευτικές πρακτικές που υιοθετούνται σε συνάρτηση με την εφαρμογή νέων ψηφιακών εργαλείων. Συγκεκριμένα, η ενότητα περιλαμβάνει τις εξής υπο-θεματικές:

- Ανοικτές και δημιουργικές τάξεις.
- Το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης.
- Μάθηση και ψηφιακή αφήγηση.
- Σχεδιασμός και τύποι ψηφιακών παιχνιδιών.

11. Ηλεκτρονική μάθηση και νέες τεχνολογίες

Η ενότητα περιλαμβάνει θέματα που αφορούν στα επιμέρους χαρακτηριστικά της ηλεκτρονικής μάθησης εστιάζοντας σε εξειδικευμένους τύπους και λειτουργικές διαστάσεις της. Επιπλέον, ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στις νέες δυνατότητες που παρέχονται πλέον μέσω της ηλεκτρονικής μάθησης καθώς και των σχετικών περιορισμών. Ειδικότερα, η ενότητα περιλαμβάνει τις εξής υπο-θεματικές:

- Ηλεκτρονική μάθηση – πλαίσιο, έννοιες και μορφές.
- Βασικά χαρακτηριστικά της ηλεκτρονικής μάθησης.
- Τεχνολογίες ηλεκτρονικής μάθησης (π.χ. σύγχρονες, ασύγχρονες).
- Νέες δυνατότητες και περιορισμοί της ηλεκτρονικής μάθησης.

12. Μοντέλα και σχεδιασμός μαθημάτων ηλεκτρονικής μάθησης

Η ενότητα αναλύει θεματικά πεδία που αφορούν στα μοντέλα και τον σχεδιασμό μαθημάτων ηλεκτρονικής μάθησης. Ειδικότερα, η ενότητα περιλαμβάνει τις εξής υπο-θεματικές:

- Εξ αποστάσεως εκπαίδευση και μοντέλα ηλεκτρονικής μάθησης.
- Συστήματα διαχείρισης μάθησης.
- Σχεδιασμός δραστηριοτήτων ηλεκτρονικής μάθησης και σύγχρονα εργαλεία.

13. Νέες τάσεις και κατευθύνσεις – Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα, κοινότητες και μαθησιακή αναλυτική

Η ενότητα επικεντρώνεται στην ανάλυση και κατανόηση των νέων τάσεων σε επίπεδο Μαζικών Ανοικτών Ηλεκτρονικών Μαθημάτων. Πιο συγκεκριμένα, η ενότητα περιλαμβάνει τις εξής υπο-θεματικές:

- Κατηγορίες και τύποι Μαζικών Ανοικτών Ηλεκτρονικών Μαθημάτων.
 - Βασικές αρχές σχεδιασμού.
 - Ηλεκτρονικές κοινότητες μάθησης.
 - Μαθησιακή αναλυτική.
-

ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ - ΟΙΚ4301

Σκοπός Μαθήματος

Γιατί η οικονομική επιστήμη κυριαρχείται από μαθηματικά μοντέλα; Γιατί ελάχιστοι μόνον οικονομολόγοι κατάφεραν να προβλέψουν την κρίση; Η πρόσφατη οικονομική κρίση έφερε στο προσκήνιο μία άλλη κρίση, αυτή της οικονομικής θεωρίας, όπως επίσης και κάποιους λησμονημένους θεωρητικούς της οικονομικής σκέψης όπως ο Κέϋνς και ο Μαρξ. Σκοπός του σεμιναρίου είναι η εισαγωγή του φοιτητή σε μία εμβρυακής μορφής έρευνα πάνω στις διάφορες σχολές οικονομικής σκέψης και την σύγκριση και αντιπαράθεσή τους, αλλά και σε συγκεκριμένες θεωρητικές πλευρές και σύγχρονες τάσεις της οικονομικής επιστήμης και της πολιτικής οικονομίας. Γενικός στόχος του σεμιναρίου είναι να ανιχνεύσουμε την πορεία της εξέλιξης της οικονομικής σκέψης και διαφόρων θεωρητικών εννοιών όπως επίσης και τυχόν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των διαφόρων σχολών. Σε αυτό το πλαίσιο κάθε φοιτητής θα έχει τη δυνατότητα να ερευνήσει σε βάθος κάποιον μεγάλο θεωρητικό της οικονομίας ή κάποια σχολή οικονομικής σκέψης ή το ρόλο κάποιας σημαντικής έννοιας στην οικονομική σκέψη.

Το σεμινάριο διεκπεραιώνεται σε **δεκατρείς (13)** εβδομάδες συναντήσεων. Η παρακολούθηση όλων των συναντήσεων είναι **υποχρεωτική**. Στις πρώτες 7 εβδομάδες συναντήσεων δίδονται κάποιες εισαγωγικές διαλέξεις, μοιράζονται θέματα και βιβλιογραφίες, δίδονται αναλυτικές οδηγίες για τον επιστημονικό τρόπο συγγραφής και προφορικής παρουσίασης της εργασίας, και γίνεται στενή επιτήρηση της προόδου των εργασιών, ενώ τις 6 τελευταίες εβδομάδες συναντήσεων γίνονται οι παρουσιάσεις των εργασιών.

Ηλεκτρονική σελίδα μαθήματος

http://econservices.soc.uoc.gr/econ_classes/enrol/index.php?id=56

Απαιτούμενες γνώσεις

Για την παρακολούθηση του σεμιναρίου είναι χρήσιμη η εξοικείωση του φοιτητή με τις βασικές έννοιες της πολιτικής οικονομίας. Άρα είναι χρήσιμο ο φοιτητής να έχει παρακολουθήσει κάποια μαθήματα πολιτικής οικονομίας όπως Πολιτική Οικονομία Ι (ΟΙΚ1301), Ιστορία Οικονομικών Θεωριών Ι (ΟΙΚ1302), Μαρξιστική Οικονομική (ΟΙΚ2303). Χρήσιμη επίσης είναι η γνώση Μακροοικονομικής Ι (ΟΙΚ1002) και ΙΙ (ΟΙΚ2001). Επίσης, ο/η φοιτητής/τρια θα πρέπει να έχει εξεταστεί **επιτυχώς** σε τουλάχιστον **δύο (2)** μαθήματα από τη θεματική ενότητα Πολιτική Οικονομία και Οικονομική Ανάπτυξη.

Μαθησιακά Αποτελέσματα και Γενικές Ικανότητες

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του σεμιναρίου ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε θέση να εκτελεί τα εξής:

- Να χρησιμοποιεί ξενόγλωσση και ελληνική επιστημονική βιβλιογραφία σε θέματα οικονομικής θεωρίας.
- Να συγγράφει και να παρουσιάζει επιστημονικές εργασίες σε θεωρητικά ζητήματα.
- Να συγκρίνει, να αντιπαραθέτει και να συνθέτει διαφορετικές απόψεις και προσεγγίσεις στην οικονομική σκέψη.
- Να αναπτύσσει κριτικό τρόπο σκέψης και να αμφισβητεί τις υπάρχουσες οικονομικές θεωρίες.
- Να διατυπώνει τις δικές του θεωρητικές απόψεις.

Οι γενικές ικανότητες που θα αποκτήσει ο/η φοιτητής/τρια με την ολοκλήρωση του σεμιναρίου είναι:

- Εκπόνηση επιστημονικής εργασίας.
- Προφορική παρουσίαση εργασιών.
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.
- Σύγκριση και αντιπαράθεση διαφορετικών απόψεων.

Τρόπος αξιολόγησης

Η αξιολόγηση των φοιτητών γίνεται συνδυαστικά από την γραπτή εργασία έκτασης 8.000 λέξεων (**70%** του τελικού βαθμού) και την παρουσίαση των βασικών πορισμάτων στην τάξη (**30%** του τελικού βαθμού). Η προφορική παρουσίαση γίνεται τις 6 τελευταίες εβδομάδες των μαθημάτων, ενώ η γραπτή εργασία πρέπει να παραδοθεί μέχρι την ημέρα της εξεταστικής περιόδου που ο διδάσκων έχει την εξέταση του μαθήματος του (Φεβρουάριο, Ιούνιο, Σεπτέμβριο).

Οδηγίες για την Εργασία:

- Συγκεκριμένες αναλυτικές οδηγίες για την εκπόνηση της εργασίας μοιράζονται στις πρώτες συναντήσεις του σεμιναρίου.

Ενδεικτικά Θέματα Εργασιών (τα προσφερόμενα θέματα γενικά εμπίπτουν σε 4 κατηγορίες):

- Κλασικοί της οικονομικής σκέψης (Μαρξ, Κένυς, Σούμπτετερ, Βέμπλεν κ.λπ.).
- Σύγχρονα ρεύματα οικονομικής σκέψης (Μονεταρισμός, Νέα Κλασική Σχολή, Νεο-Κεϋνσιανή Σχολή, Μετα-Κεϋνσιανή Σχολή, Νέα Αυστριακή Σχολή, Νέα Θεσμική Σχολή, Συμπεριφορική Οικονομική κ.λπ.).
- Θεωρητικές έννοιες στην οικονομική σκέψη (επιχειρηματικότητα, ανταγωνισμός, επιχείρηση, οικονομικές κρίσεις κ.λπ.).
- Σύγχρονες τάσεις στην οικονομική σκέψη (νεοφιλελευθερισμός και οικονομική επιστήμη, μαθηματικοποίηση και φορμαλισμός της οικονομικής επιστήμης, κρίση της οικονομικής επιστήμης κ.λπ.).

Φόρτος εργασίας

εξαμήνου (σε ώρες).

Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
39	0	111	150

Διαλέξεις

1η Εβδομάδα Συναντήσεων:

- Εισαγωγή στη δομή, τα θέματα και τις απαιτήσεις του σεμιναρίου.

2η Εβδομάδα Συναντήσεων:

- Αναλυτική παρουσίαση όλων των θεμάτων των προσφερομένων εργασιών.
- Μοίρασμα θεμάτων και βιβλιογραφιών στους φοιτητές.
- Οδηγίες για τον τρόπο αναζήτησης βιβλιογραφίας.

3η Εβδομάδα Συναντήσεων:

- Κατ' ιδίαν συνάντηση με όλους τους φοιτητές κυρίως για εκκρεμότητες σε θέματα βιβλιογραφίας.
-

4η Εβδομάδα Συναντήσεων:

- Διάλεξη-εισαγωγή πάνω στις διάφορες σχολές και τις σύγχρονες τάσεις της οικονομικής σκέψης.
-

5η Εβδομάδα Συναντήσεων:

- Κατ' ιδίαν συνάντηση με όλους τους φοιτητές.
 - Έλεγχος της εξέλιξης της εργασίας, τυχόν απορίες, προβλήματα κ.λ.π.
-

6η Εβδομάδα Συναντήσεων:

- Διάλεξη για τον τρόπο συγγραφής και παρουσίασης μίας επιστημονικής εργασίας.
-

7η Εβδομάδα Συναντήσεων:

- Κατ' ιδίαν συνάντηση με όλους τους φοιτητές.
 - Έλεγχος προόδου.
 - Παρουσίαση εκ μέρους των φοιτητών ενός πρώτου σκελετού της εργασίας και της παρουσίασης.
-

8η-13η Εβδομάδα Συναντήσεων:

- Προφορικές παρουσιάσεις εργασιών από τους φοιτητές.
 - Συζήτηση.
 - Παρατηρήσεις.
-

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

II - ΟΙΚ4305

Σκοπός Μαθήματος

Σκοπός του σεμιναρίου είναι η εισαγωγή του φοιτητή σε μία εμβρυακής μορφής έρευνα πάνω σε θέματα Συγκριτικών Οικονομικών Συστημάτων υπό την ευρεία έννοια. Θα δοθεί η δυνατότητα στον φοιτητή να ερευνήσει σε βάθος τις εξελίξεις (τρέχουσες ή ιστορικές) σε κάποια συγκεκριμένη οικονομία και να εξάγει τα κατάλληλα συμπεράσματα. Η οπτική γωνία είναι αυτή της πολιτικής οικονομίας και δίνεται έμφαση και στο ρόλο του πολιτικού, θεσμικού και κοινωνικού στοιχείου στη ανάλυση των οικονομικών εξελίξεων. Το σεμινάριο απευθύνεται σε φοιτητές που τους ενδιαφέρει η πολιτική οικονομία και θέλουν να εφαρμόσουν τις θεωρητικές τους γνώσεις σε κάποια συγκεκριμένη οικονομία. Το σεμινάριο διεκπεραιώνεται σε **δεκατρείς (13)** εβδομάδες συναντήσεων. Η παρακολούθηση όλων των συναντήσεων είναι υποχρεωτική. Στις πρώτες 7 εβδομάδες συναντήσεων δίδονται κάποιες εισαγωγικές διαλέξεις, μοιράζονται θέματα και βιβλιογραφίες, δίδονται αναλυτικές οδηγίες για τον επιστημονικό τρόπο συγγραφής και προφορικής παρουσίασης της εργασίας, και γίνεται στενή επιτήρηση της προόδου των εργασιών, ενώ τις 6 τελευταίες εβδομάδες συναντήσεων γίνονται οι παρουσιάσεις των εργασιών. Για κάθε συγκεκριμένο θέμα μοιράζεται ξεχωριστή ενδεικτική βιβλιογραφία από τον διδάσκοντα. Η βιβλιογραφία είναι στην ελληνική ή στην αγγλική γλώσσα ή και στις δύο γλώσσες ανάλογα με το θέμα.

Τα προσφερόμενα θέματα γενικά εμπίπτουν σε 6 κατηγορίες:

1. Εξελίξεις στις ανεπτυγμένες καπιταλιστικές οικονομίες: παγκοσμιοποίηση, νέες βιομηχανικές δομές και "ευέλικτη εξειδίκευση", αποβιομηχάνιση, χρηματοπιστικοποίηση (financialisation) της οικονομίας κ.λπ.,
2. Εξελίξεις στις χώρες της Ανατολικής Ασίας (Κίνα, Ιαπωνία, Ασιατικές Τίγρεις).
3. Εξελίξεις στις υπό μετάβαση χώρες της Ανατολικής Ευρώπης: ιστορική εξέλιξη και αίτια της κατάρρευσης των κεντρικά σχεδιασμένων οικονομιών, η μετάβαση από μία κεντρικά σχεδιασμένη οικονομία στην οικονομία της αγοράς κ.λπ.
4. Οι επιπτώσεις της κρίσης σε διάφορες οικονομίες: χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 στις ΗΠΑ, το κραχ του 1929, η κρίση της δεκαετίας του 1970, η κρίση της Ευρωζώνης, μακρά κύματα στην ιστορία του καπιταλισμού κ.λπ..
5. Διάφορες ιστορικές μεταβάσεις: η μετάβαση από την φεουδαρχία στον καπιταλισμό, η μετάβαση από την αρχαιότητα στη φεουδαρχία, «Ο Μεγάλος Μετασχηματισμός» του Karl Polanyi, «Δομή και Μεταβολή στην Οικονομική Ιστορία» του Douglass North κ.λπ.
6. Εξελίξεις στη ελληνική οικονομία: σταθεροποιητικά προγράμματα στην Ελλάδα (1985-7, 1990-3), ΟΝΕ, ευρώ και ελληνική οικονομία (1992-2001), οικονομική κρίση και ελληνική οικονομία κ.λπ.

Απαιτούμενες γνώσεις

Για την παρακολούθηση του σεμιναρίου είναι χρήσιμη η εξοικείωση του φοιτητή με τις βασικές έννοιες της πολιτικής οικονομίας. Άρα είναι χρήσιμο ο φοιτητής να έχει παρακολουθήσει κάποια μαθήματα πολιτικής οικονομίας όπως Πολιτική Οικονομία Ι (ΟΙΚ1301), Ιστορία Οικονομικών Θεωριών Ι (ΟΙΚ1302), Μαρξιστική Οικονομική (ΟΙΚ2303), Οικονομική Ανάπτυξη Ι (ΟΙΚ3302). Επίσης, ο/η φοιτητής/τρια θα πρέπει να έχει εξεταστεί επιτυχώς σε τουλάχιστον **δύο (2)** μαθήματα από τη θεματική ενότητα Πολιτική Οικονομία και Οικονομική Ανάπτυξη.

Μαθησιακά Αποτελέσματα και Γενικές Ικανότητες

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του σεμιναρίου ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε θέση να εκτελεί τα εξής:

- Να χρησιμοποιεί ξενόγλωσση και ελληνική επιστημονική βιβλιογραφία σε θέματα συγκριτικών οικονομικών συστημάτων.
- Να συγγράφει και να παρουσιάζει επιστημονικές εργασίες πάνω σε συγκριτικά οικονομικά συστήματα.
- Να αναγνωρίζει πως διαφοροποιούνται τα οικονομικά συστήματα χρησιμοποιώντας τη μέθοδο σύγκρισης οικονομικών συστημάτων.
- Να εφαρμόζει τις θεωρητικές γνώσεις πάνω σε συγκεκριμένες οικονομίες.
- Να περιγράφει και να ερμηνεύει τις επιπτώσεις της κρίσης και της οικονομικής πολιτικής πάνω σε συγκεκριμένες οικονομίες.
- Να διακρίνει ανάμεσα στα καπιταλιστικά και σοσιαλιστικά οικονομικά συστήματα τις ομοιότητες και τις διαφορές αλλά και τις διαφορετικές παραλλαγές του καπιταλισμού και του σοσιαλισμού.
- Να κατανοεί και να ερμηνεύει την εξέλιξη των οικονομικών συστημάτων ιστορικά. Οι γενικές ικανότητες που θα αποκτήσει ο/η φοιτητής/τρια με την ολοκλήρωση του σεμιναρίου είναι:
- Εκπόνηση επιστημονικής εργασίας.
- Προφορική παρουσίαση εργασιών.
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.
- Σύγκριση και αντιπαράθεση συστημάτων.

Τρόπος αξιολόγησης

Η αξιολόγηση των φοιτητών γίνεται συνδυαστικά από την γραπτή εργασία έκτασης 8.000 λέξεων (**70% του τελικού βαθμού**) και την παρουσίαση των βασικών πορισμάτων στην τάξη (**30% του τελικού βαθμού**). Η προφορική παρουσίαση γίνεται τις 6 τελευταίες εβδομάδες των μαθημάτων, ενώ η γραπτή εργασία πρέπει να παραδοθεί μέχρι την ημέρα της εξεταστικής περιόδου που ο διδάσκων έχει την εξέταση του μαθήματός του (Φεβρουάριο, Ιούνιο, Σεπτέμβριο).

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).

Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
39	0	111	150

Διαλέξεις

1η Εβδομάδα Συναντήσεων:

- Εισαγωγή στη δομή, τα θέματα και τις απαιτήσεις του σεμιναρίου.

2η Εβδομάδα Συναντήσεων:

- Αναλυτική παρουσίαση όλων των θεμάτων των προσφερομένων εργασιών.
 - Μοίρασμα θεμάτων και βιβλιογραφιών στους φοιτητές.
 - Οδηγίες για τον τρόπο αναζήτησης βιβλιογραφίας.
-

3η Εβδομάδα Συναντήσεων:

- Κατ' ιδίαν συνάντηση με όλους τους φοιτητές κυρίως για εκκρεμότητες σε θέματα βιβλιογραφίας.
-

4η Εβδομάδα Συναντήσεων:

- Διάλεξη-εισαγωγή πάνω στα Συγκριτικά Οικονομικά Συστήματα.
-

5η Εβδομάδα Συναντήσεων:

- Κατ' ιδίαν συνάντηση με όλους τους φοιτητές και έλεγχος της εξέλιξης της εργασίας, τυχόν απορίες, προβλήματα κ.λπ.
-

6η Εβδομάδα Συναντήσεων:

- Διάλεξη για τον τρόπο συγγραφής και παρουσίασης μίας επιστημονικής εργασίας.
-

7η Εβδομάδα Συναντήσεων:

- Κατ' ιδίαν συνάντηση με όλους τους φοιτητές, έλεγχος προόδου, παρουσίαση εκ μέρους των φοιτητών ενός πρώτου σκελετού της εργασίας και της παρουσίασης.
-

8η-13η Εβδομάδα Συναντήσεων:

- Προφορικές παρουσιάσεις εργασιών από τους φοιτητές, συζήτηση, παρατηρήσεις.
-

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΩΝ ΘΕΣΜΩΝ - ΟΙΚ3307

Σκοπός Μαθήματος

Σκοπό του συγκεκριμένου μαθήματος αποτελεί η επαφή και η γνώση των φοιτητών αναφορικά με τους θεσμούς και τη σχετιζόμενη με αυτούς οικονομική ανάλυση. Ειδικότερα, θα αναλυθούν και θα μελετηθούν η γέννηση και η εξέλιξη των κυρίαρχων (καπιταλιστικών) θεσμών, της ατομικής ιδιοκτησίας, της επιχείρησης και του κράτους. Θα υιοθετηθεί η προσέγγιση της Νέας Θεσμικής Σχολής, συνοδευόμενη με κριτική ανάλυση αυτής.

Απαιτούμενες γνώσεις

Το μάθημα αυτό δεν απαιτεί γνώσεις από κάποια άλλα μαθήματα του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών.

Μαθησιακά Αποτελέσματα και Γενικές Ικανότητες

- Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε θέση να:
- Γνωρίζει τις κυριότερες οικονομικές θεωρίες των θεσμών.
 - Κατανοήσει την Νέα Θεσμική Σχολή.
 - Να αναπτύσσει κριτικό τρόπο σκέψης και να αμφισβητεί την κυρίαρχη ανάλυση της Νέας Θεσμικής Σχολής.
 - Να συγκρίνει, να αντιπαραθέτει και να συνθέτει διαφορετικές απόψεις και προσεγγίσεις στην οικονομική θεωρία των θεσμών.
- Οι γενικές ικανότητες που θα αποκτήσει ο/η φοιτητής/τρια με την ολοκλήρωση του μαθήματος είναι:
- Αυτόνομη εργασία.
 - Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
 - Προαγωγή της ελεύθερης δημιουργικής σκέψης.
 - Σύγκριση και αντιπαραθέση διαφορετικών προσεγγίσεων.
-

Τρόπος αξιολόγησης

Η αξιολόγηση της επίδοσης του φοιτητή γίνεται με μία τελική γραπτή εξέταση κατά τη διάρκεια της εξεταστικής περιόδου του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών.

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Βασικό εγχειρίδιο

Μεραμβελιωτάκης, Γ. (2018). **Σημειώσεις Μαθήματος Αναρτημένες στο E-class**, Ρέθυμνο.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Πιτέλης, Χ. (1998). **Οικονομικοί Θεσμοί, Διεθνής Ανταγωνιστικότητα και Οικονομική Πολιτική**, Εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα.

Ιωαννίδης, Σ. (1995). **Σύγχρονες Θεωρίες για τη Φύση της Επιχείρησης**, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

North, D. (2006). **Θεσμοί, Θεσμική Αλλαγή και Οικονομική Επίδοση**, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).	Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
	52	0	88	140

Διαλέξεις

1η Εβδομάδα: Εισαγωγή

- Το εννοιολογικό πλαίσιο των Νέων Θεσμικών Οικονομικών.
- Νέα Θεσμικά Οικονομικά vs. Νεοκλασικά Οικονομικά.
- Νέα Θεσμικά Οικονομικά vs. Παλαιά Θεσμική Σχολή.

2η Εβδομάδα: Συναλλακτικό Κόστος

- Η έννοια του συναλλακτικού κόστους.
- Προβλήματα οριοθέτησης του συναλλακτικού κόστους.
- Το πρόβλημα της ποσοτικοποίησης.

3η Εβδομάδα: Θεωρία της Επιχείρησης I

- Η ανάλυση του Coase για την εμφάνιση της επιχείρησης.
- Η ανάλυση του Williamson για την εμφάνιση της επιχείρησης.

4η Εβδομάδα: Θεωρία της Επιχείρησης II

- Το πρόβλημα των εναλλακτικών επιλογών.
- Η εφαρμογή της δαρβινικής θεωρίας της εξέλιξης στη θεωρία της επιχείρησης.
- Οικονομική αποτελεσματικότητα vs. Ισχύς.

5η Εβδομάδα: Θεωρία του Coase περί των Ιδιοκτησιακών Δικαιωμάτων I

- Το πρόβλημα των Εξωτερικοτήτων.
- Το Θεώρημα του Coase.

6η Εβδομάδα: Θεωρία του Coase περί των Ιδιοκτησιακών Δικαιωμάτων II

- Παιγνιοθεωρητική προσέγγιση του θεωρήματος του Coase.
- Νομικό πλαίσιο και Ιδιοκτησιακά Δικαιώματα.

7η Εβδομάδα: Τα Οικονομικά των Ιδιοκτησιακών Δικαιωμάτων I

- Το εννοιολογικό πλαίσιο της ατομική ιδιοκτησίας.
- Η θεωρία των Demsetz & Alchian για την εμφάνιση της Ατομικής Ιδιοκτησίας.

8η Εβδομάδα: Τα Οικονομικά των Ιδιοκτησιακών Δικαιωμάτων II

- Θεωρητική κριτική στην ανάλυση των Demsetz & Alchian.
- Το πρόβλημα του “Homo Economicus”.
- Το ερώτημα της ιστορικής ακρίβειας.

9η Εβδομάδα: Η Οπτική της Οικονομικής Αποτελεσματικότητας στην Εμφάνιση & Εξέλιξη των Οικονομικών Θεσμών

- Η έννοια της “οικονομικής αποτελεσματικότητας” στη Νέα Θεσμική Σχολή.
- Αποτελεσματικότητα & Θεσμοί.

10η Εβδομάδα: Νέα Θεσμική Σχολή & Κράτος

- Η απουσία του κράτους στην ανάλυση των Demsetz & Alchian.
- Η ανάλυση του North για το Κράτος.

11η Εβδομάδα: Εναλλακτική Προσέγγιση των Θεσμών I

- Μεθοδολογικός ατομισμός & κοινωνική δομή.
- Κοινωνικές σχέσεις & τάξεις.

12η Εβδομάδα: Εναλλακτική Προσέγγιση των Θεσμών II

- Εναρμόνιση των συμφερόντων & κοινωνικές συγκρούσεις.
- Ισχύς & σχέσεις ισχύος.

13η Εβδομάδα: Επανάληψη και Προετοιμασία για τις Τελικές Εξετάσεις

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

I - ΟΙΚ3309

Σκοπός Μαθήματος

Σκοπός του μαθήματος είναι να εισάγει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες στην κατανόηση και τη μελέτη των οικονομικών συστημάτων μέσα από μια οπτική πολιτικής οικονομίας. Μια οπτική πολιτικής οικονομίας δίνει τη δυνατότητα εμβάθυνσης σε θέματα συγκριτικών οικονομικών συστημάτων μέσα από τη μελέτη και την ανάλυση παραγόντων που σχετίζονται με τις οικονομικές σχέσεις, τους πολιτικούς θεσμούς, την ιδεολογία και τις κοινωνικές συνθήκες που ενυπάρχουν μέσα στο εκάστοτε οικονομικό σύστημα, ενώ δίνει τη δυνατότητα τοποθέτησης της ανάλυσης σε ένα ευρύ κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο. Το περιεχόμενο του μαθήματος θα επικεντρωθεί στα δύο μεγάλα οικονομικά συστήματα που απασχόλησαν το μεγαλύτερο μέρος της πολιτικής και κοινωνικοοικονομικής ιστορίας του 20ού αιώνα στην Ευρώπη, δηλαδή το καπιταλιστικό σύστημα της ελεύθερης αγοράς και το κεντρικά σχεδιασμένο σύστημα του σοσιαλισμού στη Σοβιετική Ένωση, καθώς επίσης και στις μεταβάσεις που συντελέστηκαν τόσο σε ιστορικό χρόνο, δηλαδή από το φεουδαρχικό στο καπιταλιστικό σύστημα τον 18ο-19ο αιώνα, όσο και στη σύγχρονη περίοδο, από τα κεντρικά σχεδιασμένες οικονομίες της Σοβιετικής Ένωσης στο οικονομικό σύστημα της ελεύθερης αγοράς, μετά το 1989. Στο πλαίσιο του μαθήματος θα εξεταστούν επίσης η προσέγγιση του τρίτου δρόμου και το οικονομικό σύστημα της Σουηδίας, η Ε.Ε. και η Ευρωζώνη ως οικονομικά συστήματα, καθώς και οι σύγχρονες εξελίξεις στην παγκόσμια καπιταλιστική οικονομία. Μέσα από τις παραδόσεις, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα έχουν τη δυνατότητα να κατανοήσουν τα κριτήρια ταξινόμησης των οικονομικών συστημάτων, να εμβαθύνουν στην ανάλυση και αξιολόγηση πραγματικών οικονομικών συστημάτων και να στοχαστούν γύρω από τις λύσεις που προτείνονται στο πλαίσιο διαφορετικών οικονομικών συστημάτων, καθώς επίσης και για τα προβλήματα ή τις προκλήσεις που αυτά αντιμετωπίζουν. Θα έχουν επίσης την ευκαιρία να αντιληφθούν ότι ένα οικονομικό σύστημα μπορεί να εμφανίζεται με διαφορετικές μορφές σε κάθε χώρα, περιοχή ή ιστορική περίοδο, καθώς επίσης και να εξελίσσεται στην πάροδο του χρόνου, ανταποκρινόμενο στις εκάστοτε κοινωνικοοικονομικές συνθήκες. Επειδή ακριβώς υπάρχουν οικονομικά προβλήματα που εξακολουθούν να απασχολούν την παγκόσμια και την ελληνική οικονομία, η αναζήτηση για ένα βιώσιμο αλλά και ανθρώπινο οικονομικό σύστημα εμφανίζεται και σήμερα εξαιρετικά σημαντική και επίκαιρη.

Απαιτούμενες γνώσεις

Το μάθημα δεν προϋποθέτει κατανόηση άλλων μαθημάτων που διδάσκονται στο τμήμα.

Τρόπος αξιολόγησης

Η τελική βαθμολογία του μαθήματος θα γίνει με γραπτές εξετάσεις. Συμπληρωματικά: θα υπάρχει η δυνατότητα προαιρετικής εργασίας (ομαδικής και ατομικής), κατόπιν συζήτησης για το θέμα.

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Βασικό εγχειρίδιο

Μαραγκός, Γ. (2013). **Συγκριτικά Οικονομικά Συστήματα**, Εκδόσεις Μέθεξις, Θεσσαλονίκη.

Heilbroner, R.L. και Mildberg, W. (2010). **Η Γένεση της Οικονομικής Κοινωνίας**, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Bowles, S. και Edwards, R. (2003). **Κατανοώντας τον Καπιταλισμό**, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Polanyi, K. (2001). **Ο Μεγάλος Μετασχηματισμός: Οι Πολιτικές και Κοινωνικές Απαρχές του Καιρού μας**, Εκδόσεις Νησίδες, Θεσσαλονίκη.

Μαραγκός, Γ. και Μπιτζένης, Α. (2007). **Τα Οικονομικά της Μετάβασης**, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα.

Πελαγίδης, Θ. & Χαζάκης, Κ. (επιμ.) (2009). **Η Πολιτική Οικονομία της Μετάβασης**, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Lane, D. και Myant, M. (eds.) (2007). **Varieties of Capitalism in Post-communist Countries**, Palgrave Macmillan, Basingstoke, Hampshire.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).

Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
52	0	88	140

Διαλέξεις

1η Εβδομάδα: Εισαγωγή: Η σημασία της μελέτης των συγκριτικών οικονομικών συστημάτων

Μαραγκός, Κεφάλαιο 1; Heilbroner και Mildberg, Κεφάλαιο 1.

- Τι εννοούμε με την έννοια του οικονομικού συστήματος.
- Η προσέγγιση της πολιτικής οικονομίας στην ανάλυση των συγκριτικών οικονομικών συστημάτων.
- Ποια στοιχεία κρίνονται σημαντικά για την κατανόηση και τη μελέτη των οικονομικών συστημάτων.

- Γιατί έχει σημασία η μελέτη των συγκριτικών οικονομικών συστημάτων.

2η εβδομάδα: Συγκριτικά οικονομικά συστήματα: αναλυτικό πλαίσιο Μαραγκός, Κεφάλαιο 2; Bowles και Edwards. Κεφάλαιο 2.

- Αναλυτικά εργαλεία στη μελέτη των συγκριτικών οικονομικών συστημάτων.
- Οι έννοιες της συνέπειας και της βιωσιμότητας.
- Κριτήρια ταξινόμησης και αξιολόγησης των οικονομικών συστημάτων.
- Η τρισδιάστατη προσέγγιση στην οικονομική και η σημασία της στη μελέτη των οικονομικών συστημάτων.
- Οι αξίες της αποτελεσματικότητας, δημοκρατίας, δικαιοσύνης.

3η Εβδομάδα: Ιστορικές μεταβάσεις: Η μετάβαση από τη φεουδαρχία στον καπιταλισμό και ο μεγάλος μετασχηματισμός Heilbroner, και Mildberg, Κεφάλαιο 3; Polanyi, Κεφάλαια 4-6.

- Η φεουδαρχία ως οικονομικό σύστημα και οι παράγοντες που το οδήγησαν σε σταδιακή παρακμή / κατάρρευση.
- Η μετάβαση από τη φεουδαρχία στον καπιταλισμό.
- Οι νέοι θεσμοί που συντέλεσαν στην ανάπτυξη της οικονομίας της αγοράς.
- Ο μεγάλος μετασχηματισμός και η δημιουργία της κοινωνίας της αγοράς.
- Η διπλή κίνηση στο έργο του Karl Polanyi.

4η εβδομάδα: Το καπιταλιστικό οικονομικό σύστημα της ελεύθερης αγοράς

Μαραγκός, Ενότητα I; Heilbroner και Mildberg, Κεφάλαιο 8.

- Η κλασική φιλελεύθερη άποψη και η φιλελεύθερη παρεμβατική άποψη για τον καπιταλισμό της αγοράς.
- Οικονομική και πολιτική δομή, ιδεολογία, εξωτερικό περιβάλλον και μεταρρυθμιστική πολιτική στον καπιταλισμό.
- Συνέπεια και βιωσιμότητα του καπιταλισμού.
- Η ανάδυση του σύγχρονου καπιταλισμού στην Ευρώπη.

5η εβδομάδα: Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ευρωζώνη ως οικονομικά συστήματα

Μαραγκός, Κεφάλαιο 5.

- Οικονομική και πολιτική δομή, ιδεολογία, μεταρρυθμίσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωζώνη.
- Η συνθήκη και τα κριτήρια Μάαστριχτ.
- Οι προκλήσεις από την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος.
- Η μακροοικονομική πολιτική της Ευρωζώνης και οι επιπτώσεις της. Συνέπεια και βιωσιμότητα.

- Μπορούν η Ε.Ε. και η Ευρωζώνη να θεωρηθούν ενιαία και ομοιογενή οικονομικά συστήματα;
- Η κρίση χρέους στην Ευρωζώνη και οι επιπτώσεις στις οικονομίες των κρατών-μελών.

6η εβδομάδα: Ο τρίτος δρόμος και το παράδειγμα της Σουηδίας

Μαραγκός, Κεφάλαιο 6.

- Η προσέγγιση του τρίτου δρόμου στην περίπτωση της Σουηδίας.
- Αρχικές συνθήκες, στόχοι και η μετάβαση στον τρίτο δρόμο.
- Οικονομική, πολιτική, ιδεολογική δομή, εξωτερικό περιβάλλον και μεταρρυθμίσεις στη Σουηδία.
- Τα αποτελέσματα από την υιοθέτηση της προσέγγισης του τρίτου δρόμου.
- Η απόφαση για την ένταξη στην Ε.Ε. και οι μεταρρυθμίσεις που συντελέστηκαν.
- Οι επιπτώσεις από την είσοδο στην Ε.Ε. και η εγκατάλειψη της προσέγγισης του τρίτου δρόμου.
- Συμπεράσματα και η κατάσταση σήμερα.

7η εβδομάδα: Κεντρικός σχεδιασμός και το σοσιαλιστικό οικονομικό σύστημα της Σοβιετικής Ένωσης

Μαραγκός, Ενότητα II και Κεφάλαιο 7; Heilbroner και Mildberg, Κεφάλαιο 11.

- Οικονομική, πολιτική και ιδεολογική δομή του οικονομικού συστήματος του κεντρικού σχεδιασμού.
- Συνέπεια και βιωσιμότητα στον σοσιαλισμό.
- Το σοσιαλιστικό οικονομικό σύστημα της Σοβιετικής Ένωσης: από υπερδύναμη στην κατάρρευση.
- Δομή, εξωτερικό περιβάλλον και μεταρρυθμίσεις.
- Συνέπεια και βιωσιμότητα στην Σοβιετική Ένωση.

8η εβδομάδα: Οι μεταρρυθμίσεις στο σοσιαλιστικό σύστημα

Μαραγκός, Κεφάλαια 8-10

- Οι μεταρρυθμίσεις Liberman - Kosygin.
- Το σοσιαλιστικό μοντέλο των περιορισμένων σχέσεων αγοράς και οι αλλαγές στην οικονομική δομή.
- Οι μεταρρυθμίσεις του Γκορμπατσόφ και η περεστρόικα.
- Οι αλλαγές στην οικονομική, πολιτική και ιδεολογική δομή.
- Ο ρόλος του εξωτερικού περιβάλλοντος στην έκβαση και επιτυχία των μεταρρυθμίσεων.
- Η σοσιαλιστική εργατική αυτοδιαχείριση στη Γιουγκοσλαβία.
- Συνέπεια και βιωσιμότητα στις μεταρρυθμίσεις της Σοβιετικής Ένωσης.

9η εβδομάδα: Σύγχρονες μεταβάσεις: Η διαδικασία μετάβασης από τον κεντρικό σχεδιασμό στο σύστημα της ελεύθερης αγοράς

Μαραγκός, Ενότητα III; Heilbroner και Mildberg, Κεφάλαιο 11.

- Τα πρωτογενή στοιχεία της μεταβατικής διαδικασίας.
- Ο ρόλος των αρχικών συνθηκών.
- Η ταχύτητα της διαδικασίας μετάβασης.
- Πολιτική δομή και οικονομική ανάλυση της μετάβασης.
- Τα δευτερογενή στοιχεία της μεταβατικής διαδικασίας.
- Η απελευθέρωση των τιμών.
- Τρόποι και διαδικασίες ιδιωτικοποιήσεων.
- Μακροοικονομική πολιτική.
- Διεθνείς οικονομικές σχέσεις.
- Κοινωνική πολιτική.
- Εναλλακτικά μοντέλα της διαδικασίας μετάβασης.

10η εβδομάδα: Η διαδικασία μετάβασης μέσω της θεραπείας σοκ Μαραγκός, Κεφάλαιο 11.

- Λόγοι για την επιλογή της διαδικασίας μετάβασης μέσω της θεραπείας σοκ.
- Χώρες στις οποίες εφαρμόστηκε.
- Η ιδεολογική βάση της μετάβασης μέσω θεραπείας σοκ.
- Πολιτική δομή και οικονομική ανάλυση.
- Οι επιπτώσεις από την άμεση απελευθέρωση των τιμών.
- Η διαδικασία των ιδιωτικοποιήσεων.
- Μακροοικονομική πολιτική και διεθνείς οικονομικές σχέσεις.
- Μελέτες περιπτώσεων της θεραπείας σοκ στις χώρες όπου εφαρμόστηκε: Βουλγαρία, Τσεχοσλοβακία, Ρωσία.
- Συμπεράσματα και η κατάσταση σήμερα.

11η εβδομάδα: Η σταδιακή διαδικασία μετάβασης: προληπτική θεραπεία Μαραγκός, Κεφάλαιο 12.

- Λόγοι για την επιλογή της σταδιακής διαδικασίας μετάβασης.
- Χώρες στις οποίες εφαρμόστηκε.
- Η ιδεολογική βάση της σταδιακής διαδικασίας μετάβασης.
- Πολιτική δομή και οικονομική ανάλυση.
- Οι επιπτώσεις από τη σταδιακή απελευθέρωση των τιμών.
- Η διαδικασία των ιδιωτικοποιήσεων.
- Μακροοικονομική πολιτική και διεθνείς οικονομικές σχέσεις.
- Μελέτες περιπτώσεων της σταδιακής μετάβασης στις χώρες όπου εφαρμόστηκε: Ρουμανία, Σλοβενία και Ουγγαρία.
- Συμπεράσματα και η κατάσταση σήμερα.

12η εβδομάδα: Σύγχρονες εξελίξεις και προοπτικές Heilbroner, και Mildberg, Κεφάλαια 12-15.

- Σύγχρονες οικονομικές εξελίξεις:

- Παγκοσμιοποίηση, Χρηματιστικοποίηση, Κοινωνική ανισότητα, Οικονομική κρίση, Ο ρόλος της τεχνολογίας και η κοινωνία της πληροφορίας.
- Στο τέλος του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα έχουν την ευκαιρία να στοχαστούν κριτικά για το εάν βρισκόμαστε σήμερα σε μια διαδικασία εξελικτικής μετάβασης προς ένα οικονομικό σύστημα που διαφοροποιείται από τον καπιταλισμό της ελεύθερης αγοράς όπως τον γνωρίζουμε, καθώς και το πώς θα μπορούσε ενδεχομένως να μοιάζει ένα τέτοιο σύστημα. Σκοπός δεν είναι να δοθούν τελικές απαντήσεις, αλλά η κριτική ανασκόπηση με βάση τα όσα εξετάσαμε κατά τη διάρκεια του μαθήματος.

13η Εβδομάδα:Σύνοψη και ανακεφαλαίωση Heilbroner, και Mildberg, Κεφάλαιο 15.

- Στην τελευταία συνάντηση του μαθήματος θα επιχειρηθεί μια σύνοψη και ανακεφαλαίωση των όσων εξετάσαμε κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, θα συζητηθούν συμπεράσματα καθώς και απορίες, και θα γίνει προετοιμασία για τις τελικές εξετάσεις.
-

ΘΕΩΡΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ - ΟΙΚ2307

Σκοπός Μαθήματος

Σκοπός του μαθήματος είναι η ανάλυση των θεωριών που έχουν αναπτυχθεί για την ερμηνεία του σύνθετου φαινομένου της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης. Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτήτριες και οι φοιτητές θα πρέπει να είναι σε θέση να ερμηνεύουν τη λειτουργία της ΕΕ με βάση συγκεκριμένα θεωρητικά παραδείγματα και να εξάγουν τα ανάλογα συμπεράσματα. Η διδασκαλία του μαθήματος στοχεύει να εφοδιάσει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες με γενικές ικανότητες/δεξιότητες στην προαγωγή της κριτικής θεώρησης, της ερευνητικής προσπάθειας, της ανάπτυξης δημιουργικής σκέψης, της αυτόνομης εργασίας και της καλλιέργειας συνεργατικής προσπάθειας. Θα παρέχονται ηλεκτρονικά κείμενα από τον ημερήσιο και περιοδικό τύπο σχετικά με τη δράση των θεσμών της ΕΕ με στόχο να ερμηνευθούν οι εν λόγω δράσεις με βάση συγκεκριμένα θεωρητικά παραδείγματα τα οποία αποτελούν αντικείμενο του μαθήματος. Το μάθημα ενδεχόμενα να συνδυαστεί και με εκπαιδευτική εκδρομή-επίσκεψη στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σε Βρυξέλλες/Στρασβούργο.

Απαιτούμενες γνώσεις

Το συγκεκριμένο μάθημα δεν έχει προαπαιτούμενα.

Τρόπος αξιολόγησης

Η αξιολόγηση των φοιτητών γίνεται στη βάση τελικών εξετάσεων.

Φροντιστηριακά μαθήματα

Δεν υπάρχουν.

Βασικό εγχειρίδιο

Μαριάς, Επ. (2005). **Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και Ελληνοτουρκική Προσέγγιση**, Εκδόσεις Α. Σάκκουλα, Αθήνα.

Μαριάς, Ν. (2019). **Θεωρίες Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης**, Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Αθήνα.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Rosamond, B. (Επιστημονική Επιμέλεια Ελαμεινώνδας Μαριάς) (2006). **Θεωρίες Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης**, Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα.

Ήφαιστος, Π. (1999). **Θεωρίες Διεθνούς και Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης**, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα.

Φόρτος εργασίας εξαμήνου (σε ώρες).	Διαλέξεις	Φροντιστήρια	Αυτοτελής μελέτη	Σύνολο
	52	0	88	140

Διαλέξεις

1η Εβδομάδα:

- Εισαγωγή στις Θεωρίες Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης.
-

2η Εβδομάδα:

- Η Λειτουργική θεωρία του David Mitrany.
-

3η Εβδομάδα:

- Η Πλουραλιστική θεωρία του Karl Deutsch.
-

4η Εβδομάδα:

- Η Νεολειτουργική θεωρία του Ernst Haas.
-

5η Εβδομάδα:

- Η Ομοσπονδιακή θεωρία και ο Altiero Spinelli.
-

6η Εβδομάδα:

- Θεωρία Οικονομικής Ολοκλήρωσης - Jacob Viner και Bela Balassa.
-

7η Εβδομάδα:

- Διακυβερνητισμός και ρεαλιστική θεωρία του Stanley Hoffmann.
-

8η Εβδομάδα:

- Η θεωρία του φιλελεύθερου διακυβερνητισμού του Andrew Moravcsik.
-

9η Εβδομάδα:

- Εφαρμογή θεωρητικού παραδείγματος: Θεωρία της Κοινωνικής Οικονομίας της Αγοράς, Γερμανία και Ludwig Erhard.
-

10η Εβδομάδα:

- Εφαρμογή θεωρητικού παραδείγματος: Γαλλία, Charles de Gaulle και Ευρώπη των Πατρίδων.
-

11η Εβδομάδα:

- Εφαρμογή θεωρητικού παραδείγματος: Νεοφιλελευθερισμός - Συναίνεση της Ουάσιγκτον και Συνθήκη του Μάαστριχτ.
-

12η Εβδομάδα:

- Εφαρμογή θεωρητικού παραδείγματος: Θεωρία της άριστης νομισματικής περιοχής και Οικονομική και Νομισματική Ένωση.
-

13η Εβδομάδα:

- Εφαρμογή θεωρητικού παραδείγματος: Η περίπτωση του Ευρωσκεπτικισμού.
-